

SEANCE DU MERCREDI 6 JUIN 1979
VERGADERING VAN WOENSDAG 6 JUNI 1979ASSEMBLEE
VOLTALLIGE VERGADERING

SOMMAIRE :

CONGES :

Page 503.

MESSAGES :

Page 503.

Chambre des représentants.

COMMUNICATION :

Page 503.

Parlement européen.

DECES D'UN ANCIEN SENATEUR :

Page 503.

INTERPELLATIONS (Demande) :

Page 503.

M. Neuray au ministre de l'Agriculture et des Classes moyennes sur « l'évolution de la brucellose et sur la manière dont l'arrêté royal du 6 décembre 1978 est appliqué ».

M. Seeuws au ministre de la Santé publique et de l'Environnement sur « l'octroi d'un permis de bâtir et d'une autorisation d'exploitation à une entreprise industrielle d'élevage porcin qui serait implantée Hoogstraat à Tronchiennes ».

PROJETS DE LOI (Discussion) :

Projet de loi contenant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1979.

Projet de loi ajustant le budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement de l'année budgétaire 1978.

Crédits : 1. Affaires étrangères; 2. Coopération au Développement; 3. Commerce extérieur.

Interpellations jointes :

a) De M. Jorissen au ministre des Affaires étrangères sur « les conclusions qu'il y a lieu de tirer des élections démocratiques tenues récemment au Zimbabwe-Rhodésie »;

INHOUDSOPGAVE :

VERLOF :

Bladzijde 503.

BOODSCHAPPEN :

Bladzijde 503.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELING :

Bladzijde 503.

Europees Parlement.

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR :

Bladzijde 503.

INTERPELLATIES (Verzoek) :

Bladzijde 503.

De heer Neuray tot de minister van Landbouw en Middenstand over « het verloop van de brucellose en de wijze waarop het koninklijk besluit van 6 december 1978 wordt toegepast ».

De heer Seeuws tot de minister van Volksgezondheid en Leefmilieu over « de toekenning van een vergunning voor het bouwen en exploiteren van een industriële varkenskwekerij in de Hoogstraat te Drongen ».

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking) :

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1979.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het begrotingsjaar 1978.

Kredieten : 1. Buitenlandse Zaken; 2. Ontwikkelingssamenwerking; 3. Buitenlandse Handel.

Toegevoegde interpellaties :

a) Van de heer Jorissen tot de minister van Buitenlandse Zaken over « de besluiten die dienen te worden getrokken uit de pas gehouden democratische verkiezingen in Zimbabwe-Rhodesië »;

b) De M. Lahaye au ministre des Affaires étrangères sur « l'Union de l'Europe occidentale et l'élection du Parlement européen au suffrage universel ».

Discussion générale. — *Orateurs*: comte du Monceau de Bergendal, rapporteur, MM. Boey, J. Humblet, Jorissen, Wyninckx, Verleysen, Lahaye, van Waterschoot, M. Simonet, ministre des Affaires étrangères, p. 504. — MM. Jorissen et Lahaye, interpellateurs, M. Simonet, ministre des Affaires étrangères, M. van Waterschoot, p. 523.

Projet de loi portant approbation de la Convention européenne sur la protection des animaux dans les élevages, faite à Strasbourg le 10 mars 1976.

Discussion et vote de l'article unique, p. 521.

Projet de loi portant approbation des actes internationaux suivants:

1. Accord européen sur l'échange de réactifs pour la détermination des groupes tissulaires, et Protocole avec Annexe, faits à Strasbourg le 17 septembre 1974.
2. Protocole additionnel à cet Accord, fait à Strasbourg le 24 juin 1976.

Discussion et vote de l'article unique, p. 521.

Projet de loi portant approbation de la Convention entre le royaume de Belgique et la république de Corée tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu, et du Protocole, signés à Bruxelles le 29 août 1977.

Discussion et vote de l'article unique, p. 522.

Projet de loi portant approbation de la Convention entre le royaume de Belgique et la république des Philippines tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu, et du Protocole, signés à Manille le 2 octobre 1976.

Discussion et vote de l'article unique, p. 522.

Projet de loi portant approbation de l'Accord relatif aux transports internationaux de denrées périssables et aux engins spéciaux à utiliser pour ces transports (ATP) et des Annexes, faits à Genève le 1er septembre 1970.

Discussion et vote de l'article unique, p. 522.

PROPOSITION DE RESOLUTION (Discussion):

Page 523.

Proposition de résolution relative aux exécutions politiques dans plusieurs pays du monde.

b) Van de heer Lahaye tot de minister van Buitenlandse Zaken over « de Westeuropese Unie en de verkiezing van het Europees Parlement bij algemeen stemrecht ».

Algemene bespreking. — *Sprekers*: graaf du Monceau de Bergendal, verslaggever, de heren Boey, J. Humblet, Jorissen, Wyninckx, Verleysen, Lahaye, van Waterschoot, de heer Simonet, minister van Buitenlandse Zaken, blz. 504. — De heren Jorissen en Lahaye, interpellanten, de heer Simonet, minister van Buitenlandse Zaken, de heer van Waterschoot, blz. 523.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake de bescherming van dieren in veehouderijen, opgemaakt te Straatsburg op 10 maart 1976.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 521.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van volgende internationale akten:

1. Europese Overeenkomst inzake de uitwisseling van reagentia voor weefseltypering, en Protocol met bijlage, gedaan te Straatsburg op 17 september 1974.
2. Aanvullend Protocol bij deze Overeenkomst, gedaan te Straatsburg op 24 juni 1976.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 521.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Korea tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen, en van het Protocol, ondertekend te Brussel op 29 augustus 1977.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 522.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek van de Filipijnen tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen, en van het Protocol, ondertekend te Manilla op 2 oktober 1976.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 522.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst inzake het internationaal vervoer van aan bederf onderhevige levensmiddelen en het gebruik van speciale vervoermiddelen bij dit vervoer (ATP) en van de Bijlagen, opgemaakt te Genève op 1 september 1970.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel, blz. 522.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE (Bespreking):

Bladzijde 523.

Voorstel van resolutie betreffende de politieke terechtstellingen in verschillende landen van de wereld.

PRESIDENCE DE M. ROBERT VANDEKERCKHOVE, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER ROBERT VANDEKERCKHOVE, VOORZITTER

M. Mesotten, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Mesotten, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 05 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

Mme Goor-Eyben, à l'étranger (6 et 7 juin); MM. De Rouck et Vanackere, retenus par d'autres obligations (6 et 7 juin); Vandewiele, en mission à Strasbourg (6 et 7 juin); Nutkewitz, retenu par des obligations professionnelles (6 et 7 juin); Vandersmissen, retenu par des devoirs administratifs (6 et 7 juin), demandent un congé.

Vragen verlof: Mevr. Goor-Eyben, in het buitenland (6 en 7 juni); de heren De Rouck en Vanackere, wegens andere plichten (6 en 7 juni); Vandewiele, met opdracht in Straatsburg (6 en 7 juni); Nutkewitz, wegens beroepsplichten (6 en 7 juni); Vandersmissen, wegens administratieve plichten (6 en 7 juni).

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

Mme Herman-Michielsens, retenue par d'autres obligations; MM. Van Elsen et Hismans, pour raison de santé, demandent de les excuser de ne pouvoir assister à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: Mevr. Herman-Michielsens, wegens andere plichten; de heren Van Elsen en Hismans, wegens gezondheidsredenen.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

M. le Président. — Par messages du 31 mai 1979, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Contenant le budget du ministère des Communications de l'année budgétaire 1979;

2° Ajustant le budget du ministère des Communications de l'année budgétaire 1978;

3° Contenant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1979;

4° Ajustant le budget du ministère de la Justice de l'année budgétaire 1978;

Bij boodschappen van 31 mei 1979, zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1° Houdende de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1979;

2° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Verkeerswezen voor het begrotingsjaar 1978;

3° Houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1979;

4° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1978.

— Inscrits à l'ordre du jour.

Op de agenda geplaatst.

5° Relatif à l'indemnité des membres du Parlement européen.

5° Betreffende de vergoeding van de leden van het Europese Parlement.

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

6° Modifiant l'article 287 du Code judiciaire;

7° Modifiant l'article 497 du Code judiciaire;

8° Modifiant les articles 536 et 539 du Code judiciaire.

6° Tot wijziging van artikel 287 van het Gerechtelijk Wetboek;

7° Tot wijziging van artikel 497 van het Gerechtelijk Wetboek;

8° Tot wijziging van de artikelen 536 en 539 van het Gerechtelijk Wetboek.

— Renvoi à la commission de la Justice.

Verwezen naar de commissie voor de Justitie.

Par messages du même jour, la Chambre fait également connaître qu'elle a adopté, tels qu'ils lui ont été transmis par le Sénat, les projets de loi:

1° Contenant le budget du ministère de l'Agriculture de l'année budgétaire 1979;

2° Ajustant le budget du ministère de l'Agriculture de l'année budgétaire 1978.

Bij boodschappen van dezelfde dag deelt de Kamer tevens mede dat zij heeft aangenomen, zoals zij haar door de Senaat werden overgezonden, de ontwerpen van wet:

1° Houdende de begroting van het ministerie van Landbouw voor het begrotingsjaar 1979;

2° Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landbouw voor het begrotingsjaar 1978.

— Pris pour notification.

Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATION — MEDEDELING

Parlement européen — Europees Parlement

M. le Président. — Par lettre du 30 mai 1979, le président du Parlement européen transmet au Sénat une résolution sur les difficultés auxquelles se heurtent, aux frontières intérieures de la Communauté, les transports de voyageurs et de marchandises par route.

Bij brief van 30 mei 1979 zendt de voorzitter van het Europees Parlement aan de Senaat een resolutie inzake de moeilijkheden die zich op het gebied van reizigers- en goederenvervoer over de weg aan de binnengrenzen van de Gemeenschap voordoen.

— Renvoi à la commission des Affaires étrangères et, pour information, aux commissions des Communications et des PTT et des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Zaken en, ter kennisgeving, naar de commissies voor het Verkeerswezen en de PTT en voor de Financiën.

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR

DECES D'UN ANCIEN SÉNATEUR

De Voorzitter. — De Senaat zal met groot leedwezen kennis hebben genomen van het overlijden van de heer Medard Stalpaert, gewezen provinciaal senator van West-Vlaanderen.

Le Sénat a été peiné d'apprendre le décès de M. Médard Stalpaert, ancien sénateur provincial de la Flandre occidentale.

Uw voorzitter betuigt het rouwbeklag van de vergadering aan de familie van ons betreurd gewezen medelid.

Votre président adresse les condoléances de l'assemblée à la famille de notre regretté ancien collègue.

INTERPELLATIONS — INTERPELLATIES

Demande — Verzoek

M. le Président. — Le bureau a été saisi des demandes d'interpellation que voici:

1° De M. Neuray au ministre de l'Agriculture et des Classes moyennes sur « l'évolution de la brucellose et sur la manière dont l'arrêté royal du 6 décembre 1978 est appliqué »;

2° De M. Seeuws au ministre de la Santé publique et de l'Environnement sur « l'octroi d'un permis de bâtir et d'une autorisation d'exploitation à une entreprise industrielle d'élevage porcin qui serait implantée Hoogstraat à Tronchiennes ».

Het bureau heeft de volgende interpellatieverzoeken ontvangen:

1° Van de heer Neuray tot de minister van Landbouw en Middenstand over « het verloop van de brucellose en de wijze waarop het koninklijk besluit van 6 december 1978 wordt toegepast »;

2° Van de heer Seeuws tot de minister van Volksgezondheid en Leefmilieu over « de toekenning van een vergunning voor het bouwen en exploiteren van een industriële varkenskwekerij in de Hoogstraat te Drongen ».

La date de ces interpellations sera fixée ultérieurement.

De datum van die interpellaties zal later worden bepaald.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1979

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES, DU COMMERCE EXTÉRIEUR ET DE LA COOPÉRATION AU DÉVELOPPEMENT DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1978

INTERPELLATIONS JOINTES:

- a) DE M. JORISSEN AU MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES SUR « LES CONCLUSIONS QU'IL Y A LIEU DE TIRER DES ÉLECTIONS DÉMOCRATIQUES TENUES RÉCEMENT AU ZIMBABWE-RHODESIE »;
- b) DE M. LAHAYE AU MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES SUR « L'UNION DE L'EUROPE OCCIDENTALE ET L'ÉLECTION DU PARLEMENT EUROPÉEN AU SUFFRAGE UNIVERSEL »

Discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTÈRE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1979

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTÈRE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1978

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

- a) VAN DE HEER JORISSEN TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « DE BESLUITEN DIE DIENEN TE WORDEN GETROKKEN UIT DE PAS GEHOUDEN DEMOCRATISCHE VERKIEZINGEN TE ZIMBABWE-RHODESIE »;
- b) VAN DE HEER LAHAYE TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER « DE WESTEUROPESE UNIE EN DE VERKIEZING VAN HET EUROPEES PARLEMENT BIJ ALGEMEEN STEMRECHT »

Algemene beraadslaging

M. le Président. — A l'ordre du jour figure l'examen des projets de loi relatifs au budget du ministère des Affaires étrangères, du Commerce extérieur et de la Coopération au Développement.

Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

Nous abordons tout d'abord l'examen des données budgétaires relatives aux crédits « Affaires étrangères », auquel sont jointes les interpellations de MM. Jorissen et Lahaye.

Wij vatten eerst het onderzoek aan van de budgettaire gegevens over de kredieten « Buitenlandse Zaken » met de eraan toegevoegde interpellaties van de heren Jorissen en Lahaye.

Nous aborderons ensuite les données budgétaires concernant les crédits « Commerce extérieur » dont l'examen se poursuivra demain après-midi et sera suivi du débat sur les crédits « Coopération au Développement ».

La parole est au comte du Monceau de Bergendal, rapporteur des crédits « Affaires étrangères ».

M. le comte du Monceau de Bergendal, rapporteur. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, l'exposé du rapport de votre commission des Affaires étrangères ne nécessite pas, me semble-t-il, de longs commentaires. Le souhait du président et des membres était de pouvoir présenter ce budget au vote de la Haute Assemblée, dans les délais les plus courts, après la longue période d'inactivité parlementaire forcée qui a marqué la crise politique et les élections de la fin de l'année passée et le long enfillement gouvernemental qui a occupé le premier trimestre de cette année.

Votre commission s'est donc limitée à tenir deux réunions bien remplies au cours desquelles le ministre a fait, selon son habitude, un exposé complet, précis et détaillé, en cinq points principaux repris dans le rapport: les négociations commerciales multilatérales, la conférence de la CNUCED à Manille, la politique énergétique au plan international, les négociations Salt et le désarmement ainsi que la situation politique au Proche-Orient; les deux premiers points, pour répondre à la demande particulière d'un membre de la commission, les trois autres parce qu'ils lui apparaissaient comme une évidence actualité et de nature à compléter utilement l'information de votre commission.

La lecture attentive du rapport vous donnera, je l'espère, tous les éclaircissements nécessaires sur les plans historique, politique, économique et militaire des négociations dont font état les exposés succédés du ministre.

J'ai veillé, quant à moi, à rendre la lecture du rapport sur nos travaux en commission aussi vivante et précise que possible afin de vous faire partager le vif intérêt que nos collègues ont témoigné à l'étude de la politique étrangère menée par notre pays et à l'analyse des moyens budgétaires qui lui sont consacrés.

Je tiens à remercier le secrétaire de la commission et les services du Sénat de la collaboration qu'ils m'ont apportée à cet effet.

Je voudrais à présent que vous m'autorisiez à parcourir rapidement les principaux chapitres de ce rapport, et tout d'abord les négociations commerciales multilatérales.

Le 12 avril dernier, après presque six ans de négociations ardues dans le cadre du *General Agreement on Trade and Tariffs*, treize pays sur la centaine ayant participé aux négociations ont paraphé, à Genève, le procès-verbal par lequel ils authentifient les textes issus de ces négociations.

Outre les trois grands du commerce mondial — la Communauté européenne représentée par son négociateur la Commission, les États-Unis et le Japon —, il s'agit des autres pays industrialisés, plus la Hongrie et l'Argentine, le seul pays en voie de développement à avoir signé le procès-verbal le 12 avril. Ce procès-verbal est ouvert au paragraphe des autres partenaires, et ce à leur meilleure convenance.

Le ministre a tracé l'exposé historique de ces négociations pour en arriver à ce qu'on appelle le *Tokyo Round*. La Belgique, il va de soi, profitera de tous les avantages qui résulteront de ces négociations et qui constituent une somme considérable, bien qu'impossible à chiffrer.

Conséquence directe, par exemple, du *Tokyo Round*: Les exportateurs belges auront des débouchés plus nombreux sur les marchés mondiaux. Par ailleurs, les concessions qui ont été faites en matière d'importation dans le processus du donnant-donnant, à la base de toute négociation, ne sont pas de nature à nuire à nos intérêts.

L'industrie belge se trouvant dans la position difficile qu'on connaît, les négociateurs belges ont défendu avec acharnement et succès les secteurs industriels les plus touchés par la récession. En ce qui concerne l'agriculture, les mêmes négociateurs ont été les gardiens vigilants de la politique agricole commune.

Au cours de la discussion, un commissaire s'est plus particulièrement préoccupé de savoir si le secteur privé avait été associé à la préparation de ces négociations.

Il faut préciser que, sur ce point, la Belgique avait défendu les positions en question sur base des réunions du Conseil de la Communauté économique européenne, qui avait arrêté la position défendue au *Tokyo Round* au nom de la CEE. Le secteur privé a été consulté également par le biais du comité spécial prévu par l'article 113 du Traité de Rome. Celui-ci est composé de fonctionnaires des neuf États membres qui connaissent bien les souhaits et les besoins du secteur privé.

Venons-en maintenant à la conférence de la CNUCED qui a été quelque peu décevante et dont le bilan est très maigre d'après les échos qui nous sont parvenus et ce que la presse en dit. J'ai pu voir à la télévision et je présume que certains collègues l'ont vu aussi, le président en fonction de la CNUCED conclure son discours de clôture avec une réelle émotion pour indiquer qu'on n'avait réussi à se mettre d'accord que pour constater le désaccord. La cinquième session de la CNUCED s'est donc tenue à Manille, notre collègue, M. Kevers, y assistait et la position de la Belgique y a été défendue par le ministre de la Coopération au Développement.

En commission de nombreuses questions ont été soulevées et l'une d'elles intéressera particulièrement cette assemblée: l'impression que donne la Belgique dans les milieux politiques nationaux et internationaux de ne pas remplir ses obligations en matière d'aide au développement est-elle fondée?

Le ministre nous a indiqué que, selon les critères du comité d'aide au développement à Paris, l'effort de l'aide publique belge se situait à 0,68 p.c. de notre PNB en 1979. Ce chiffre se rapproche très nettement de 0,75 p.c. du PNB fixé comme objectif. Toutefois, il faut préciser que la question du montant de l'aide publique des pays industrialisés n'était pas formellement à l'ordre du jour de la réunion de la CNUCED. Il fut évidemment demandé au ministre quelles positions la Belgique défendrait à l'occasion de cette réunion. Il nous fut répondu que sur un nombre de questions concrètes, la Belgique défendrait notamment le Fonds commun pour les produits de base, l'augmentation de l'aide publique au développement, et l'accentuation de celle en faveur des pays les plus pauvres, l'allègement de la dette pour certains pays et la reconnaissance de la nécessité d'une amélioration des structures de l'économie mondiale.

La réunion sur la politique énergétique au plan international s'est tenue à Paris le 21 et le 22 mai, c'est-à-dire après la réunion de votre commission. L'ordre du jour n'en était pas encore connu à l'époque mais il nous a été indiqué que la dimension internationale du problème énergétique est évidente pour un pays comme la Belgique. Dans ce secteur, nous sommes à peine capables de subvenir à 17 p.c. de nos besoins par nos ressources propres. A cela s'ajoute le fait que depuis les années 60, le pétrole et le gaz sont progressivement devenus les supports énergétiques par excellence; ils représentent actuellement 57 p.c. de notre énergie primaire et ils sont entièrement importés de l'étranger.

La Belgique collabore donc très activement au sein de l'Agence internationale de l'énergie à la mise en œuvre d'une politique équilibrée, axée en priorité sur les économies d'énergie et sur une utilisation plus efficace des ressources énergétiques. Il s'agit de recourir à d'autres supports énergétiques et d'en trouver de nouveaux, ainsi que d'élargir les possibilités d'approvisionnement.

Enfin, nous ne pouvons rester indifférents au sort des pays en voie de développement, surtout des plus pauvres d'entre eux, lourdement pénalisés dans leurs efforts pour assurer un minimum de moyens d'existence à leur population, étant donné qu'employant l'énergie requise à cet effet, ils épuisent les rares réserves dont ils disposent.

Dois-je ajouter que la décision du Président Carter d'octroyer un subside de 5 dollars par baril aux importateurs de produits raffinés est tout à fait contraire aux objectifs de l'Agence internationale de l'énergie créée, je vous le rappelle, il y a cinq ans, à Paris à l'initiative même des Etats-Unis?

Cette décision a évidemment soulevé de violentes protestations de la part de la Communauté — nous en avons tous les échos dans la presse — mais la leçon n'en est pas moins dure pour les Européens. Espérons qu'après les élections européennes, ils y trouveront de nouvelles raisons d'une urgente et plus grande solidarité.

Différentes préoccupations se sont fait jour à l'issue de l'exposé du ministre. Il lui fut notamment demandé quel était le degré d'indépendance de la Belgique en matière d'énergie, plus particulièrement en ce qui concerne la fourniture d'uranium par l'Afrique du Sud. Dans sa réponse, le ministre indiqua que les négociations avaient été menées à ce sujet par le secteur privé d'une manière qui n'était sans doute pas la plus habile. Quoi qu'il en soit, il faut tenir compte de ce qu'un changement éventuel de régime n'affecte pas nécessairement les relations commerciales avec l'étranger. En effet, un pays dont le régime politique s'est modifié se trouvera toujours devant la nécessité de produire, de vendre et d'exporter.

La gestion de la production pétrolière des Etats-Unis fit également l'objet d'une question. En cette matière, nous ne disposons pas encore, en commission, de tous les éléments dont je viens de vous entretenir. Une autre question fut relative à l'exploitation de nappes de pétrole en mer du Nord. A ce sujet, il fut répondu que les productions pétrolières en mer du Nord suffiraient sans doute à peine à répondre aux besoins de la Grande-Bretagne d'ici à quelques années, mais qu'elles libéreraient de ce fait au profit d'autres pays, espérons-le, les quantités que ce pays importe actuellement. Il convient cependant de ne pas en attendre des miracles.

En ce qui concerne les négociations Salt et le désarmement, le ministre a fait un exposé historique de cet accord et en a précisé les aspects techniques très compliqués, accord qui sera signé prochainement en Autriche par le Président Carter et le secrétaire général Brejnev.

Précisons que cet accord comporte essentiellement trois éléments importants: le traité lui-même, valable jusqu'à fin 1985; le protocole qui restera en vigueur jusqu'en fin 1981 et une déclaration de principe.

Il faut souligner que l'Union soviétique est tenue de démanteler et de détruire 250 lanceurs, c'est-à-dire 10 p.c. de ses forces stratégiques. Espérons que ces engagements puissent être tenus. Cela constituerait sans doute un pas décisif vers cette politique de détente à laquelle nous aspirons.

Les Etats-Unis ont pris soin, entre autres grâce à l'attitude vigilante des Alliés, que la clause de non-convention prévue dans l'accord Salt II ne porte pas préjudice aux intérêts des pays européens sur le plan des transferts de technologie et des systèmes.

Il est évident que nous devons être présents aux négociations de Salt III, qui est la phase ultérieure, afin qu'elles ne puissent se dérouler sans une participation active des pays européens.

S'il est vrai que l'amitié d'un grand homme est un bienfait de Dieu, comme disait Voltaire, il est donc bon d'avoir, dans les Etats-Unis, un allié puissant, mais il serait cependant périlleux de nous en remettre exclusivement à lui en ce qui concerne les conditions de notre bonheur futur.

Enfin il convient de rappeler que c'est la Belgique qui est à l'origine de l'intérêt porté aux possibilités qu'offre l'approche régionale aux problèmes du désarmement et du contrôle des armements.

Dix pays, dont la Belgique, ont été invités à déléguer un expert. L'étude doit être achevée pour l'assemblée générale de fin 1980.

Après cet exposé très intéressant, eut lieu une discussion sur les problèmes du désarmement. Un de nos collègues s'est notamment préoccupé de savoir quelle avait été la suite des conclusions de l'assemblée générale des Nations Unies, qui s'est tenue l'année passée, au mois de mai, à New York. Il lui fut répondu qu'un nouveau comité de désarmement avait été installé à Genève, dont la Belgique fait actuellement partie.

J'en arrive à la situation politique au Proche-Orient.

Etant rentré la veille même d'un voyage en Arabie Saoudite, le ministre a pu nous faire part, à chaud, de ses impressions. Il expliqua qu'au Proche-Orient, la situation politique s'était compliquée ces derniers mois, et ce pour trois raisons: le différend dans les pays arabes entre les partisans et les adversaires du traité de paix entre Israël et l'Egypte, la révolution en Iran et, enfin, la position quelque peu renforcée de l'OLP, qui a trouvé dans l'Iran et dans le Pakistan de nouveaux alliés plus ou moins déclarés, et qui a réussi à influencer sérieusement la position des pays arabes, jusqu'à présent modérés, dans un sens défavorable au traité de paix.

Le ministre a indiqué qu'en Iran, la situation ne s'est à l'évidence pas encore stabilisée. La réorganisation en cours de l'armée laisse toutefois espérer que l'ordre et le calme reviendront peu à peu dans le pays. Mais sur le plan bilatéral — ce qui doit nous intéresser — et sur le plan multilatéral, dans le cadre des Neuf, la Belgique a mené une action pour faire cesser les procès sommaires. Le gouvernement iranien vient de décider qu'il y sera mis fin, sauf pour les cas qu'il juge lui-même les plus sérieux. Notre pays s'est en outre engagé dans une concertation avec le gouvernement iranien, aux termes de laquelle des blessés graves, notamment de la colonne vertébrale, pourraient se faire opérer et soigner en Belgique aux frais de l'Iran.

Peut-être par manque de temps ou par discrétion étant donné la campagne électorale en cours, le problème de la Communauté européenne n'a pas été abordé de manière aussi approfondie qu'il le mérite.

Toutefois, un de nos commissaires s'est vivement préoccupé de constater que les quelque 500 000 ressortissants belges qui habitent les pays de la Communauté ne pourront participer à cette élection.

Le ministre a longuement expliqué que les ambassades et les consulats belges sont équipés pour faire face à l'organisation d'un vote, mais que ce problème dépendait à la fois du ministère de l'Intérieur et des Chambres; les mesures adéquates n'ayant pas été prises en temps voulu, l'organisation matérielle de ces élections devenait donc impossible.

Plusieurs commissaires se sont préoccupés du nouveau système monétaire européen. Ils se sont particulièrement intéressés au fonctionnement de ce système et à la façon dont se comportait l'ECU.

Je voudrais rappeler tout d'abord qu'au centre du système monétaire européen, dont la création a été décidée par le Conseil européen de Brême, en juillet 1978, se trouve l'ECU, défini comme un panier contenant des quantités données de chaque monnaie communautaire. Il a une fonction de numéraire, dans lequel sont définis les taux centraux de chaque monnaie. Il est également utilisé comme indicateur de divergence et constitue la nouvelle unité de compte européenne.

Des questions ont, d'autre part, été posées concernant le Zaïre et plus particulièrement le plan Mobutu. Le ministre nous a indiqué qu'il ressort des décisions prises par la dernière réunion de concertation internationale concernant le plan de relance économique et financière du Zaïre, organisée à Bruxelles les 9 et 10 novembre 1978, que les partenaires du Zaïre, c'est-à-dire la France, la Grande-Bretagne, la République fédérale d'Allemagne, les Etats-Unis, le Canada, l'Arabie Saoudite et la Belgique, ont pris note de l'impasse importante de la balance des paiements. Ils ont reconnu qu'un apport

substantiel en aide extérieure de la part de la communauté internationale était nécessaire pour contribuer au rétablissement de la balance des paiements dans le cadre du plan de stabilisation du Fonds monétaire international.

Différentes mesures avaient déjà été prises, dont notamment une succession de dévaluations de la monnaie zaïroise. L'approbation zaïroise au plan de stabilisation doit se donner par la signature par le président Mobutu de la « lettre d'intention ». Cette cérémonie n'a pas eu lieu étant donné qu'entre-temps, le Zaïre a décidé de procéder à une augmentation salariale plus élevée que celle prévue par le Fonds monétaire international, d'où la nécessité de discuter ce point particulier avec le Fonds monétaire international avant la signature de la « lettre d'intention ». Une délégation se rendra à cet effet à Washington. Il faut ajouter que ces faits perturbent à nouveau le calendrier prévu. La réunion de la Banque mondiale concernant le plan Mobutu était en principe fixée pour la mi-mars 1979.

En conclusion, le ministre a indiqué toutefois que les perspectives financières paraissent meilleures au Zaïre. En effet, la Banque centrale, à laquelle collaborent plusieurs hauts fonctionnaires du Fonds monétaire international désignés par les pays cités plus hauts, a fait l'objet de mesures de réorganisation et de meilleure gestion.

Une question importante a également été posée en ce qui concerne les biens belges zaïrisés. Il fut indiqué que, jusqu'à présent, 250 des 300 dossiers soumis aux autorités zaïroises ont été approuvés. Le ministre insiste auprès du Zaïre pour que le paiement soit effectué très prochainement. Il faut cependant noter que, conformément au protocole, le Zaïre a effectué un premier paiement de plus ou moins 75 millions de francs belges, pour environ 80 dossiers qui pouvaient être considérés comme des « cas sociaux ».

Votre commission s'est, bien entendu, préoccupée du problème de la Rhodésie. Il fut demandé au ministre quelle allait être l'attitude du gouvernement belge à l'égard de ce pays après les récentes élections. Le ministre a fait un très long et très intéressant historique du déroulement de toutes les circonstances, nationales et internationales, qui ont finalement abouti à ces élections. Il a précisé que la Belgique a toujours soutenu les initiatives en vue d'un règlement pacifique, acceptable par la communauté internationale, comme celles entreprises par Cyrus Vance et David Owen.

Bien que les résultats des élections n'aient pas été reconnus, comme vous le savez, ils méritent réflexion: la participation au scrutin a dépassé les prévisions et la plupart des observateurs neutres estiment que les élections se sont déroulées de façon relativement démocratique.

La Belgique adopte une attitude d'expectative, d'autant plus qu'aux Etats-Unis comme au Royaume-Uni où le nouveau Premier ministre, Mme Margaret Thatcher, dans sa campagne électorale, s'est fortement engagée sur la question de la Rhodésie, des pressions accrues se sont fait sentir en faveur d'une reconnaissance du gouvernement issu des élections et de l'abolition des sanctions économiques contre la Rhodésie.

Une question fut posée au sujet de l'accident d'avion survenu en Rhodésie, dans lequel a trouvé la mort notamment un ancien parlementaire de mon arrondissement.

Le ministre a précisé qu'il fallait se référer à la réponse qu'il a donnée à ce sujet au mois de mars. Il ne peut, en effet, se considérer comme responsable de décisions prises librement par des Belges se rendant à l'étranger dans des zones de conflit et qui, de ce fait, prennent de graves risques d'être les victimes de dommages ou même de perdre la vie.

Enfin, la commission s'est préoccupée des suites de l'Acte d'Helsinki. Il fut demandé si des progrès avaient été accomplis depuis la signature de cet acte.

Le ministre a précisé que la conférence sur la sécurité et la coopération en Europe et l'Acte final d'Helsinki valent ce que vaut la détente et que leur mise en œuvre en suit obligatoirement les fluctuations.

Si l'adoption de l'Acte final d'Helsinki, en 1975, se situait à un moment où les efforts tendaient à développer la détente et une certaine forme de confiance entre l'Est et l'Ouest, telle n'était plus, hélas! tout à fait la situation au moment de la réunion de Belgrade. Les pays occidentaux étaient attentifs à la « déstabilisation » créée par les efforts d'armement des Soviétiques et des Alliés, ainsi que par les initiatives de ces pays en Afrique et en Asie. Chez les Occidentaux, c'était un certain sentiment de déception qui prévalait, à l'Est, c'était la crainte de se faire attaquer d'une manière trop violente à propos du respect des droits de l'homme.

Des positions et des initiatives quelque peu intempestives ont été prises parfois et même des écarts de langage du délégué américain conduisirent cependant les Soviétiques et leurs alliés à se raidir, à rejeter toute initiative occidentale et à transformer la demi-réussite de

la conférence qui se préparait en un demi-échec. A présent, les protagonistes semblent avoir compris les dangers de ces attitudes et paraissent vouloir faire des efforts pour que les résultats de la future réunion de Madrid soient meilleurs que ceux de la réunion de Belgrade.

Un réel effort devrait être fait pour que la réunion de Madrid se termine par un succès suffisamment raisonnable, faute de quoi des doutes sérieux pourraient surgir quant à la poursuite de la détente en général.

Enfin, au sujet de l'Année internationale de l'Enfant, le ministre nous a informés sur la part de son département dans l'ensemble de l'action menée par le gouvernement.

Une critique a été émise à propos de la publication par le ministère des Affaires étrangères d'une brochure concernant la politique d'apartheid dont seraient victimes les enfants en Afrique du Sud.

Le ministre a bien exposé la motivation de cette participation de son département. Il a estimé devoir être actif comme le sont, du reste, ses collègues, car il ne suffit pas de dénoncer l'apartheid: il s'impose d'en montrer avec précision les méfaits.

La discussion s'est terminée par le commentaire de divers articles du budget. Je vous propose d'en prendre connaissance dans le rapport écrit.

Vous apprendrez avec intérêt que les projets de loi relatifs au budget ont été adoptés par treize voix contre une et que le rapport de la commission a été approuvé à l'unanimité des quatorze membres présents. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Boey.

De heer Boey. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, de begroting die wij vandaag bespreken behoort niet tot die welke bij de openbare opinie grote beroering verwekt. Over het algemeen kan men zeggen dat de man in de straat zich weinig gelegen laat aan de buitenlandse zaken. Dit fenomeen is waarschijnlijk niet eigen aan ons land.

Misschien hebben onze medeburgers het gevoel zich hier op een terrein te bevinden dat, meer dan enig ander, volledig ontsnapt aan hun tussenkomst. Misschien zijn er ook de enge grenzen van ons land die bij de burgers de idee verwekken dat België op het internationale vlak nauwelijks een rol speelt.

Persoonlijk ben ik er echter steeds van overtuigd geweest dat de landen, klein in oppervlakte, zich dank zij hun moreel prestige op het niveau konden hijsen van de grootmachten.

Vandaag is daarbij een nieuw element gekomen, namelijk de Europese verkiezingen. De Europeanen kunnen beslissen over de toekomst van hun continent. Voor de eerste maal zullen zij kunnen zeggen welk type van Europa zij wensen. De betekenis van de inzet mag ons niet ontgaan!

De voorzitter van de Europese Commissie, de Brit Roy Jenkins, heeft deze raadpleging waarbij 180 miljoen Europese kiezers betrokken zijn, als een historische gebeurtenis bestempeld. De Gemeenschap zal dus een « nieuwe en belangrijke democratische dimensie krijgen. » De EEG, zo vervolgde Jenkins, is vastgeankerd in de fundamentele principes van de vertegenwoordigde democratie. Indien haar middelen hoofdzakelijk van economische aard zijn, dan zijn haar oorsprong en haar doelstellingen bestendig politiek geweest. Een van de essentiële elementen dus van deze gemeenschapsgedachte is dat degenen die voor Europa beslissingen treffen ook onderworpen moeten zijn aan de controle van degenen in wier naam zij beslissingen treffen. Dit is nu juist een essentieel element dat met de Europese verkiezingen van kracht wordt. De nieuwe legitimiteit van het Europese Parlement en het moreel gezag dat voortvloeit uit deze raadpleging, zo vervolgde de voorzitter van de Commissie, moeten worden aangewend om de beslissingsmechanismen in de EEG te verbeteren.

Eens heeft de Europese Economische Gemeenschap grote verwachtingen doen rijzen. De droom is deels verworpen. Men moet zich inderdaad niet verhelen dat het vuur, het enthousiasme, verwekt door de Europese Unie na de oorlog, plaats hebben gemaakt voor een zekere onverschilligheid, een zekere loomheid. De economische crisis is ongetwijfeld een zaak, doch andere elementen spelen ook, zoals de bureaucratie waarin de Gemeenschap schijnt te verzinken. « Mijn land », zo verklaarde een Noors kunstenaar, « heeft een stap achteruit gezet op het ogenblik dat er nog één enkele hindernis te nemen viel omdat het bevreesd was voor de toekomst die ons in Brussel werd voorgehouden. Het technocratische karakter van het Europa der Negen heeft ons doen schrikken. Het volstaat niet zich bezig te houden met economie en met industriële structuren, te beslissen over het aantal af te slachten koeien of het aantal vissen dat uit de Noordzee mag worden gehaald om de behoeften van de mensen te dekken. »

Laat mij het zo zeggen: De Gemeenschap is een economische reus geworden, doch blijft een politieke dwerg. Op internationaal vlak hebben wij niet dikwijls een eenstemmig geluid kunnen laten horen. Ons groot euvel is te miskennen dat talrijke landen uit de derde wereld ervoor terugdeinzen in het zog opgevangen te worden van de twee « grote mogendheden ». Daarom wenden zij zich tot Europa. De hulp die zij niet aan Moskou of Washington willen vragen, die verwachten zij van Europa. Voor hen behoudt het oude continent zijn uitstraling en zijn aantrekkingskracht, het blijft een factor van bezadigdheid en evenwicht. Terloops kan men wel aanstippen dat de socialistische landen niet minder belangstelling koesteren voor onze eigen welvaart, zoals blijkt uit een verklaring van de Poolse Eerste minister Giersek die verklaarde in verband met het Pools vijfjarenplan dat dit zou kunnen tot een goed einde gebracht worden... « indien de crisis van de westerse wereld niet erger werd ».

Het Parlement dat uit deze verkiezing te voorschijn komt zal als hoofdzaak hebben nieuw bloed en kracht te geven aan de Europese gedachte. Het lijkt paradoxaal hier generaal de Gaulle te moeten vermelden in een pleidooi voor een engemaakte Europa. Doch de vraag die hij stelde in verband met de Franse natie is in mijn ogen even toepasselijk op het Europees continent. Ik citeer: « Men zou inderdaad moeten weten of een grote nationale droom niet noodzakelijk is voor een volk om zijn activiteit te ondersteunen en zijn samenhang te bewaren. De schok der ideeën en der passies, de tegenstelling der belangen, waaruit feitelijk een Staat bestaat, dreigen op de duur onduidelbaar te worden indien bij de burgers geen gemeenschappelijke verwachting heerst die de divergenties afzwakt en de toewijding doet aangroeien. »

Deze gemeenschappelijke verwachting, deze gemeenschappelijke hoop, is voor mij de Europese eenmaking. Kan zij evenwel nog de aansluiting verwekken van de mannen en vrouwen van ons oud continent? Het antwoord ligt voortaan bij het Europees Parlement, waarvan de aktie in dit verband beslissend kan zijn. Het zal een controle moeten uitoefenen op de uitvoerende en bureaucratische machine van de Gemeenschap, onze Europese instellingen herwerken om ze doeltreffender te maken, en een meer open beleid toe te laten. Het nieuwe Parlement dat eveneens van dichtbij moeten toekijken op de verdediging van de individuele en kollektieve rechten en vrijheden tegen de gevaren die kunnen voortvloeien uit een ruime regeringsvorm, op Europese schaal. Tenslotte zal het Parlement het werkelijke centrum van de Europese debatten en politieke actie moeten worden. Om dit te verwezenlijken zal het zich moeten aanbieden als het natuurlijk centrum van de organisatie en de ontwikkeling, op Europese schaal, van de krachten die uit het volk voortvloeien en die niet langer meer zouden worden ingesloten in hun eigen nationale grenzen. Enkel dan zullen de funderingen kunnen worden gecreëerd voor de politieke unie die aan Europa zal toelaten een politieke realiteit voor de burgers te worden.

De Europese eenmaking, een droom die de mensen te allen tijde hebben nagestreefd! Thans dwingt de internationale situatie ons niet langer te talmen. Europa heeft de les geleerd van twee bloedige conflicten, en zijn imperialistische oogmerken laten varen; Europa is voortaan bij machte aan de wereld een boodschap van vrede en begrip te brengen. Doch voor dit alles moet het zich met één enkele stem laten horen.

In de allereerste plaats in verband met de ontspanning en de veiligheid.

Het blijft een feit dat Europa voor zijn verdediging aangewezen is op de goede wil van de Verenigde Staten. Men moet er zich dan ook niet over verwonderen, dat de Amerikaanse geallieerden ons soms behandelen met een zekere ongegeneerdheid, en men kan zich wel afvragen hoelang Washington nog zal aanvaarden deze last alleen te tillen, met andere woorden alleen te zorgen voor de verdediging van de westerse wereld.

In 1975 bereikten de bewapeningsuitgaven voor de hele planeet 300 miljard dollar, terwijl de hulp aan de derde wereld over een zelfde periode door de 16 voornaamste geïndustrialiseerde westerse landen nauwelijks 9 miljard bereikte. Wat te doen in die omstandigheden? Uiteraard de wapenwedloop afremmen! Dit trachten de twee « groten » geregeld te doen. Salt II is het laatste bewijs van deze poging. Doch wat gewordt er van Europa bij dit alles? In welke mate waarborgen deze Salt-overeenkomsten onze veiligheid en onze belangen?

In dit verband kan ik slechts herinneren aan de woorden van kanselier Schmidt: « Sinds de Salt-overeenkomsten de strategische kerncapaciteit van de twee supermogendheden neutraliseren, worden de tegenstellingen in Europa tussen Oost en West op het vlak van de tactische en klassieke kernwapens er enkel groter mee. » En de Duitse staatsman voegde eraan toe: « Aangezien de beperkingen van de strategische wapens slechts de Verenigde Staten en de Sovjetunie betref-

fen, zullen zij onvermijdelijk de veiligheid van de Europese landen in het gedrang brengen, gelet op het militair Sovjetoverwicht in Europa, indien wij er niet in slagen, gelijktijdig met Salt, de tegenstellingen tussen de militaire macht in Europa uit te schakelen. »

Gelukkig groeit thans de gedachte dat het de hoogste tijd wordt dat Europa zijn eigen verdediging gaat verzorgen.

Zoals uzelf verklaarde moet het Westen zijn defensie verzekeren, want ontspanning is onmogelijk in een onveilige situatie. Ontspanning op zichzelf betekent zeker niet de vrede. Zij is in de eerste plaats en voor alles de voorwaarde om de mensheid een thermonucleair conflict te besparen. Zij is de « vooruitgang naar de vrede » waarover President Carter het steeds heeft. Want indien de Groten opnieuw door Salt II beslist hebben de met kernwapens uitgeruste raketten, onderzeeërs en vliegtuigen te beperken, zelfs dan zijn ze nog altijd in staat elkaar vele malen te vernietigen en uit te roeien.

Het blijft een vast gegeven dat de supermachten op vele gebieden tegengestelde belangen hebben maar het Salt-akkord toont aan, dat een dergelijke rivaliteit gepaard kan gaan met samenwerking die in beider belang en in dat van de wereld is.

Ik zou ook nog enkele bedenkingen willen maken bij de problemen in Zuid-Afrika en Rhodesië.

Sedert de toekenning van de onafhankelijkheid aan talrijke Afrikaanse Staten zijn zij blootgesteld aan pogingen tot subversie van de zogenaamde bevrijdingsbewegingen. Doorgaans leunen zij aan bij de marxistische ideologie en genieten als dusdanig steun van bepaalde vrijwilligers. Deze guerrillastrijders kunnen rekenen op de steun van Angola en andere landen, die zichzelf als progressistisch bestempelen.

Laat ons evenwel de naïviteit niet te ver drijven. De belangstelling voor Afrika is niet alleen ingegeven door idealisme, maar beoogt de grondstoffen uit de ondergrond.

Zoals ik reeds de gelegenheid had hier op deze tribune te zeggen, beschouw ik geenszins de apartheid als een verdedigbaar systeem: niettemin mag ook het Westen het economisch en strategisch belang van dit land niet onderschatten. Mag ik slechts enkele cijfers vermelden: Zuid-Afrika produceert 61 pct. van het goud in de wereld. Dit land bezit 66 pct. van de chroomertslagen in de wereld, zijn mangaanlagen zijn de voornaamste in de wereld. Wie enigszins bekend is met de industriële produktie in de wereld weet dat chroom en mangaan voor de vervaardiging van moderne wapens van uitzonderlijk belang zijn. Het zou zeker het Westen niet ten goede komen indien deze lagen onder controle vielen van het Oosters blok. Ik zou er willen aan toevoegen dat 12 pct. van de uraniumproduktie uit Zuid-Afrika komt, dat tussen 1962 en 1972 de kolenproduktie verdubbelde, dat deze van koper verzesvoudigde en dat de diamantproduktie verdrievoudigde.

Deze cijfers moeten ons tot nadenken stemmen.

Wij Westersers moeten even realistisch blijven en durven erkennen dat Afrika voor ons van vitaal belang is, dat wij ons de weelde niet kunnen veroorloven het hele continent over te leveren aan het marxistisch blok.

Tot nog toe hebben de meeste Europese landen, in navolging van de Verenigde Staten — alhoewel ook daar een kentering merkbaar wordt — hun Afrikaans beleid beperkt tot een min of meer scherpe veroordeling van Rhodesië en Zuid-Afrika.

Ik herhaal dat ik geenszins de verdediging wil opnemen van apartheid — waarvan de toepassing trouwens de jongste jaren en maanden veel soepeler is geworden. Maar ik geloof dat men alleen mag veroordelen wanneer men zelf het voorbeeld geeft van eerbied voor de mensenrechten. Durft men beweren dat de menselijke waardigheid wordt erkend in die Afrikaanse Staten waar met buitenlandse hulp een politieke minderheid zijn wil oplegt aan de meerderheid?

En dan mag men zich afvragen welke de feitelijke redenen zijn waarom de nieuwsmedia telkens het over Zuid-Afrika gaat zo scherp reageren en niet op dezelfde wijze handelen wanneer mensenrechten in andere landen in 't gedrang komen.

De heer Wyninckx. — Dat moet u aan Vorster vragen!

De heer Boey. — De « South African Foundation » heeft het karakter en de frequentie van verslagen over mensenrechten geanalyseerd voor het jaar 1977 in de Amerikaanse media.

Er waren 644 afzonderlijke verslagen in pers en TV over schending van bedoelde rechten in Zuid-Afrika, slechts 85 over Uganda, 9 over Angola, 8 over Mozambique.

Ik zou verder kunnen gaan met dergelijke statistieken. Ik vind — ik druk het zeer zacht uit — deze media alleen weinig objectief en het stemt tot nadenken.

Mijnheer de Minister, u zal het mij zeker niet kwalijk nemen wanneer ik nogmaals terugkom op de brochure *België en Apartheid* door uw departement uitgegeven bij gelegenheid van het Internationaal Jaar van het Kind.

Ik betreur dergelijke uitgave, niet alleen omdat er onwaarheden in voorkomen, maar vooral omdat ik oordeel dat het zeker niet van die aard is dat een klimaat van wederzijdse « goodwill » in het leven kan worden geroepen.

Tot besluit nog enkele woorden over Rhodesië. Het valt niet te loochenen dat de installatie van een zwarte meerderheidsregering in Salisbury van die aard is dat de door de westerse wereld gevolgde politiek kan worden gewijzigd. Dat de formule misschien niet de superideale is, akkoord. Maar ik geloof dat wij uiteindelijk moeten beseffen dat wij rekening dienen te houden met de zeer grote en verregaande inspanning van de blanken in Rhodesië en de gematigde zwarte bevolking.

Reeds heeft de Amerikaanse Senaat een motie goedgekeurd — met een meerderheid van 75 tegen 19 stemmen — waarbij de President verzocht wordt de economische sancties ten opzichte van Rhodesië op te heffen, 10 dagen na de installatie van de nieuwe regering te Salisbury. Ook in Groot-Brittannië zijn rapporten openbaar gemaakt, die wellicht in een nabije toekomst zullen leiden tot een andere politieke benadering van het Rhodesische vraagstuk. Persoonlijk kan ik mij daarover slechts verheugen. Ik ben immers van mening dat wij elke kans om de vrede te behouden of te verstevigen, moeten aangrijpen, dat het Westen en ook ons land, geen gelegenheid mogen laten voorbijgaan om op een objectieve wijze, waar ter wereld ook, mede te helpen aan de opbouw van de waarden waaraan wij gehecht blijven en die de grootheid van onze beschaving waarborgen. (*Applaus op de liberale banken en op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Jean Humblet.

M. J. Humblet. — Monsieur le Président, Monsieur le Ministre, chers collègues, je commencerai cette brève intervention en formulant trois observations relatives aux déclarations faites, à cette tribune, par mon honorable prédécesseur.

Je soulignerai tout d'abord que les élections européennes du 7 au 10 juin 1979 ne concernent pas le continent mais l'Europe occidentale, ce qui, à mon sens, est très différent.

Il nous paraît essentiel que ces élections soient, en quelque sorte, l'amorce d'institutions européennes moins bureaucratiques et d'avantage en liaison avec les régions et leurs institutions. Si je suis d'accord avec l'orateur précédent, lorsqu'il insiste sur l'importance d'une indépendance militaire accrue de l'Europe occidentale, je ne puis le suivre dans son appel « à la réflexion à propos de l'Afrique du Sud » — « Nadenken, over wat betreft Zuid-Afrika » — si je songe à la signification profonde, qui revêt une importance indéniable et peut-être même concerne certains milieux en Belgique, de la démission du président Vorster.

J'en viens à l'objet principal de mon intervention, mineur peut-être, Monsieur le Ministre, mais essentiel pour nous. Il concerne l'image de la Belgique à l'étranger, illustrée, si l'on peut dire, par l'article 60, paragraphe 05.A, du budget des Affaires étrangères: « Fonds pour la restauration du patrimoine immobilier de la Fondation de Saint-Julien-des-Belges à Rome ».

Bien qu'elle ait absorbé plus de 20 millions du budget de l'Etat belge au cours des dernières années, cette fondation n'existe plus comme telle, puisqu'elle a été récemment « rebaptisée » en Saint-Julien-des-Flamands, San Giuliano dei Fiamminghi.

Certes, à sa lointaine origine, au XIe siècle, cette fondation était destinée à accueillir, à Rome, des ressortissants du comté de Flandre.

Au fil des siècles, sa compétence s'est étendue aux ressortissants des Pays-Bas du Sud: Flandriens, Brabançons, Hennuyers, Picards, etc., à l'exclusion toutefois des ressortissants de la principauté de Liège, qui disposaient à Rome de leur fondation propre, la fondation Darchis.

Il était logique, compte tenu de la compétence de cette fondation à Rome, que Saint-Julien-des-Flamands devint, en 1830, Saint-Julien-des-Belges et il est incohérent qu'on rétablisse, en 1978, l'appellation de Saint-Julien-des-Flamands et que Saint-Julien-des-Belges figure pour mémoire au budget des Affaires étrangères.

En effet, désormais, dans le droit comme dans la pratique, « Flamand » signifie « ressortissant de la communauté néerlandaise de Belgique » et non plus « ressortissant des Pays-Bas du Sud, à l'exclusion de la principauté de Liège ».

Permettez-moi de vous citer le bulletin d'un organe européen, romain, qui s'adresse aux pays de l'Europe des Neuf dans leurs langues respectives et dans lequel je lis à propos de la Belgique uniquement en

néerlandais: « Belgen, voor de eerste keer enz. » C'est là une image fautive d'une Belgique qui serait uniquement néerlandophone et elle est donnée par une fondation dont la présidence appartient de droit à l'ambassadeur de Belgique auprès du Saint-Siège.

Qu'il me suffise, Monsieur le Président, mes chers collègues, de me rapporter à la réponse que l'honorable prédécesseur de l'actuel ministre des Affaires étrangères a donnée en février 1976 à une question parlementaire. Il disait: « Au moment de la laïcisation de l'Etat italien, la fondation est devenue une institution, dotée de la personnalité civile au regard du droit italien, dont l'administration est confiée à un conseil des proviseurs présidé de droit par l'ambassadeur de Belgique près le Saint-Siège. » Il est donc bien question, j'insiste, de l'ambassadeur de Belgique et non de l'ambassadeur des Flamands. Je poursuis la citation: « Les statuts de la fondation disposent que les proviseurs sont obligatoirement de nationalité belge et que les activités de la fondation ne peuvent s'exercer qu'au profit des Belges. Il faut remarquer que l'intervention de l'Etat constitue un subsidium devant contribuer à la restauration d'un ensemble historique qui continuera à servir d'endroit privilégié pour le développement des relations entre la Belgique et le Saint-Siège. »

Enfin, le ministre soulignait que l'Etat belge participe à la gestion de cette fondation par l'entremise de l'ambassadeur de Belgique près le Saint-Siège.

M. André. — C'est un grand problème de politique étrangère que vous soulevez ici dans le débat?

M. J. Humblet. — La politique étrangère, cher collègue, vous le verrez à l'occasion du point que j'aborderai dans quelques instants, n'est pas sans lien avec l'image que l'on veut donner dans notre pays à l'étranger. Voulons-nous donner une image de toute la Belgique ou uniquement de la Flandre? Etes-vous prêt, vous, à ce que l'image donnée de la Belgique à l'étranger soit uniquement flamande? (*Exclamations sur divers bancs.*)

M. Wyninckx. — Les Wallons ne savent plus à quel saint romain se vouer!

M. J. Humblet. — Je terminerai sur ce point en répétant que le terme « flamand » n'a plus aujourd'hui la même signification qu'à propos de l'art au XVIIe siècle.

J'en arrive à un autre problème qui, lui non plus, n'est pas un petit problème.

Le ministre des Affaires étrangères m'a très aimablement répondu à une question écrite relative au sort du peuple kurde. Or, de nouveaux bombardements ont lieu depuis trois jours; les Kurdes d'Irak sont massacrés et je constate que nous nous trouvons une fois de plus en présence d'un génocide. M'appuyant sur la bonne volonté de M. le ministre des Affaires étrangères dans sa réponse écrite à ma question écrite, je demande une initiative du gouvernement belge à propos du sort du peuple kurde. Ce n'est pas de la petite politique internationale, chers collègues! C'est un problème des droits de l'homme et des peuples.

Enfin, je termine par une question qui n'est pas non plus mineure bien qu'il s'agisse de chiffres.

L'honorable rapporteur de la commission des Affaires étrangères a rappelé une donnée importante: celle de 0,68 p.c. du produit national brut de la Belgique consacré à l'aide au tiers monde. Je voudrais savoir, Monsieur le Ministre, si dans ce pourcentage sont reprises ou non les pensions ou d'autres formes d'aide aux anciens agents de la colonie du Congo. D'avance je vous remercie.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Non.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Jorissen.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik wou bij deze uiteenzetting de aandacht vragen voor een naar mijn inziens belangrijk gebied in de wereld, namelijk het geheel van Zuidelijk Afrika en de belangrijke politieke ontwikkeling die zich daar begint af te tekenen. Men spreekt de jongste paar maanden meer en meer over de economische eenmaking van de meeste landen van Zuidelijk Afrika, en eveneens van hun afstand nemen van het westerse kamp om gezamenlijk een neutrale koers te varen tussen Oost en West. De minister van Buitenlandse Zaken van Zuid-Afrika, de heer Roelof Botha, nadat de Eerste minister hetzelfde had gezegd, sprak onder meer over dit plan op 7 maart van dit jaar toen hij het woord voerde te Zürich voor de Swiss-South Africa Association.

Het zou dan gaan om Zuid-Afrika als spilland, samen met Zimbabwe-Rhodesië en Namibië aan de ene kant, Swaziland met moge-

lijk Malawi en Botswana aan de andere kant, met daarnaast de internationaal nog niet erkende doch zich stevig uitbouwende politieke realiteiten als de voormalige thuislanden Transkei en Bophuthatswana, waar zich weldra Venda zal bijvoegen. Dit om voorlopig te zwijgen over Zambië en Mozambiek die zich mogelijk aangetrokken zullen voelen.

De behandeling van dit vraagstuk zal me trouwens de gelegenheid bieden tussendoor enkele deelproblemen van deze belangrijke geografische ruimte te behandelen en de meest recente en objectieve feiten aan te halen, wat hier in onze pers zelden gebeurt. Wanneer ik zeg belangrijke geografische ruimte, dan bedoel ik niet alleen de strategisch voorname betekenis ervan doch vooral de stapelplaats van de zo noodzakelijke grondstoffen voor West-Europa. Men kan bij dit alles onmiddellijk opmerken dat heel wat van deze landen internationaal politiek niet erkend zijn en dat is inderdaad een eerste kenmerk van deze grotere economische eenheid in wording.

Wij zitten hier volop in een gebied van uitgestoten van de wereldpolitiek, wat niet belet dat deze landen strategisch en qua ondergrond ontzettend belangrijk zijn, wat trouwens onmiskenbaar de diepere reden is waarom ze zo betwist zijn.

Wij moeten de waarde van zulke erkenning echter ook niet te absoluut stellen. Een minister van Transkei die ik over dit onderwerp sprak wuifde het argument weg met de wedervraag of het niet 20 jaar had geduurd eer communistisch China werd erkend. «Wij hebben dus nog wat tijd» voegde hij er niet zonder humor aan toe.

Allereerst wensen wij een paar dingen te zeggen over deze weinig bekende thuislanden, die zich politiek en economisch konsolideren. Hun democratische instellingen zijn onmiskenbaar wat in Afrika toch een zeldzaamheid is, want buiten Gambia, Botswana, Mauritius zijn er geen democratieën op zijn westers te vinden in Afrika. De rest zijn alle militaire dictaturen of eenpartijdictaturen, zelfs Nigeria, de Ivoorkust of Egypte. Alleen Opper-Volta en Senegal kwamen zich vorig jaar bij de weinig talrijke democratische Afrikaanse landen voegen.

Toen Transkei onafhankelijk werd op 26 oktober 1976 had het vier verkiezingen achter de rug, waar bij de jongste drie de onafhankelijkheidspartij geleidelijk aan kracht won. Bij de jongste verkiezingen in 1976 was de volkswil duidelijk met 85 pct. voor de onafhankelijkheid. Sindsdien bestaat er op dat vlak trouwens geen geschilpunt meer tussen meerderheid en oppositie. Aan de onafhankelijkheid van Bophuthatswana op 6 december 1977 waren ook daar reeds twee parlementsverkiezingen gehouden. Bij de eerste in 1972 won de onafhankelijkheidspartij van Eerste minister Mangope het met 70 pct., met de tweede in 1977, 5 jaar later, met 90 pct. De consolidatie van zijn gebied gaat trouwens stelselmatig verder sinds de onafhankelijkheid. De stad Mafeking werd een paar maand geleden aan het gebied toegevoegd.

Wanneer Venda in het najaar onafhankelijk wordt, gebeurt dit eveneens na een paar verkiezingen, waar bij de jongste verkiezing zowel meerderheid als oppositie voor de onafhankelijkheid opkwamen. Waarom de Europese Staten zich in deze gevallen lieten of laten voorschrijven deze landen niet te erkennen is onbegrijpelijk omdat elk volk recht heeft op zijn onafhankelijkheid, zo dit volk door vrije verkiezingen de wil daartoe uitdrukt.

Het is trouwens een begoocheling te menen deze volkeren ooit vrijwillig opnieuw in een Zuidafrikaanse eenheidsstaat, trouwens een schepping van het Britse imperialisme, onder te brengen. Zij staan op hun onafhankelijkheid, hun trouwens pas in de 19de eeuw door de Britten ontnomen. Waar ze wel voor voelen is een economische unie of een confederatie.

Het Westen heeft vaak een verkeerd beeld over Afrikaanse toestanden, zo onder meer over de reële tegenstellingen tussen de zwarte volkeren, waarbij ook het verleden een rol speelt. Ik beklemtoon dit, niet om te ontkennen dat de zwarte volkeren het samen af en toe eens zijn, maar omdat men de tegenstellingen meestal ontkent. Naast de positieve factor van de waarborg van de eigen identiteit door de eigen Staat, speelt bij die zwarte volkeren ook het afzetten tegen de Zoeloes een grote rol, Zoeloes die in vorige eeuw honderdduizenden van andere zwarte volkeren uitmoordden. Die andere volkeren zijn dat niet vergeten.

Als bewijs hiervan geef ik enkele reacties op de Inkhabeweging van Eerste minister Buthelezi van Kwazulu, het Zoeloethuisland, beweging die alle zwarten wil verenigen.

Eerste minister Mangope van Bophuthatswana zei in een interview in 1976: «Willen wij een nieuw Angola vermijden, dan moeten wij Inkatha mijden. Als leider van één van de kleinere naties in Zuid-

Afrika zal ik me nooit aansluiten bij een beweging waarin we altijd een minderheid zullen zijn.»

Als antwoord op een zelfde vraag over de eenheid van de zwarten verklaarde Eerste minister Mphephu van Vendaland in 1978: «De Venda's zouden verloren zijn. Wij zijn een klein volk dat op zijn eigen benen moet staan om zijn eigen cultuur en nationaliteit te beschermen.»

De diplomatieke breuk tussen Transkei en Zuid-Afrika in april 1978 vond zijn oorzaak in dezelfde tegenstelling. Het ging om een betwist gebied, Oost-Griqualand, waarvan Transkei vreesde dat de regering het aan Kwazulu zou geven in plaats van aan Transkei, wat overigens niet gebeurde.

De toenmalige Eerste minister, thans president, Kaiser Matanzima, verklaarde in de *Internationale Spectator* van juni 1978: «Wij zijn met verachting behandeld. De onderhandelingen waren nog aan de gang. De Zuidafrikaanse regering wil dit gebied aan Gatsha Buthelezi geven zodat Gatsha zeggen kan dit is zijn grond.»

Op het verwijt van Buthelezi, leider van Inkatha en Eerste minister van Kwazulu, dat de andere thuislandleiders hem niet steunden, verklaarde Sebe, Eerste minister van Ciskei, lakoniek: «Ik neem Chef Gatsha niet ernstig op, *I don't take Chief Gatsha seriously.*»

En op het verwijt dat zo hij, Sebe, de onafhankelijkheid zou vragen voor Ciskei, dat hij dan Buthelezi in de rug zou steken, antwoorde hij: «Ik ben geen verantwoordelijkheid verschuldigd aan Buthelezi maar aan mijn volk. Ik zal doen wat best is daarvoor.»

Dit zijn enkele citaten van Eerste ministers. Men kan ze vermenigvuldigen door uitspraken van andere vooraanstaanden. Deze wrijvingen niet willen zien getuigt van een gemis aan inzicht in een historische en actuele realiteit.

Voor het evenwicht, opdat men weer niet een verwrongen beeld zou krijgen van wat ik zeg, voeg ik eraan toe dat die tegenstellingen overigens niet beletten dat de zwarte volkeren elkaar op andere vlakken vinden en dat zij samenwerken, wat maar goed is, want zij hebben heel wat zaken te eisen. Die tegenstellingen beletten overigens niet dat op andere vlakken de zwarte volkeren weer samenwerken. En maar goed ook. Tot deze economische unie van Zuidelijk Afrika zouden ook twee andere landen toetreden die thans nog in een soort klandestiniteit leven: Zimbabwe-Rhodesië en Namibië.

Tijdens de verkiezingen in Zimbabwe hebben leden van de toenmalige Uitvoerende Raad Muzorewa en Smith op persconferenties bevestigd dat ze met het plan van de economische unie akkoord gaan. Waarschijnlijk zou echter een erkenning door het Verenigd Koninkrijk en door de Verenigde Staten hen verhinderen naar de neutraliteit te evolueren.

Daar ik over Zimbabwe-Rhodesië straks interpelleer, zou ik thans even over Namibië willen handelen.

Het internationaal juridisch aspect schijnt me hier minder relevant omdat het vraagstuk een politieke oplossing zal krijgen. Er is een zeker parallelisme op bepaalde punten met Zimbabwe-Rhodesië, onder meer dat ook in Namibië verkiezingen plaatsvonden op basis van één man één stem. Ook hier waren waarnemers uit vele landen aanwezig, onder meer uit ons land de oud-senatoren Saint-Remy en Albert Bogaert, naast een 300 buitenlandse meestal westerse journalisten. Ook hier zijn de getuigenissen quasi eenstemmend over het normale karakter van deze verkiezingen.

De verkiezingen hadden meer een Angelsaksisch karakter in die zin dat ze niet verplicht waren en dat men zich moest laten registreren als kiezer. Het aantal geregistreerden bedroeg 412 635 op een theoretisch totaal van 443 441 of 93,05 %. Het aantal personen dat ging kiezen bedroeg 334 399 of 81 % van de geregistreerden. De meerrassige Demokratische Turnhalle Alliantie met verkozenen van 11 verschillende volkeren behaalde op zijn beurt 81 % van de stemmen en 41 zetels op de 50. De partij van de Blanken en van de Kleurlingen «Aktur» 6 zetels en 3 zetels gingen naar drie kleinere partijen. Daar waar Swapo, opererend vanuit Angola met de steun van Cubanen, Oost-Duitsers en Russen, bedreigd had met aanslagen op de verkiezingsbureaus, spreken deze cijfers een duidelijke taal. Des te meer daar de afgesplijste groep van Swapo, de Swapo-Demokraten, evenmin aan de verkiezingen wenste deel te nemen. Deze Swapo-Demokraten namen echter duidelijk afstand van Swapo, die 2 000 dissidente Swapo-leden in concentratiekampen gevangens houdt, dit volgens getuigenis van hun leider, Shipanga, oud-voorlichtingssecretaris van dezelfde Swapo, die zelf twee jaar in zulk concentratiekamp verbleef en er slechts tengevolge van een internationale aktie uit vrij kwam.

De verkiezingen in Namibië toonden aan dat Swapo nog minder steun had onder de plaatselijke bevolking dan dat haar tegenstanders dachten. Dezelfde opmerking geldt trouwens het Patriottisch Front in Zimbabwe-Rhodesië. Aan de hand van de verkiezingsuitslagen daar is het eveneens duidelijk dat dit Front slechts op een minderheid van de bevolking kan rekenen.

Het argument dat vaak wordt aangevoerd — ook trouwens door de minister vorig jaar in antwoord op een interpellatie — is dat een revolutionaire minderheid vaak een meerderheid wordt gaat hier zeker niet op omdat de inzet van de strijd, de onafhankelijkheid, door concurrerende groepen gerealiseerd wordt. Er is hier weer een treffend contrast met Angola. Dr. Savimbi, aan het hoofd van zijn Ovimbudu's, vecht al tien jaar tegen de vreemde overheersers in zijn land, de Portugezen eerst en nu tegen de Cubaanse, Oostduitse en Russische neokolonisatoren. Hij opereert vanuit het buitenland zelf waartoe klaarblijkelijk noch Swapo noch het Patriottisch Front met al hun internationale steun niet toe in staat zijn. Dr. Savimbi, met zijn troepen, belet onder meer dat de Benguelaspoorweg opnieuw in gebruik zal worden genomen.

Toch bekommert het Westen zich weinig om hem. Zelfs het moorden op grote schaal in Angola vindt hier weinig weerklink. De Britse journalist, Norman Kirkham, van de *Sunday Telegraph*, marcheerde dagenlang en klandestien met guerrillastrijders in Noord-Angola, de FNLA. Zijn relaas in zijn krant, één jaar geleden op 2 april 1978, was beschamend ook voor de rest van de westerse journalistiek. Hij schatte het aantal uitgemoorde Angolese burgers in het noorden door Cubanen en troepen van Neto op 70 000 man. Treffend in die reportage van Norman Kirkham is de steeds weerkerende klacht van de met uitmoording bedreigde Noord-Angolezen: *Doesn't the world care about us?* De wereld schijnt daar inderdaad niet veel mee in te zitten. Wij leven klaarblijkelijk in een wereld van grotendeels gemanipuleerde nieuwsmedia. Het elementair fatsoen eist daartegen een krachtig protest want er wordt hier gehuicheld op grote schaal.

Als kommunisten en zwarten moorden schijnt moord geen moord meer. Het is nogal duidelijk dat dergelijke overheersende houding in het Westen in heel Zuidelijk Afrika, waar men lijdt onder dit verschijnsel, eerst op verbazing stiet en thans overslaat op verbittering en spot tegenover het Westen. Er worden in heel Zuidelijk Afrika thans tal van vragen gesteld. Het Westen, zo heet het ginder, vraagt verkiezingen met één man, één stem, maar als de terroristen die inzien dat ze die verkiezingen niet kunnen winnen ze boycotten, is dit voldoende om door iedere objectieve waarnemer als normaal betitelde verkiezingen niet te erkennen. En ze stellen de vraag: Wat wil het Westen? De guerrilla's aan de macht tegen de meerderheid van de bevolking in? Is dat hun democratie?

Het antwoord op die vraag verklaart het sterk gedaald aanzien van het Westen in heel Zuidelijk Afrika. Het verschaft Zuid-Afrika trouwens een prachtige argumentatie tegen het door de Verenigde Staten van hen gevraagde één man, één stem.

Anderzijds vindt dit land het moeilijk aanvaardbaar dat de Westerse Vijf een welomschreven en duidelijk akkoord over Namibië van hen met de Westerse Vijf niet hebben durven verdedigen, wat het geloof in de betrouwbaarheid van het Westen verder heeft ondermijnd. Voeg daarbij bestendige onrechtvaardige aanvallen, naast enkele rechtvaardige, en men heeft de gevoelsmatige en redelijke ondergrond van de huidige zucht in Zuidelijk Afrika naar een nieuwe neutrale koers.

Sommigen zullen verwonderd zijn dat Swaziland en Botswana bereid zouden zijn om mee te doen aan een ruimere economische unie van geheel Zuidelijk Afrika en met een meer neutrale internationale opstelling. De Economische Unie is normaal want die bestaat reeds voor hen in een beperkt kader. Ons zou het niet verwonderen.

De jongste maanden krijgen deze beide landen meer en meer last van guerrilla's die binnensijpelen en meer en meer beginnen zij te denken dat het internationaal communisme het niet alleen zou kunnen hebben tegen Zimbabwe-Rhodesië, Namibië en Zuid-Afrika, doch ook tegen hen. Dat de Sovjetunie gans de ruimte van Zuidelijk Afrika wil controleren. Tekenend was enkele weken geleden de uitspraak van Philip Steenkamp, sekretaris van president Seretse Khama, bij de ontdekking van een wapenopslagplaats van terroristen: « Wij zullen niet toelaten dat ons land als springplank voor het terrorisme tegen landen als Zuid-Afrika en Rhodesië wordt gebruikt. » Anderzijds heeft Swaziland verklaard dat het geen politieke vluchtelingen meer wenst, omdat ze te veel onlusten en schietpartijen uitlokken. Wat daarbij Malawi betreft, moet men niet vergeten dat dit land traditioneel goede betrekkingen met Zuid-Afrika onderhoudt.

Blijft Mozambiek. Het schijnt paradoxaal dat de verhoudingen van dit land met Pretoria verbeteren, maar het feit is er. Men weet dat Zuidafrikanen de haven van Maputo, het voormalige Lourenço Marques, mee beheren; dat hun land het leeuwenaandeel koopt van

de energie van Cabora Bassa en dat Mozambiek voor een stuk leeft van de belastingen op de lonen van de haast 200 000 kontraktarbeiders in Zuid-Afrika die voor 60 pct. uitbetaald worden in goud in Mozambiek zelf. Zo is Zuid-Afrika bepalend voor meer dan de helft van de begroting van Mozambiek.

Volgens de *Financial Times* van 2 mei jongstleden in het artikel « Paying the price of war » wil Mozambiek nog verder gaan op de weg van die samenwerking en wil het zijn politieke fierheid begraven door propaganda te maken bij Zuidafrikaanse handelaars en bedrijfsleiders om voor hun in- en uitvoer meer Mozambiekse havens te gebruiken. De realiteit van de economie in Zuidelijk Afrika is zo dat midden 1978 zelfs Zambië, aan de rand van het economische bankroet, vroeg en verkreeg om zijn in- en uitvoer grotendeels via Rhodesië en Zuid-Afrika te doen. De economische realiteit van Zuidelijk Afrika spreekt daarbij een duidelijke taal in meer dan een dozijn Afrikaanse landen. Zo schrijft de *International Herald Tribune* van 9 april jongstleden dat de Zuidafrikaanse Safair-vliegmaatschappij te zien zijn in de hangars van tal van Afrikaanse landen waar men de paspoorten van dat land weigert. De krant verwijst naar Ghana, Oeganda, het Centraal-Afrikaanse Keizerrijk, Zaïre, Zambië, Kenia en naar tal van oud-Franse koloniën in Afrika.

Politieke scheldpartijen en economische samenwerking gaan in tal van Afrikaanse landen hand in hand. Dit is een kenmerk van het huidige Afrika, evenzeer als het feit dat weinige Afrikaanse landen geneigd zijn de volle consequenties van de meerpartijendemocratie te aanvaarden en dat zelfs daar waar die in principe aanvaard is het de regeringen moeilijk valt de oppositie haar volledige vrije zeg te laten. Men merkt dat laatste verschijnsel in vrijwel alle jonge democratische landen met inbegrip van Transkei en Zimbabwe-Rhodesië. Democratie blijkt niet alleen voor het Westen een groeiprocess te zijn.

Blijft Zuid-Afrika zelf, het land dat niets goeds kan doen. Het is onze overtuiging na grondige studie en na vijf keer het land te hebben bezocht, dat over zelfs zijn ingewikkelde problematiek weinig zou worden gesproken indien het niet per km² het rijkste grondstoffenland van de wereld was en strategisch niet enorm gunstig lag. Nochtans heeft Zuid-Afrika de jongste paar jaar geweldige inspanningen gedaan om de soms gerechtvaardigde kritiek op zijn regime te onderwerpen. De zogeheten kleine apartheid is vrijwel verdwenen, de werkaftakingswet of de « job-reservation », die overigens nooit op meer dan 5 pct. van de arbeiders sloeg, eveneens. De zwarten in de voorsteden van blank gebied kregen hun eigen stadsbesturen met eigen bevoegdheid, bevoegdheid die geregeld wordt uitgebreid, de thuislanden worden verder gekonsolideerd en naar grondgebied uitgebreid, de trekarbeiders mogen vergezeld worden van hun gezin, de gelijkheid van de lonen onder alle rassen wordt meer en meer een feit. Die is thans reeds van toepassing in twee derde van de fabrieken. Als ik bedenken dat de lonen van mannen en vrouwen in België nog altijd niet gelijk zijn, na zovele jaren inspanning, betekent dit toch een betrekkelijk grote vooruitgang.

De jongste paar maanden kwamen de rapporten Wiehahn en Riekert klaar. Het eerste stelt voor alle vakverenigingen volledig gelijk te stellen en ze zelf de keuze te laten of ze meerrassig zullen zijn of niet. Trekarbeiders, pendelarbeiders en ook gastarbeiders krijgen dezelfde syndikale rechten als de andere arbeiders. De regering heeft reeds verklaard dat ze alle besluiten van dit rapport onderschrijft. Het rapport-Riekert stelt voor de beperkingen van de bewegingsvrijheid van de zwarte arbeiders in het als blank betiteld gebied op te heffen, hoe gevaarlijk dit ook kan zijn voor een ongeordende trek naar de stad. Kinsjasa is daar een levendig voorbeeld van.

Het landervaart echter dat dit alles niet telt en beseft meer en meer dat alle kritiek slechts een voorwendsel is. Dat de kommunistische landen en de zwarte landen het behandelen zoals hun eigen oppositie, dit wil zeggen ze van alles beschuldigen en ze vernietigen zo ze het kunnen, raakt hen minder. Maar dat het Westen met zulke heksenprocessen waarbij niet de schuld doch de onschuld moet worden bewezen meedoet, grieft hen meer en meer en brengt een groeiende afkeer mee voor het Westen. Het stelt daarbij vast dat het Westen thans meent dat ongeveer alle Afrikaans heil van Nigerië moet komen en het trekt het besluit dat het Westen het dan ook daarmee naar moet doen.

Het wapen van vele Afrikaanse landen is de chantage. Nigeria, waar men thans zo veel eieren onder legt, heeft de Verenigde Staten reeds afgedreigd zo ze Zimbabwe-Rhodesië zouden erkennen, of zelfs maar de economische sancties zouden opheffen. Tanzania heeft een minder krachtig doch een zelfde soort geluid laten horen. Men heeft sinds de Carter-periode vastgesteld dat zulke dreigementen suks kunnen hebben. Komen we echter zo niet van de regen in de drop? Zo het juist is dat Nigeria olie heeft tot 2000, zo is het ook juist dat platina, vanadium, mangaanerts en chroom overwegend uit Zuidelijk Afrika komen.

Heeft de planningafdeling van het ministerie van Buitenlandse Zaken van de Bundesrepubliek in september 1978 geen studie gemaakt van de afhankelijkheid van de Duitse economie van de ingevoerde grondstoffen? Heeft ze niet vastgesteld dat 48 verschillende grondstoffen uit Zuidelijk Afrika worden ingevoerd, waaronder 7 levensnoodzakelijke? En dat het land van twee daaronder, namelijk mangaanerts en chroom, zodanig afhankelijk is van Zuidelijk Afrika dat een stopzetten van de invoer ervan tot gevolg zou hebben dat een vierde van de Duitse industrie zijn poorten zou moeten sluiten binnen de drie maanden met als gevolg 7 miljoen werklozen? Heeft die planningafdeling ook niet vastgesteld dat de enige andere mogelijke leverancier van die grondstoffen de Sovjetunie is?

Is bij diezelfde gelegenheid ook niet iets anders duidelijk geworden? De Duitse regering, die toch niet uit reaktionairen bestaat, doch overwegend uit socialisten, heeft een document van 50 bladzijden uitgegeven waarin onder meer de rol werd bestudeerd van het «African National Congress» en van het «Anti-Apartheid Movement» in de verspreiding van de bewering dat de Bondsrepubliek Zuid-Afrika van kernwapens zou voorzien. In dat document wordt vastgesteld dat de strijd tegen de apartheid niet het eerste doel is van die verenigingen doch wel het schaden van de reputatie van West-Duitsland en van het Westen in het algemeen naast het versterken van de positie van de Sovjetunie. Nochtans krijgen zulke verenigingen zelfs financiële steun van sommige westerse landen.

Voor iedereen die de werkelijke toestanden in Zuidelijk Afrika bestudeerd, is het duidelijk dat mensenrechten en onafhankelijkheidsstreven in de kritiek op Zuidelijk Afrika slechts voorwendsels zijn. Het probleem is niet de onafhankelijkheid van de meestal zwarte volkeren, — want er zijn er ook andere: Bosjesmannen, kleurlingen, Indiërs en blanken — het probleem is of de communistische minderheden of ten minste Sovjet-vriendelijke minderheden de macht in handen nemen of niet. De democratie is van geen tel. Het is hier dat het Westen faalt.

Ik bespaar de vergadering citaten van oud-president Ford, van Kissinger, van de Duitse oppositie, van leden van de huidige Engelse meerderheid. Velen zien de fout wel in. Ook velen in deze Senaat, niet alleen leden van de oppositie, doch ook van de meerderheid. Ze komen echter nog niet genoeg aan bod om een andere indruk van het Westen te wekken. Het is daarom dat ik er thans mijn deel toe bijdraag.

Zeker mogen wij van alle landen vragen dat de mensenrechten worden geëerbiedigd, als we daarin maar consequent handelen. Want het is zeker niet in Zuidelijk Afrika dat die rechten erg in gevaar zijn. Integendeel die landen staan, wat de eerbeïdiging daarvan betreft, dicht bij onze normen dan de rest van Afrika, dan Zuid-Amerika, dan grote delen van Azië en dan de communistische wereld. Ook al dient er nog wat aan gedaan.

Ik zal de laatste zijn om de feiten op dat vlak te loochenen of aan de kant te gaan staan waar ik niet moet staan. Ik ben altijd tegen onrechtvaardigheden, ook daar. Maar alle discriminaties, Mijnheer de Minister, verdwijnen stelselmatig en vrij vlug, wat men ook moge beweren.

Ons eenzijdig optreden jaagt thans de landen van Zuidelijk Afrika tegen ons in het harnas. Zij zijn het moe bondgenoot te zijn van landen die zwijgen tegenover veel groter onrecht en veel grovere overtredingen van de mensenrechten dan bij hen om samen met de schuldigen van die grove overtredingen bovenarms op hen te vallen, zij die deze verkeerde toestanden bij hen dan toch stelselmatig uitvlakken.

Niet alleen heeft deze politiek tegenover hen niets meer met moraal te maken, doch zij is huichelachtig. Die politiek is daarbij niet voordelig voor ons land, want het is erg twijfelachtig of de landen voor wie we een vuil karweitje mogen opknappen, ons daarvoor ooit dankbaar zullen zijn. Zij laten hun tegenstanders andere tegenstanders uitroeien, alvorens dan degene die overblijven aan te pakken. Wij rekenen niet op de goodwill van communistische landen of van anti-blanke racisten in sommige landen van Afrika. Hoe dan ook, dienen we af te stappen van de irriterende huichelarij van het meten met twee maten. Het kan vrienden, na een vervreemding in een tweede stadium, slechts tot vijanden maken. En zo we een opportunistische politiek willen voeren, laat ons dan eerst goed nadenken wat voor ons het meest opportuun is. Op het ogenblik stoten we een reeks landen van ons af zonder nieuwe voor ons te winnen. Zo zullen wij op de duur alleen staan in de wereld en dan zal het ogenblik komen dat degenen voor wie we nu het vuile werk opknappen ons naar de strot grijpen. (*Applaus op verscheidene banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ingaande op het verzoek van de voorzitter zal ik kort zijn. Nog twee leden van mijn fractie zullen trouwens in deze bespreking het woord voeren.

In de eerste plaats wil ik de verslaggever prijzen voor zijn verslag en voor zijn mondelinge toelichting daarvan bij het begin van dit debat.

Het viel te vrezen, Mijnheer de Minister, dat in een voor Europa historische week de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken, die een van de hoekstenen bevat van het beleid, niet kon plaatshebben zonder te denken aan de kiesstrijd die overigens — om het met een eufemisme te zeggen — vrij kalm verloopt.

Dit mag echter geen aanleiding zijn om deze krachtlijnen van het buitenlands beleid, die buiten Europa liggen, uit het oog te verliezen. Trouwens, Mijnheer de Minister van Buitenlandse Zaken, uw persoonlijkheid, uw opvattingen en uw handelwijze dragen ertoe bij dat ons land over een geducht woordvoerder beschikt, zowel tegenover de buitenlandse als tegenover de binnenlandse publieke opinie. Bovendien aarzelt u niet om, wanneer de omstandigheden de regering daartoe nopen, op zeer krachtdadige wijze voor de belangen van het land op te treden, zelfs al wordt deze krachtdadigheid verzacht door uw scherpe zin voor diplomatie. Dit is de reden waarom de Vlaamse socialistische het door u gevoerde buitenlandse beleid zullen goedkeuren.

Een aantal vraagstukken van de wereldpolitiek dragen uiteraard vandaag de belangstelling weg van de Vlaamse socialistische, waaronder voornamelijk het politieke en economische evenwicht in de wereld, en de daarmee nauw verbonden vraagstukken van veiligheid en ontwapening. In die zin is Afrika — dit is reeds tijdens voorgaande uiteenzettingen tot uiting gekomen — een van de knelpunten van deze problematiek.

Het Afrikabeleid van de Belgische regering vormt trouwens de hoofdbekommernis van het huidige debat. Ook dit kwam reeds tot uiting tijdens voorgaande uiteenzettingen. Bovendien, Mijnheer de Minister, zult u straks de kans krijgen om te antwoorden op een aantal kritische vragen die door leden van de oppositie zullen worden gesteld.

Ik wens door deze tussenkomst niet onmiddellijk op dit debat vooruit te lopen, maar toch reeds het standpunt van de Vlaamse socialistische ter zake toe te lichten.

Dat Afrika, en bijzonder het Afrika ten zuiden van de Sahara, de aandacht opeist van al wie in deze vergadering kritisch nadenkt over de situatie van de wereld in deze sombere economische periode, is te verklaren door de bijzondere banden welke Europa, en inzonderheid België, met dit continent onderhouden, maar ook met zijn uitzonderlijke strategische situatie, en met zijn belangrijk economisch potentieel. U hebt dit nog enkele dagen geleden op de u eigen wijze toegelicht tijdens een merkwaardige toespraak in Nederland. Maar op een even uitzonderlijke wijze wordt dit alles uiteengezet, met woord en beeld, in een documentaire TV-reeks, gecommentarieerd door Peter Ustinov.

Tijdens de jongste aflevering, kan men beelden zien van feesten ingericht door Europese keizers, koningen en dictatoren, waarvan sommigen tot na de tweede wereldoorlog op de troon bleven. Men zag bovendien niet alleen het bloedbad dat in Europa werd aangericht, maar men zag ook en vooral beelden van de slachtpartijen die in ons aller naam werden aangericht in Zwart-Afrika. Het zijn schokkende beelden, die schril afsteken tegen de verhalen die wij als kind in de op het ogenblik zo fel besproken cursus «geschiedenis» te horen kregen. Het zijn beelden die nog gruwelijker zijn dan die welke ons herinneren aan de arbeidersstrijd uit de negentiende eeuw, en die trouwens op heel wat analogie wijzen tussen de arbeidersontvoogding in het Westen en de bevrijdingsstrijd van de vroegere koloniën. De geschiedenis leert ons wie de verdrukkers waren, en wie de verdrukten, of het nu in Europa was of in andere continenten.

Vanzelfsprekend blijven deze lessen uit de geschiedenis, ook vandaag nog, doorwegen op wat de «bijzondere banden» worden genoemd, die Afrika en Europa doorheen de voorbije twee eeuwen hebben bij mekaar gebracht. In sommige delen van Zwart-Afrika bestaan trouwens nog situaties die zeer weinig verschillen van deze uit de vorige eeuw. Er zijn daar blijkbaar nog altijd blanken die het onomkeerbare feit van de dekolonisatie niet hebben begrepen, en die desnoods met terreur en vervolging pogen hun verworven posities tijdelijk te bestendigen.

Nochtans zijn er strategische en economische redenen die Europa, en vooral de voormalige koloniale mogendheden, er zouden moeten toe aanzetten een ander Afrikabeleid te gaan voeren. Bovendien krijgt het ontvoogde Afrika ook een bijzondere economische betekenis. Europa blijft aangewezen op de grondstoffenreserves van Afrika bezui-

den de Sahara. Het kan er zijn technologisch en industrieel potentieel blijvend valoriseren. Dat beseffen ook vele Afrikaanse leiders. Een vruchtbare samenwerking tussen Europese en Afrikaanse landen kan één van de elementen worden van een beleid van economische heropleving in het Westen. De Afrikaanse markt is onbetwistbaar in expansie, zelfs wanneer dit vandaag niet altijd tot uiting komt. Er ligt een enorm werkveld, zowel voor verbruiksartikelen, afgewerkte producten als voor uitrustingsgoederen.

Vele redenen pleiten ervoor dat België een bevoorrechte plaats zou kunnen innemen in deze Eurafrikaanse dialoog, wat tot nauwe banden van samenwerking moet leiden.

Sommige Afrikaanse landen, en heel wat Afrikaanse vooraanstaanden uit de meest verscheidene milieus, hebben over deze samenwerking opvattingen die niet teruggrijpen naar herinneringen uit de kolonisatieperiode. Zij hebben overigens hun opleiding en ervaring opgedaan in Europa. Het komt erop aan de relatie tussen deze nieuwe elite en Europa los te maken uit deze van de verhouding tussen kolonisator en gekoloniseerde. Elke indruk van neokapitalisme en neokolonialisme kan immers fataal worden voor het Eurafrikaanse gesprek. Onder invloed van de kompetitiedrang tussen de Europese Staten worden deze beide negatieve elementen soms opnieuw naar voor geschoven. Soortgelijke situatie bevordert onmiddellijk de kans voor anderen om onze plaats in te nemen.

Veel van wat vandaag in Europa aan commentaar wordt verstrekt over de situatie in Afrika en in sommige Afrikaanse Staten, gaat voorbij aan de oorsprong van deze toestanden. Men kan zich afvragen of het niet de voormalige koloniale Staten zelf zijn die aan de bron liggen van de conflicten die helaas Zwart-Afrika teisteren. Artificiële grenzen, niet aan een nationale realiteit beantwoordende Staten, leiden tot allerlei situaties die onstandvastigheid tot gevolg hebben, zowel van het binnenlandse als van het buitenlandse beleid. De staatsstructuren steunen overigens dikwijls op maatschappijen die op traditioneel ethnische of religieuze gronden rusten. De onderontwikkeling in sommige Afrikaanse Staten tast dikwijls zwaarder toe dan elders in de wereld.

Ook wordt Afrika gesteld tegenover typische vraagstukken, die het zoekt op te lossen met eigen middelen, wars van ingevoerde en elkaar bestrijdende ideologieën. Dit alles maakt dat sommige Afrikaanse landen ten prooi vallen aan buitenlandse interventies of aan infiltratiepogingen, strijdig met de Europese belangen, maar strijdig ook met de belangen van de Afrikanen zelf. Wat is de rol van het Sovjetblok, voornamelijk schuilgaand achter de aanwezigheid van Cubaanse milities of achter deze van sommige Warschau-pactstaten? Een nauwkeurige evaluatie van deze politiek is noodzakelijk. Maar hierbij moet Europa rekening houden met de gerechtvaardigde verzuchtingen van het Afrikaanse continent, en tactvol optreden, wars van elke indruk van neo-imperialisme of neokolonialisme.

Elke vergissing ter zake, maar ook elke afwezigheid in Afrika, kan Europa fataal worden, en de invloed van de Sovjetunie, en allicht morgen ook deze van de Chinese Volksrepubliek, versterken.

Wat kan een regering als de Belgische anders doen dat het voeren van een aanwezigheidspolitiek, die niet louter afgestemd is op het weren van de Sovjet-invloeden, maar die in de eerste plaats bijdraagt tot het stabiliseren van het Zwarte continent, door Afrika aan te moedigen zijn eigen weg te gaan? Noch het communistische model, noch het kapitalistische model, kunnen dienen als basis voor een eigen staat- en maatschappijstructuur in Afrika. Afrikaanse landen, of hun leiders, dwingen tot een keuze kan noodlottig zijn voor Eurafrikaanse samenwerking.

Europa, en inzonderheid België, hebben er belang bij dat Afrika, volgens uw eigen woorden, Mijnheer de Minister, «een Afrikaans, bevrijd, stabiel, conflictloos en soeverein continent» wordt. Dit vergt de coördinatie van de Europese inspanningen, het losweken van de problemen uit het Oost-West-conflict. Het vraagt universele ontwikkelingssamenwerking. Het steunt op het niet-afstoten van de Afrikaanse landen ten voordele van andere wereldmachten. Openheid ten opzichte van alle Afrikaanse landen, ook van hen die tijdelijk of toevallig voor een Sovjet- of een China-communistische koers zouden hebben gekozen, is dan noodzakelijk. Het veronderstelt ook het pogen ertoe bij te dragen de politieke, taalkundige of historische tegenstellingen tussen Afrikaanse Staten of volkeren af te zwakken. Het scheppen van ruimte voor een Afrikaans veiligheidssysteem is noodzakelijk. België moet ook kunnen bemiddelen en matigen inzake bepaalde wrijvingspunten tussen westerse landen onderling omtrent opties inzake het Afrikabeleid, mede door het aanknopen van gesprekken met inter-Afrikaanse organisaties.

Ons land heeft er alle belang bij mee te werken op nationaal of regionaal vlak aan alle ernstige economische samenwerkingprogramma's, zonder inmenging in Afrika's interne of binnenlandse politieke situaties. Of het nu gaat om gebrekkig beheer of om gebrekkige

financiële middelen, dergelijke samenwerking kan enkel leiden tot het noodzakelijk evenwicht in het continent of in de individuele Staten.

Er wordt veel gewag gemaakt van een soort Marshall-plan voor Zwart-Afrika. Maar zulk een «Marshall-plan» zou enkel zinvol kunnen zijn wanneer het wordt geïnspireerd door diepe eerbied voor de soevereiniteit en de verzuchtingen van de Afrikaanse landen.

België kan hierbij een pioniersrol vervullen, omwille van zijn specifieke situatie in Zaïre, en de daaruit voortvloeiende opdracht, als coördinator van de internationale actie aldaar. Maar ook als ervaren lid van de Europese Gemeenschap kan ons land ter zake bijdragen tot het scheppen van goede betrekkingen met alle Afrikaanse landen, ongeacht hun ideologie, en dit voor het bevorderen van open contacten, wars van patronalisme, imperialisme of neokolonialisme.

In die zin zien wij overigens met belangstelling uit naar de antwoorden die u zult verstrekken op de vragen die zullen worden gesteld inzake de situatie in Rhodesië. Elk politiek initiatief dient te vermijden dat bij andere Afrikaanse Staten onze goede bedoelingen ter zake in twijfel zouden worden getrokken. Er dient een einde te worden gemaakt aan de prerogatieven die thans door de blanke kolonisatoren veilig werden gesteld, en het komt ons voor dat daartoe op korte termijn geen erkenning nodig of gewenst is, willen wij ernstiger conflicten vermijden.

Op dezelfde tactvolle wijze als dit voor Afrika noodzakelijk is, verwachten wij van u een antwoord inzake de uitdaging, die in het Midden-Oosten is ontstaan door de Israëliisch-Egyptische vredesakkoorden, vooral door zijn nasleep voor het Palestijnse volk. U krijgt, Mijnheer de Minister van Buitenlandse Zaken, heel wat kritiek omtrent de voorbeeldige houding van onze regering inzake dit conflict. Het leitmotiv is daarbij de noodzaak van een vredelievende regeling van de situatie in het Midden-Oosten. Niemand betwist het bestaansrecht van de Staat Israël. Maar, zoals u dit ook hebt bevestigd bij uw officiële contacten met Arabische staatshoofden, geloven ook wij dat de sinds 1967 door Israël bezette gebieden, met inbegrip van het Arabische deel van Jeruzalem, dienen te worden ontruimd.

Het Palestijnse volk heeft recht op zelfbeschikking, en recht op een eigen vaderland. Dit onderstrepen doet op geen enkel ogenblik afbreuk aan onze eerbied voor het bestaansrecht van de Staat Israël. De globale oplossing, die wordt nagestreefd door de recente akkoorden, kan enkel worden gevonden mits alle rechten van het Palestijnse volk worden geëerbiedigd.

Betekent dit dat wij daardoor afbreuk zouden doen aan onze diepe eerbied voor het Joodse volk, én voor zijn lijden tijdens de tweede wereldoorlog, én voor zijn offers bij de opbouw van wat de Staat Israël moest worden? Betekent dit het goedkeuren van het misdadig terrorisme van een aantal Palestijnen, niet te vergelijken met de weerstandactie van de meerderheid van het Palestijnse volk?

Terrosisme, dat weerloze slachtoffers velt, vreemd aan de inzet van de revolutionaire actie, stuit op de afkeuring van iedereen, van uit welke hoek het terrorisme ook komt. Maar het getuigt van moed en doorzicht dat u zich bij het bepalen van onze politiek in het Midden-Oosten niet laat leiden door terroristen of door provocateurs. Het gesprek met het Palestijnse volk omtrent zijn bestaansrechten, kan enkel geschieden via de werkelijke revolutionaire drijfkrachten, die vandaag bekend zijn, en door sommige Staten zelf erkend, omdat zij zich inschrijven in de historische traditie van bevrijdingsbewegingen die nooit hun toevlucht hebben gezocht tot terreurdaden tegenover onschuldigen in landen die buiten het conflict staan.

Ook op dat stuk kan België een vooraanstaande rol vervullen, omwille van het krediet dat wij door uw politiek, Mijnheer de Minister, hebben verworven in de meeste Arabische Staten. Wie ook aan de basis moge liggen van het actuele «terroristenklimaat» in ons land, het mag ons niet afleiden van de beginselen die u en uw politieke keuze hebben geïnspireerd, en die berusten op een welbegrepen eerbied voor het recht op zelfbeschikking van de volkeren, ook van het Palestijnse volk.

Mijnheer de Minister van Buitenlandse Zaken, de Vlaamse socialist en zullen uw beleid ter zake en ook op vele andere domeinen steunen en wij zullen derhalve uw begroting goedkeuren. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verleysen.

De heer Verleysen. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's. Vooraf stel ik er prijs op onze collega de heer du Monceau de Bergendal van harte geluk te wensen voor zijn uitstekend verslag, dat een trouwe weergave is van de besprekingen in de commissie.

Vervolgens wens ik de heer minister te danken voor de openhartigheid waarmee hij de gestelde vragen in de commissie heeft beantwoord.

Op verzoek van de voorzitter zullen wij ons betoog kort houden en ons beperken tot de problemen inzake ontwapening.
Eerst zijn er de Salt-akkoorden.

Voor het bereikte resultaat — een begin van afbouw van een onevenwicht — wensen we zowel de onderhandelaars van de USA als van de URSS geluk. We kunnen begrijpen dat niet iedereen onmiddellijk enthousiast is en dat het jarenlange wantrouwen niet van vandaag op morgen verdwijnt, maar onbegrijpelijk en onzes inziens ook onverantwoord zou het wezen de hier geboden kans niet te grijpen. Men zegt dat er veel gevaar bestaat dat de Amerikaanse Senaat dit akkoord verwerpt. Het is onze overtuiging dat dit een historische vergissing zou zijn. Een verwerping zou inderdaad met zich brengen dat het ontluikende vertrouwen, het elkaar een bescheiden kans geven om zijn wil tot ontwapening te tonen, kapot geslagen wordt en een nog grotere rush inzake kernwapens zou ontstaan. We geloven niet dat onze Amerikaanse collega's het recht hebben de wereld en vooral Europa aan een dergelijk risico bloot te stellen.

We keuren hier zo vaak moties goed om de toepassing van de rechten van de mens te eisen of te protesteren tegen bepaalde willekeurige vonnissen. We zouden daarom graag zien, Mijnheer de Minister, dat u, namens België de onderhandelaars zou feliciteren en bij de voorzitter van de Amerikaanse Senaat erop zou aandringen dat het akkoord wordt geratificeerd.

Het is absoluut noodzakelijk dat de kernbepapening wordt stopgezet. Tijdens de jongste zitting van de Raad van Europa heeft het Internationaal Instituut voor de Vrede te Stockholm een indrukwekkende tentoonstelling georganiseerd om de wereldwaaheid van de niet afhoudende bepapeningswedloop aan te klagen.

Uit de massa gegevens putten we enkele cijfers.

In 1978 bedroegen de militaire uitgaven 410 miljard dollar, zijnde viermaal zoveel als in 1948, in constante prijzen uitgedrukt.

De landen van de derde wereld die in 1968 6 pct. van de bepapeningsuitgaven voor hun rekening namen, doen het nu voor 14 pct. Hun militaire uitgaven groeien veel sneller aan dan hun BNP en ze geven driemaal meer uit aan bepapening dan zij ontvangen als officiële ontwikkelingshulp.

Op het gebied van de ruimtevaart stellen wij vast dat in 1978 gemiddeld om de drie dagen een militaire satelliet werd gelanceerd. Zowel in de lucht als te water en te land verschijnen steeds meer gesofisticeerde wapens en de afstand tussen conventionele wapens en kernwapens wordt steeds kleiner, zowel door het verder regelen en vergroten van de slagkracht van de conventionele wapens als door de zeer kleine omvang van tactische nucleaire wapens, die door een enkele man kunnen werden bediend. Denken wij eraan wat dat inhoudt aan gevaar?

Als we daar nog de telegeleide tuigen aan toevoegen en de wetenschap dat ook vliegtuigen quasi onzichtbaar kunnen worden gemaakt op de radar, dan weten we meteen dat we voor een zeer radicale omvorming staan van de conventionele oorlog.

Wanneer we vaststellen dat er 34 jaar na Hiroshima een kernwapenarsenaal bestaat dat meer dan 1 miljoen maal de kracht van de Hiroshimabom bedraagt, zegt dat ons dan niets?

Is het niet beangstigend te vernemen dat het weldra mogelijk zal zijn een strategische kernkop over een afstand van 10 duizend kilometer af te vuren met een precisie van ongeveer 200 meter? Dit betekent dat men steeds het doel raakt. Bovendien bestaat het gevaar dat deze precisie bij bepaalde militairen de indruk wekt dat een kernoorlog kan worden gewonnen, en dat zou op zijn beurt aanleiding kunnen geven tot gevaarlijke strategische doctrines.

Willen we de oorlog vermijden, dan moeten we de wapenproductie verminderen.

We verheugen ons over de internationale onderhandelingen die er naar streven het wantrouwen tussen de Staten te verminderen, te voorkomen dat bepaalde zones worden gemilitariseerd, te bekomen dat bepaalde gebieden tot atoomvrije zones worden uitgeroepen, — al deze wensen, verlangens en eisen kwamen meerdere malen ter sprake tijdens de besprekingen in de speciale commissie van de Uno, — en de productie te verbieden van bepaalde wapens of ten minste de verspreiding ervan te beletten of hun gebruik te verbieden.

Mijnheer de Minister, vorig jaar hebben we u gevraagd een poging te doen om ook tot het verbod van de productie van chemische wapens te komen. Graag vernamen we of u reeds de kans hebt gehad dit probleem aan de dagorde te brengen.

De gesloten verdragen hebben het wantrouwen reeds gedeeltelijk verminderd. Zij hebben nochtans de bepapeningswedloop niet kunnen stuiten. Daarenboven zijn deze onderhandelingen achter op de technologische ontwikkeling van de wapens.

Een betekenisvolle vermindering van de wapens is nog niet neergeschreven in een verdrag. Het is meer dan de hoogste tijd hieraan wat te doen.

Is hij die over ontwapening spreekt een naïefeling, een utopist? Wanneer wij spreken over ontwapening, bedoelen we nooit een eenzijdige of volledige ontwapening. Eenzijdige ontwapening zou alleen een vacuüm veroorzaken dat onmiddellijk door anderen zou worden ingenomen. Wij streven er wel naar om, in een gemeenschappelijk overleg, de bepapening af te remmen. Hier ligt een actieterrain voor de kleine landen zoals België. Wij kunnen ons immers kleine stappen riskeren, wat grotere mogelijkheden bijvoorbeeld op het ogenblik niet kunnen. Waar wij moeten aan werken, is de afbraak van het vijandimago. Wat wij kunnen doen, is het gebruik van nieuwe wapens verzaken, is de vernieuwing van onze huidige wapens vertragen en een lichte vermindering van onze kredieten voor wapenaankoop doorvoeren. Daarenboven verklaren wij ons een hardnekkig tegenstander van elk atoomwapen, welke naam het ook moge dragen, omdat het gebruik hiervan gelijk staat met zelfvernietiging.

Wij moeten komen tot wapenbeheersing, wat niet wil zeggen weerloosheid. De nadruk dient te worden gelegd op de alternatieve vormen van weerbaarheid. Een vrij en mondig volk is een betere waarborg voor de vrede dan een wapentechnologie.

Mijnheer de Minister, een pluriform, vrij en rechtvaardig West-Europa waarborgt een grotere graad van weerbaarheid dan een gordel van snuffelpalen en raketafweergeschut. Een volk dat niet wil ten onder gaan, krijgt men niet kapot. De oorlogen van de jongste jaren tonen dit ten overvloede aan.

De grootheid van een land wordt niet gemeten aan de kracht van zijn geschat. Vaak worden beschaving en cultuur ingeroepen als reden voor een oorlog, maar de werkelijkheid is dat oorlog meer culturen en beschavingen heeft vernietigd dan versterkt.

Een gesprek rond de tafel verdient de voorkeur boven een confrontatie op het slagveld. Om deze reden heeft de Westeuropese Unie op haar vergadering vorig jaar de wens uitgedrukt dat de eerste commissie van de Uno zou worden omgevormd tot een echte ontwapeningscommissie. De Uno is op dit verzoek ingegaan.

Wij hadden het voorrecht door uw vergadering afgevaardigd te worden naar de herfstzitting van de Uno en, ingevolge een taakverdeling onder de aanwezige parlementsleden, aangewezen te worden om de vergadering van deze ontwapeningscommissie te volgen. Wij willen van deze gelegenheid gebruik maken om onze waardering uit te spreken voor onze diplomaten die daar elke dag met grote toewijding en deskundigheid deze netelige problemen bespreken.

Het wil ons echter voorkomen dat wij als parlementsleden bij deze belangrijke gebeurtenis niet de ons toekomende rol spelen. Wij geven graag toe dat dit niet de schuld is van het departement. Het is veeleer te wijten aan de geringe aandacht die door de verschillende fracties aan deze internationale lichamen wordt besteed. Wij moeten ook in ons midden collega's vinden die bereid zijn niet alleen als toevallige waarnemer ter plaatse te gaan maar ook geregeld als medewerker en adviseur op te treden van onze mensen die daar de verantwoordelijkheid dragen en aldus ook in staat zouden zijn ons voor te lichten over de kernproblemen van het ogenblik.

De commissie voor de ontwapening in New York heeft nu haar tweede zitting gesloten. Wij kennen de resultaten niet. Graag vernamen we dan ook van de minister:

Zijn er daar reeds praktische besluiten genomen?

Welke rol heeft België en welke rol hebben onze EEG-partners daar gespeeld?

Welke praktische voorstellen om tot een begin van ontwapening te komen, werden er onderzocht?

Thans willen wij even dieper ingaan op de rol die België kan spelen.

In het degelijk verslag van onze collega du Monceau de Bergendal wordt aangegeven dat België op het ogenblik goed geplaatst is om een rol te spelen, zowel te New York als te Genève. Maar er is een oud Vlaams spreekwoord dat zegt: woorden wekken, maar voorbeelden trekken. Graag zouden we zien dat België de ontwapening op gang zou trekken. We herhalen onze overtuiging dat kleine landen beter dan grote een aanvang kunnen maken met een beperking van hun bepapening. Het is inderdaad een utopie te denken dat men van vandaag op morgen de bepapeningswedloop in een ontwapeningsstroming kan ombuigen. Nochtans geloven we dat reeds een belangrijke stap zou worden gezet indien ons land zou beslissen bij het opmaken van de begroting van 1980, een nulgroei in absolute cijfers te aanvaarden voor de uitgaven voor bepapening; dit betekent dat we het volgende jaar niet eens de aangroei in constante waarde zouden toepassen.

We weten dat we hiermee ingaan tegen de recente beslissing van de Navo-raad, maar het wil ons voorkomen dat het aan de nationale parlementen behoort, stellingen te formuleren die dan in gemeenschappelijk overleg worden onderzocht en die richtinggevend zijn voor de toekomst.

We breken niet met het verleden, we zijn niet ontrouw aan onze Navo-verbintenissen: we willen alleen dat men onderzoekt op welke wijze de Navo eveneens tot een geleidelijke vermindering van haar bewapening zou kunnen komen.

Tot op heden spreekt men steeds van gelijktijdige, evenwichtige en gecontroleerde ontwapening. Zolang men elkaar wantrouwt komt daar niets van, vooral omdat er steeds een bepaald wapen zal zijn waarin het ene pact sterker is dan het andere, zodat er steeds een reden zal zijn om «deze achterstand» in te halen. Daarom moeten wij nu een daad vernichten waardoor het wantrouwen afgebroken wordt.

*De heer Boey, ondervoorzitter, vervangt
de heer Robert Vandekerckhove als voorzitter*

Wij doen een eerste stap en nodigen de leden van het Warschaupact uit, dit ook te doen, dan kunnen we overgaan tot een tweede. We verlaten dus bewust de idee van een gelijktijdige eerste stap.

Ons voorstel brengt noch de veiligheid, noch de stootkracht van ons leger in het gedrang. Maar om effect te ressorteren, dient het vooraf te worden aangekondigd.

Daarenboven, stellen wij voor de besparingen die wij hierdoor verwezenlijken aan te wenden voor twee doeleinden: ten eerste, om studiebeurzen ter beschikking te stellen van wetenschapsmensen om de verbouwing te bestuderen van onze eigen wapenindustrie in andere vormen van hooggeschoolde, technologische bedrijvigheid; ten tweede, en hier pik ik in op wat collega Wyninckx heeft gezegd, om een pioniersrol te vervullen in het verlenen van bijkomende financiële hulp aan die ontwikkelingslanden die op een zelfde wijze als wij hun militaire uitgaven bevroren.

Wij zijn ervan overtuigd dat een dergelijke maatregel het noodzakelijke vertrouwensklimaat bij de MBFR-besprekingen zal bevorderen en hierdoor een afremming van de dodelijke bewapeningswedloop kan veroorzaken.

Om te besluiten, Mijnheer de Minister, wens ik nog een beschouwing te maken bij de wapenhandel. België is geen belangrijke producent van wapens en op het internationale vlak spelen we ter zake een onbeduidende rol. Nochtans komt het bij onze mensen zeer onaangenaam over wanneer aan een land, waar krijgsvaardigheden aan de gang zijn, wapens geleverd worden. Wij bedoelen de zending wapens naar Zaïre tijdens de jongste moeilijkheden in Shaba. In de Kamer werd verklaard dat het hier ging om de uitvoering van een bestelling die reeds vroeger toegestaan werd. Dit betwisten we niet. Wij zouden wel graag vernemen waarom u geen gebruik gemaakt hebt van de mogelijkheden van de wet van 19 juli 1968, die toelaat de wapenuitvoer stop te zetten en zelfs de licenties in te trekken.

Eer wij een oordeel vellen over de gegrondheid van de houding die werd aangenomen, wens ik uw standpunt te vernemen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lahaye.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, mijn beroemde voorganger in de Senaat, de heer Gillon, had een voorliefde voor de begroting van Buitenlandse Zaken. Toen hij mij zijn indrukken weergaf, zegde hij dat is het schoonste budget van het jaar, het is een «zacht» budget dat behandeld wordt voor een verstandige minister, in een gemoedelijke atmosfeer, voor een zeer beperkt publiek. Het is een gezellige gedachtenwisseling. Vandaag is het publiek nog beperkter. Dat is te begrijpen, want de globetrotters van Europa zijn naar alle regionen vertrokken om de Europa-klok van 10 juni te luiden, behalve mijn fractievoorzitter, de heer Vanderpoorten, maar die blijft aan het hoofd van zijn troepen overtuigd van het daverend succes dat hij zondag zal behalen.

De heer Vanderpoorten. — Het is jammer dat er zo weinig volk aanwezig is wanneer u dat zegt.

De heer Lahaye. — U kunt niet vermijden dat zij u graag zien in dit land, Mijnheer Vanderpoorten.

Mijn betoog over deze begroting zal zeer kort zijn. Ik zal het bij een paar losse overwegingen houden. Want deze begroting werd door ons in de commissie uitvoerig besproken. Wij hebben samen vele pro-

blemen aangesneden. U hebt mij veel antwoorden gegeven, Mijnheer de Minister, op mijn vele vragen. Ik moet dus niet in herhaling vervallen, te meer omdat wij het geluk hadden over een uitstekende verslaggever te beschikken, die alles in zijn verslag heeft weergegeven.

Over Rhodesië zal ik het nu niet hebben. Ik zal het straks doen ter gelegenheid van de interpellatie van de heer Jorissen. Het Europees vraagstuk zal ik behandelen in mijn interpellatie.

Maar er zijn twee kleine problemen die mij een weinig ergeren. Ik herinner mij dat Eerste minister Martens ons verklaarde dat de regering zich voornamelijk zou benaastigen op het vlak van de Buitenlandse Zaken in verband met de verdediging van de rechten van de mens in de wereld. Het heeft mij veel genoeg gedaan dat te horen. Maar het heeft mij ontgoocheld dat de verdediging van de rechten van de mens altijd in een richting gebeurt. Enkele weken geleden heeft de Senaat een motie ingediend naar aanleiding van de terechtstelling van een student.

Die terechtstelling van deze jongen heeft mij zeker niet onberoerd gelaten. Hij was evenwel in een zaak betrokken en zijn onschuld was eerder moeilijk te bewijzen. Er werden pogingen ondernomen om de opknoping van die student te verhinderen. Mocht ik bij de stemming over de motie dienaangaande aanwezig zijn geweest, dan had ik er niet voor gestemd, hoewel mijn hart bij die jongen was. Ik zou mij hebben onthouden om te kunnen stellen dat de rechten van de mens blijkbaar eenzijdig worden verdedigd. Er zijn gelegenheden waarbij ze hier worden genegeerd.

Mijnheer de Minister, u zijt het hoofd van de Belgische diplomatie en u moet de voorzichtigste man van het land zijn. Dat begrijp ik. Er zijn soms redenen voor een bepaalde houding, die niet openlijk kunnen worden aangevoerd. U moet soms een positie innemen waar u niet helemaal achter staat.

Als wij echter achteraf horen wat al gruweldaden er zijn gepleegd onder, bijvoorbeeld, een generaal Amin Dada — er wordt gesproken van 700 à 800 000 moorden — en daartegen nergens in Europa één woord van protest weerklinkt, dan doet zulks mij veel verdriet.

Laten wij het politiek beleid van de Sjah terzijde en bekijken wij even het beleid van de Ayatollah. Wij vernemen nu dat de tweede niet beter zou zijn dan de eerste. Er gebeuren daar terechtstellingen zonder dat de slachtoffers zich behoorlijk hebben kunnen verdedigen. Ook daartegen rijst geen protest van het Westen, wat ik ten zeerste betreurt.

Onlangs heb ik op de Frans- of de Nederlandstalige televisie horen uiteenzetten wat er gebeurd was in Centraal-Afrika. De beroemde keizer Bokassa bleek aanwezig te zijn geweest bij de moorden op de kinderen. In Europa is daarop geen reactie gekomen. Zijn wij nu zo ontaard dat wij geen menselijk gevoel meer hebben? Zijn wij zo laag gezonken?

Wat houdt ons tegen om te protesteren? Is het de aardolie die wij van Iran moeten krijgen? En wat verwachten wij wel van Afrika dat ons van een protest weerhoudt? Zal er altijd een reden worden gevonden om te zwijgen tot wij zelf slachtoffer zijn geworden?

Dat alles bevreest mij.

Niettegenstaande de eerbied die ik voor u koester, Mijnheer de Minister van Buitenlandse Zaken, heb ik mij toch pijnlijk verrast. Ik heb uw antwoord op de vraag van 12 februari herlezen en ik moet zeggen dat is niet uw stijl; dat is niet uw pen, die ken ik te goed. U hebt dat antwoord niet zelf geschreven.

Enkele jaren geleden werden 57 personen, stille, gezapige burgers, die op uitnodiging van de Rotary Club International van Cariba in een toeristisch vliegtuig naar Salisbury vlogen, waar zij door Ian Smith zouden worden ontvangen, boven Rhodesië neergeschoten omdat de troepen van Nkomo zich hadden vergist en dachten een generaal naar beneden te halen.

Ik denk hier vooral aan een notaris en zijn vrouw, zeer goede vrienden van mij die nu gepensioneerd zouden worden en aan de heer Leblanc, oud CVP-volksvertegenwoordiger en eens burgemeester van Waterloo, allen doodbrave burgers. Over dit gebeuren is in dit land met geen woord gerept. Het is toch ver gekomen. Wanneer ik hier vroeg waarom u tegen dit feit niet hebt geprotesteerd, hebt u tegen uw zin geantwoord dat men niet naar het gevaar moet lopen. Rhodesië is geen gevaar, Mijnheer de Minister, Rhodesië is niet in oorlog. Het land werd aangevallen. Men kan overal gedood worden. Men kan gekaapt worden met een vliegtuig en wanneer men in Zaventem landt, heeft men het gevoel dat België in oorlog is. Waar is men momenteel nog veilig? Hoe kon u beweren dat deze personen naar het gevaar gevlogen zijn? Een verstandig man als u mag niet zeggen of schrijven dat een Frans persagentschap niet wist wie de dader was. Nkomo heeft trouwens zelf gezegd dat hij er verantwoordelijk voor was, dat hij zich vergist had maar ook dat hij er fier over was. Dat men niet zegt dat men van niets wist omdat men geen diplomatieke

betrekkingen onderhoudt met Rhodesië. Dat is niet de schuld van Rhodesië. Zij vragen dat reeds sedert 1965. Kan men in de toekomst niet een beetje meer moed opbrengen? Wat slecht is, is slecht; wat vuil is, is vuil; van waar het ook komt of van wie het ook komt. We moeten moedig zijn. We zijn een moedig land dat moedig werd geregeerd door alle opeenvolgende regeringen. We moeten geen andere weg volgen dan deze van de eerlijkheid, het protest en de motie.

De door u nu beschermde Nkomo en Mugabe trekken de grens over om koelbloedig al de missionarissen, die daar het evangelie, het woord van Jesus, willen verkondigen en de bevolking een beschaving willen bijbrengen, te doden met uitzondering van één man. Een zwart broeder van hetzelfde ras werd gevangen genomen, de tong en de oren afgesneden en terug over de grens gestampt. Dat zijn dingen die toch niet te aanvaarden zijn. Waarom hebt u daartegen niet geprotesteerd? Zwarten sluiten hun eigen mensen in hun hutten op; steken deze in brand en laten honderden verkoolden lichamen achter. Men heeft er meer dan 3 800 op één jaar gevonden. Maar niemand protesteert!

Nog een laatste woord over Zaïre. Wij hebben onder mekaar een vriendelijke woordwisseling gehad over Zaïre. We komen daarop niet terug en laten de slechte indrukken weg. Wel heb ik gezegd dat wanneer men in de toekomst Zaïre wenst te helpen, ik aan de zijde zal staan van degenen die het zouden doen. Dit wens ik te herhalen.

Wanneer de heer Eyskens schrijft: het herstelplan-« Mobutu » moet dringend van start, dan ga ik met hem akkoord. Ik moet evenwel eraan herinneren dat in de voorbije jaren vele eigenaardige dingen zijn gebeurd, zoals onze verslaggever het trouwens uitstekend heeft gezegd; speciaal met betrekking tot de zaïrizing wist hij zeer goed waar hij naartoe wilde. Die « kluchten » hebben ons inderdaad tegenover Congo niet afkerig gesteld, want het ware luf dat wij een oude kolonie zouden laten vallen, maar zij hebben ons thoësiasme vermindert, wanneer wij wisten, bij voorbeeld, dat naast zoveel andere protocollen, een protocol werd uitgewerkt waarbij was bepaald dat de zaïrizing zal betaald worden met twintig annuïteiten, terwijl België ze in tien annuïteiten zal voorschieten.

Werd daarbij gedacht aan al die mensen die daar verjaagd en uitgedreven zijn geworden? Mensen die daar jaren hebben gewerkt voor de landbouw, veeteelt en de plantages en die van Congo het rijkste land van Afrika hebben gemaakt?

Zij hebben daar al hun have en goed verloren, velen van hen hebben de leeftijd bereikt van 60 à 65 jaar en zij zullen nu vergoed worden op 20 en 10 jaar.

Gelukkig bent u een goed mens met een goed hart, Mijnheer de Minister, en u hebt aan een zekere mijnheer Vermast uit Oostende, die nu de leeftijd van 80 heeft bereikt, een voorschot uitbetaald; maar zal die man nog lang genoeg kunnen leven om in tien annuïteiten zijn volledige schadeloosstelling te ontvangen? Dat is allemaal niet ernstig geweest. Er zijn vele tekortkomingen in die protocollen, Mijnheer de Minister.

Wij moeten en zullen Congo helpen. Wij zullen dat hier uitpraten voor het Parlement; maar wij moeten het met verstand doen. Wij moeten weten dat men aan de andere zijde economisch wil meewerken. Ik ken Congo; ik houd er me reeds dertig jaar mee bezig. Ze moeten daar leren werken. Wat ik zeg is niet slecht bedoeld, maar in Zaïre moet men naar de landbouw terug, en wij moeten ze daarin helpen.

Mijnheer de Minister, ik heb zo maar wat losse gedachten onder woorden gebracht, zoals ze mij door het hoofd gingen. In een vorige uiteenzetting, heb ik echter gezegd — en daarmee wens ik ook nu te besluiten — dat er één ding is dat ik wens uit de grond van mijn hart.

Ik betwist de autoriteit niet van de president van de Republiek Zaïre; neem daar alstublieft akte van. Ik wens alleen maar dat er een samenwerking tot stand zou komen tussen Zaïre en België. Dank zij onze barmhartige financiële gevoelens hebben er in België heel wat Zaïrese jongeren kunnen studeren. Velen zijn afgestudeerd en graag zou ik van de minister vernemen hoeveel van die jonge mensen er na hun eindexamen naar hun land zijn teruggekeerd. Toen ik vele jaren geleden met mijn collega Carpels ter plaatse ben geweest, heb ik daar heel wat verstandige mensen ontmoet, die intussen politieke asielen in België hebben gekregen. Zij zouden naar Zaïre moeten terugkeren. Men zou die mensen daar een verantwoordelijkheid en een taak moeten geven. Men mag van die mensen die in Europa rondlopen, geen eeuwige dolaards maken. Deze Zaïrezen, die in Europa bedolven hebben verstandig te zijn, moeten de kans krijgen om mee te werken aan het Zaïre van morgen.

Mijnheer de Minister, ik mag u niet mijn politieke vriend noemen, want dan word ik niet toegejuicht door mijn fractie (gelach), maar ik heb u toch op een vriendelijke toon gezegd dat ik de indruk heb dat u op dit gebied een zeer belangrijke rol kunt spelen. U kunt de bemid-

delaar zijn in een verzoening, waardoor Zaïre bereid zou zijn de spons te vegen over het verleden en de mensen, die bekwaam zijn om in dat land een taak te vervullen, naar Zaïre zouden kunnen terugkeren om er samen met de regering, zelfs in de schoot van een regering, mee te werken voor de grootheid van hun land, dat tegenover België niet altijd erkentelijk is geweest, maar ten aanzien waarvan wij toch nog verplichtingen hebben die wij moeten blijven vervullen. (Applaus op de liberale banken en op de banken van de Volksunie.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer van Waterschoot.

De heer van Waterschoot. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik wens een korte uiteenzetting te houden in het raam van dit debat, over de eerste verkiezing bij algemeen stemrecht, over enkele dagen, van een rechtstreeks gekozen Europees Parlement van de Negen.

Deze rechtstreekse verkiezing, Mijnheer de Minister, moet normalerwijze een streven tot uitbreiding van de bevoegdheden uitlokken bij dit eerste en unieke Europees Parlement. Men kan zich voorstellen dat het nieuw gekozen Parlement zijn bevoegdheden zal willen uitbreiden, ook tot het domein van de verdediging, met al de problemen die ermee samenhangen, onder meer in het economisch gebied, van coördinatie, ja zelfs samenwerking op het stuk van wapeningsproductie en wapeningsafzet. De vraag is welke valabele gesprekspartner dit Europees Parlement ter zake kan vinden langs de zijde van de executieve, binnen het raam van en met respect voor de bestaande verdragen.

In Frankrijk is deze kwestie reeds sinds enkele maanden het onderwerp van een politiek debat en van een publieke discussie, waarbij Eerste minister Barre onomwonden verklaard heeft dat de EEG, althans op het stuk van de wapenproductie, geen bevoegdheid heeft en dat « la proposition tendant à donner à la CEE des compétences en matière de fabrication d'armement n'est pas acceptable pour la France ».

Juridisch bekeken is het Verdrag van Brussel van 17 maart 1948, gewijzigd door de akkoorden van Parijs van 1954, dat tussen de zes plus één — de zes landen van het kleine Europa van toen en Groot-Brittannië — de Westeuropese Unie — l'Union de l'Europe occidentale heeft opgericht.

Dit verdrag heeft een beperkte maar toch reële defensiegemeenschap in het leven geroepen. Deze gemeenschap bestaat onverminderd en is in hoofdzaak gebaseerd op artikel 5 dat de verplichtingen van de ondertekende partijen als volgt definieert:

« Au cas où l'une des hautes parties contractantes serait l'objet d'une agression armée en Europe, les autres lui porteront, conformément aux dispositions de l'article 51 de la Charte des Nations Unies, aide et assistance par tous les moyens en leur pouvoir, militaires et autres. »

Men moet de draagwijdte van die tekst en van zo een verdrag niet onderschatten. Als men vergelijkt met het zo bekende Nato-verdrag, dan zijn de verplichtingen die het WEU-verdrag aan de zeven contractanten oplegt, zwaarder dan de verplichtingen die wij en anderen aanvaard hebben in het kader van de North Atlantic Treaty Organisation. Het Nato-verdrag bevat de clause niet van een automatische assistentie in geval van aanval; dit is wel bepaald in het verdrag van de WEU.

Mijnheer de Minister, dit kort betoog wil ik afronden met de vraag welke de politiek is van de Belgische regering ter zake. Deelt zij de houding van de Franse regering, of stelt zij zich meer genuanceerd op? Zou u aan onze Vergadering willen preciseren welke onze politieke houding zal zijn wanneer vanuit het nieuwe Europese Parlement druk uitgaat tot verruiming van zijn bevoegdheden in de sfeer van de wapeningsproductie en van de verdediging? Deze hypothese is niet te verwaarlozen.

De zeven regeringen van de WEU hebben de neiging hun defensieorganisatie gebaseerd op het verdrag Brussel-Parijs, met grote discretie, zelfs met enige veronachtzaming, te behandelen. Is dit de voorbode van een zachte lijn — a soft policy — ten opzichte van de mogelijke stromingen in het Europees Parlement? Zal onze en zullen de andere regeringen eventueel een aanpassing van de bestaande verdragen in overweging nemen en zelfs trachten te realiseren, ook al mocht dat tegen de Franse houding ingaan? Of zal men eerder mogelijkheden zien binnen een ruimere interpretatie van de bestaande verdragen?

Een precisering vanwege onze minister van Buitenlandse Zaken, op dit ogenblik, enkele dagen vóór 10 juni, van bijzonder grote actualiteit, zou zeer waardevol zijn in de context van de toekomstige Europese evolutie. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

M. le Président. — La parole est à M. Simonet, ministre.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Monsieur le Président, je joins mes remerciements à ceux que les différents orateurs qui se sont succédé à cette tribune ont adressés à M. du Monceau de Bergendal. Je le fais avec d'autant plus de plaisir qu'il a été particulièrement indulgent à mon égard, et je lui en suis gré.

M. Robert Vandekerckhove reprend la présidence de l'assemblée

Je voudrais scinder mon intervention en deux parties. La première, la plus brève, comportera des réponses à certaines questions précises qui m'ont été posées. Dans la seconde, j'essaierai de grouper les différentes interventions autour de quatre thèmes: l'Afrique, qui a très légitimement retenu l'attention, la sécurité et la détente, la question européenne et, enfin, le problème évoqué par M. van Waterschoot, qui nous ramènera d'ailleurs à celui de la sécurité et de la détente. Je dirai ensuite quelques mots à propos de deux problèmes extrêmement délicats, évoqués périodiquement dans nos assemblées ou en dehors d'elles, dans nos groupes politiques et dans nos partis, avec ce mélange de bonne conscience et d'hypocrisie plus ou moins délibérée, tant au niveau du gouvernement — je le reconnais volontiers — que dans nos différentes assemblées: je veux parler des droits de l'homme et du commerce des armes.

Je répondrai d'abord brièvement à certaines questions spécifiques.

M. Humblet a regretté que, revenant aux sources historiques, on ait changé le nom de la Fondation Saint-Julien-des-Belges, à Rome, pour lui restituer son nom d'origine de Fondation Saint-Julien-des-Flamands. L'honorable membre a rappelé à juste titre qu'à l'époque où l'église fut construite et la fondation créée, le mot «Flamands» avait un tout autre sens que celui que ce terme recouvre à l'heure actuelle comme réalité géographique et culturelle. Il a déploré ce changement. Je ne puis malheureusement pas aller plus avant dans les considérations qu'il a développées. D'abord, je ne suis pas particulièrement au courant du problème. Je sais qu'on a changé le nom de la fondation et je le regrette aussi quelque peu, mais sans doute pour des raisons un peu différentes, dont je parlerai dans quelques instants.

Pour le reste, à première vue, il me semble que les problèmes de fonctionnement et de gestion de la fondation, plus particulièrement les problèmes patrimoniaux, relèvent davantage de la compétence des ministres de la Justice et des Affaires culturelles que de celle du ministre des Affaires étrangères.

Votre intervention, Monsieur Humblet, aura eu en tout cas le mérite de m'obliger à m'informer de ce qui s'est exactement passé à Rome. La seule réflexion que je me permettrai provisoirement de faire est la suivante: ayant lu ou entendu ce que certains membres de votre parti disent assez fréquemment — c'est en cela que nos regrets sont différents —, j'ai le sentiment que c'est beaucoup moins la disparition du mot «Belges» qui vous gêne, que son remplacement par le substantif «Flamands». J'ai toujours cru comprendre que, dans l'esprit de certains membres des deux assemblées législatives, il n'y avait plus de Belges et que, dorénavant, c'étaient les communautés ou les régions qui devaient s'exprimer. J'ai donc été assez surpris qu'à un moment donné, vous regrettiez ce retour aux sources régionales ou communautaires; pourtant, je le répète, j'ai la vague impression que ce n'est pas le fait que la fondation a cessé d'être belge qui doit normalement vous gêner. Mais enfin, ce n'est pas la différence dans la qualité de nos regrets qui doit m'empêcher de vous répondre. Je me permettrai de le faire par écrit parce que je suis hors d'état de le faire pour l'instant à cette tribune.

M. Verleysen m'a posé deux questions précises. La première concerne l'état des travaux de la commission du désarmement. Je mentirais en disant que l'on a fait des pas de géant. En fait, la première session a été très largement consacrée aux problèmes de procédure et de mise en train. L'avantage de cette première session a été d'intégrer dans la mécanique de l'Onu deux pays qui jusqu'alors avaient systématiquement refusé de participer aux délibérations en matière de désarmement, délibérations à vrai dire assez académiques mais qui n'en sont pas pour autant négligeables. Il s'agit, comme vous le savez, de la Chine et de la France. Au-delà de cela, chacun sait que les discussions essentielles en matière de désarmement se déroulent en dehors de la commission et portent d'ailleurs moins sur le désarmement que sur le freinage de la croissance des armements, ce qui me paraît être une première étape tout à fait indispensable.

Quant à la prohibition des armes chimiques, elle fait déjà l'objet d'un traité qui a maintenant valeur de droit international. Il vise à limiter en tout cas certains usages des armes chimiques. Jusqu'à présent, on n'est pas encore arrivé à les proscrire totalement. Cela soulèverait en effet le premier problème qui est celui du désarmement général et contrôlé.

M. Verleysen m'a posé une seconde question relative à l'exportation des pièces de rechange et de certains équipements militaires au Zaïre l'an dernier. Il m'a demandé pourquoi je n'avais pas refusé la licence d'exportation. J'aurai l'occasion de répondre plus amplement à cette question en la situant au plan général que j'ai annoncé il y a un moment. Je veux cependant préciser, dès à présent, qu'il s'agissait de commandes passées antérieurement et que, quelles que soient les péripéties qui ont marqué les relations de la Belgique et du Zaïre depuis l'avènement du Congo à l'indépendance, il reste que nous avons avec ce pays des relations particulières d'amitié et qu'il aurait pu légitimement considérer comme un acte inamical que, au moment même où nous mettions en œuvre l'accord de coopération militaire, nous décidions unilatéralement de ne pas autoriser à la firme privée qui avait passé un contrat avec l'armée zaïroise ce qui avait été négocié dans des conditions irréprochables. Pour ce pays, comme pour d'autres — c'est pourquoi je répondrai plus amplement tout à l'heure —, j'ai estimé inopportun d'empêcher ces exportations en refusant la licence demandée.

J'en viens aux quelques réflexions générales que m'ont inspirées les différentes interventions.

C'est très légitimement — je l'ai déjà dit — que plusieurs des orateurs ont parlé de l'Afrique.

Il y a certainement dans ce Parlement, dans cette assemblée et sans doute dans l'opinion informée, une divergence de vues quant à la manière dont les problèmes actuels de l'Afrique doivent être abordés. J'aurai l'occasion de répondre plus directement aux questions soulevées par M. Jorissen lorsqu'il rentrera en séance. Mais je voudrais dire dès à présent que ce qui me frappe dans les interventions de ceux qui, soit au nom d'un réalisme politique et économique, soit au nom du respect des principes démocratiques tels qu'ils sont conçus en Afrique, c'est qu'ils plaident pour la reconnaissance de certains régimes ou pour le développement de relations plus amicales avec d'autres.

Il y a, me semble-t-il, dans les idées ainsi développées, deux constantes. La première est une sorte d'anticommunisme obsessionnel: on privilégie l'intervention — incontestable dans certains cas — de pays de l'Est, soit directement, soit par alliés interposés, et l'on donne à cette intervention un caractère absolument déterminant, en ignorant toutes les particularités de la situation des différentes parties de l'Afrique. En effet, dans une analyse qui se voudrait un peu fine, c'est-à-dire plus proche de la réalité que ne le sont généralement les analyses relatives à l'Afrique, peut-être faudrait-il se préoccuper de savoir s'il est possible de parler d'une manière tout à fait générale de cette partie du monde en ignorant les différences régionales, souvent très importantes. Certains l'ont d'ailleurs fait implicitement puisque MM. Jorissen, Boey et Lahaye ont essentiellement parlé de l'Afrique australe.

Peut-être vais-je, en l'occurrence, anticiper quelque peu sur la réponse que je donnerai en néerlandais à M. Jorissen, qui m'interpellerait tout à l'heure, mais je m'y vois contraint puisqu'il a lui-même fait un certain nombre de commentaires sur la situation en Afrique australe et, plus particulièrement, en Afrique du Sud.

Tout d'abord, je crois utile de souligner qu'un certain nombre de choses ont changé dans l'attitude adoptée par les superpuissances à l'égard de l'Afrique. C'est en cela, et en cela seulement, que MM. Jorissen et Lahaye ont eu raison de parler de l'influence souvent déstabilisatrice qu'exercent certains pays de l'Est dans diverses régions de l'Afrique.

Les superpuissances et, en particulier, les Etats-Unis ont modifié leur attitude.

Longtemps, les Etats-Unis se sont assez largement désintéressés de ce qui se passait en Afrique et leur politique, depuis le début de la décennie précédente, s'est pratiquement limitée à maintenir un ordre de choses encore largement marqué par les séquelles de la colonisation. Ils n'ont, en effet, jamais cessé de soutenir, parfois de manière tout à fait ouverte, à la fois la république d'Afrique du Sud et les puissances européennes qui gardaient encore des implantations coloniales ou des colonies en Afrique.

Le phénomène extrêmement rapide et brutal de la décolonisation portugaise a créé une situation absolument nouvelle à laquelle les Américains ont voulu réagir, mais ils l'ont fait dans des conditions telles que cette réaction a provoqué ou, en tout cas, a justifié l'intervention de l'URSS. En effet, la première intervention cubaine ne se résume pas, contrairement à ce que l'on dit parfois et à ce que l'on pense souvent, à une espèce de complot qui aurait été monté plusieurs mois, voire plusieurs années auparavant, sous l'égide de l'Union soviétique, et avec la complicité de certains pays de l'Est.

Qu'ils aient eu l'intention d'agir si les circonstances s'y prêtaient, c'est incontestable; qu'ils aient profité de l'état de désarroi dans le-

quel se trouvaient alors l'administration et le gouvernement américains, cela me paraît aussi évident; que certains pays voisins leur aient fourni le prétexte de cette intervention, cela ne me paraît pas davantage contestable.

Que je sache, à moins que MM. Jorissen, Lahaye ou Boey n'aient d'autres informations historiquement prouvées, ce ne sont pas les Cubains qui sont intervenus les premiers sur le territoire de l'Angola, mais les Sud-Africains.

M. Jorissen me paraît avoir un horizon africain un peu moins large que M. Lahaye, puisqu'il se concentre sur l'Afrique australe et, en particulier, sur l'Afrique du Sud. Je me permets de lui dire que cette concentration intellectuelle me paraît d'ailleurs quelque peu dangereuse, compte tenu de ce qui se passe actuellement dans ce pays. Mais M. Jorissen est adulte; il a même l'âge qui, normalement, garantit la sagesse à celui qui l'atteint.

De heer Jorissen. — Ik wens u die wijsheid ook toe!

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Je ne m'étendrai pas davantage sur ce sujet. Je me bornerai à répéter que, à moins que vous ne disposiez d'informations contraires, incontestables et précises, nul ne peut nier qu'il y a eu, à un moment donné, une intervention sud-africaine, intervention qui a d'ailleurs suscité une réprobation générale publique en Afrique.

Comme vous, je lis les journaux américains et je sais qu'il y a deux mois, le *New York Times* a publié un article qui révélait que des avions, à première vue non immatriculés, décollaient chaque jour d'Afrique du Sud en direction d'un certain nombre de pays d'Afrique noire pour alimenter ces pays, ou, en tout cas, certaines populations de ces pays, en produits frais et en biens de consommation; et il ajoutait qu'apparemment, personne ne se plaignait de cette situation.

Je sais aussi que les embargos ne sont pas toujours très efficaces et qu'il existe des voies, sinon mystérieuses, du moins sinieuses, que l'on peut suivre lorsqu'on ne veut pas appliquer ces embargos.

Mais je sais surtout que, quels que soient les trafics profitables sur lesquels on préfère se taire, jusqu'à présent, aucun pays d'Afrique noire, à ma connaissance, n'a formellement et publiquement approuvé ce qui se passe en Afrique du Sud.

Or, M. Jorissen le sait au moins aussi bien que moi, ce qui est important en politique, ce sont non seulement les réalités sous-jacentes, mais davantage peut-être les positions affirmées publiquement.

Il se fait — et je me permets d'attirer tout particulièrement l'attention de M. Jorissen sur ce point — qu'en Afrique noire, tous ceux qui, à tort ou à raison, parlent au nom des peuples, — mais les gouvernements des pays occidentaux eux-mêmes reflètent-ils toujours avec fidélité l'opinion générale de leur pays? — condamnent et récusent le régime sud-africain actuel, tout comme ils se sont quasi unanimement prononcés — certains n'ont pas encore exprimé leur avis, mais attendons le prochain sommet de l'OUA — contre les élections qui se sont déroulées en Rhodésie.

Je ne dis pas que ceci doive être un argument déterminant de notre politique; je dis simplement qu'on ne peut négliger cet aspect des choses.

J'estime que nous commettrions une erreur si, avec cette espèce de paternalisme inconscient qui me paraît animer parfois M. Jorissen, nous considérons qu'après tout, la population noire est satisfaite du régime qui s'est créé en Rhodésie, où, effectivement, le gouvernement est maintenant à dominante noire, ou de celui qui est en voie de se créer en Namibie.

Vous commettez, Monsieur Jorissen, une très lourde erreur en considérant que les témoignages de satisfaction, que je ne nie pas, les relations clandestines entre l'Afrique du Sud et certains pays d'Afrique noire, constituent pour nous la garantie que tout va bien, que nous n'avons qu'à prendre acte de cette situation et à considérer qu'elle correspond à nos intérêts.

Nous sommes enclins à croire, je le répète, que ce qui se passe est le résultat d'une espèce de conspiration internationale directement dirigée contre notre intérêt.

La deuxième constante qui m'a frappé dans vos interventions est l'intérêt tout à fait compréhensible que vous portez aux matières premières de l'Afrique.

Croyez-moi, le problème n'est pas tellement de savoir, pour l'instant en tout cas, si l'Union soviétique va contrôler, comme on le dit, les sources de matières premières en Afrique. L'Union soviétique,

comme les pays d'Occident d'ailleurs — et sans doute, à certains égards, plus qu'eux — a connu des hauts et des bas dans sa politique de pénétration en Afrique, au Moyen-Orient, au Proche-Orient, et même sur le sous-continent indien. Enfant comme vous devez l'être sous une montagne de brochures, de revues, de périodiques et de journaux traitant de l'Afrique du Sud, je ne sais pas si vous parvenez à trouver le temps de lire certaines publications qui parlent de la situation en Afghanistan. Vous y verriez que l'Union soviétique s'est engagée dans une opération au sujet de laquelle il serait excessif de parler, dès à présent, comme l'ont fait certains commentateurs, du Viêt-nam. Ce fait indique combien il est dangereux, fût-ce pour une superpuissance, de commencer une opération de pénétration systématique avec l'espoir de contrôler la vie et le développement économiques d'un pays.

Je ne suis pas du tout certain que les positions acquises par les pays de l'Est dans certains pays d'Afrique, que vous stigmatisez en les appelant « marxistes », soient des positions définitivement acquises et irréversibles. Lorsque je m'entretiens, avec les représentants de ces pays, de coopération technique, je suis frappé de leur désir d'abord de diversifier leurs relations et ensuite de bien marquer qu'ils ne veulent pas se trouver sous la dépendance de l'Union soviétique ou de certains pays de l'Est.

Méfiez-vous. Vous avez, me semble-t-il, tendance à penser que la meilleure façon de lutter contre ce que vous craignez, est de fermer les yeux, de défendre des situations et des intérêts acquis et de continuer à croire, sans doute de manière inconsciente, à la suprématie de la race blanche.

De heer Jorissen. — Ik heb het tegenovergestelde beweerd.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — De toutes vos interventions et de toutes vos positions politiques — je ne veux pas employer le mot « racisme », car il n'est pas dans mes intentions de polémiquer —, se dégage l'impression que, pour vous, tout pays dans lequel une présence européenne, une présence blanche est garantie par le maintien de situations privilégiées, sera mieux géré, mieux conduit, mieux gouverné que les pays d'Afrique noire gouvernés exclusivement — et c'est le cas de la majorité — par des Africains.

Je vous mets en garde contre cette tendance.

Ne venez pas me dire que, lorsque j'utilise l'expression « situations privilégiées », je travestis la vérité. Il existe bel et bien dans la Constitution à partir de laquelle le gouvernement Muzorewa va fonctionner, un certain nombre de verrous tenus par les Européens et exclusivement par eux.

Je vous répondrai tout à l'heure. La question est de savoir, Monsieur Jorissen, et nous en reparlerons plus tard — vous serez peut-être encore sénateur, mais moi, je ne serai probablement plus ministre — si, en voulant approuver hâtivement un règlement interne contre lequel, à l'heure actuelle, se dressent ceux qui ont les armes, ce qui est indéniable, il ne suffit pas de dire qu'ils n'existent pas ...

M. van Waterschoot. — Ils sont minoritaires!

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Monsieur van Waterschoot, vous êtes économiste.

M. De Bondt. — Il est sénateur.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Je disais que vous êtes économiste et ce n'est pas une injure. (*Sourires.*) Vous êtes donc amené de temps en temps à manipuler des livres d'histoire. Je vous signale que le raisonnement que vous formulez implicitement en disant qu'il s'agit d'une petite minorité, je l'ai entendu, comme vous, depuis 1945, successivement à propos de toute une série de mouvements de libération. A un moment donné, ceux qui constituent cette « petite minorité » arrivent à prendre le pouvoir, à contrôler l'Etat et, dès lors — c'est ce qui s'est passé dans un certain nombre de pays d'Afrique noire — se tournent, dans une première phase, vers ceux qui les ont arrêtés et qui ne les considéraient pas comme une petite minorité.

Vous pensez que j'ai tort; c'est votre droit le plus strict. Laissez-moi au moins, non pas le plaisir, mais la possibilité de faire une prédiction, avec tous les risques qui s'y attachent.

Ma conviction est qu'un règlement purement interne laissant en marge des possibilités de lutte armée, non plus, cette fois, entre Blancs et Noirs, mais entre Noirs, avec incontestablement, sur le continent africain, des possibilités d'intervention extérieure, doit

conduire à un affrontement sanglant au terme duquel nous risquons de nous trouver dans une situation qui s'apparentera fâcheusement à celles que nous avons déjà connues depuis un certain nombre d'années en Asie et en Afrique.

Cette déclaration figurera aux *Annales parlementaires*, comme d'ailleurs votre intervention, celle de M. Jorissen et la réponse que je lui donnerai tout à l'heure. Je voulais simplement indiquer qu'il ne suffit pas de croire que tout est la faute des communistes et que, dès qu'un règlement intérieur est trouvé, dans des conditions vraisemblablement satisfaisantes et correctes, nous avons la solution et que tous les problèmes seront résolus. Si vous croyez cela, vous vous trompez lourdement et je vous préviens que nous aurons encore, dans certaines régions d'Afrique et dans nos rapports avec le monde africain, de très grosses difficultés.

De heer van Waterschoot. — Mijnheer de Minister, u geeft de indruk dat het volstaat de wapens op te nemen om gelijk te hebben.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Non, Monsieur van Waterschoot, il ne faut pas essayer de caricaturer.

De heer Jorissen. — U doet dat met ons!

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Je vais répéter plus clairement encore mon propos pour vous éviter la tentation de caricaturer.

Il existe, à l'heure actuelle, en Rhodésie et à la périphérie de ce pays, en Angola, en Zambie, sur quantité de territoires sans doute, des groupes armés qui, pour l'instant, ne reconnaissent pas la solution à laquelle adhèrent une fraction des leaders noirs, ainsi que les leaders européens en Rhodésie ou sud-africains en Namibie.

Ne voir dans ce désaccord et dans cette lutte que l'influence d'actions extérieures inspirées par l'Union soviétique, et en déduire qu'il faut reconnaître, immédiatement et sans restriction, la solution interne qui a été adoptée, sans tenir compte du contexte dans lequel elle se développe, c'est conduire à la guerre civile entre Noirs, à une accentuation des interventions extérieures et, finalement, à une situation dans laquelle les buts que vous poursuivez, et qui me paraissent être la défense de la présence et des intérêts occidentaux en Afrique, ne seront pas atteints.

Ai-je été clair maintenant?

M. van Waterschoot. — Oui, avec des préjugés.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Je ne savais pas, Monsieur van Waterschoot, que vous aviez, vous aussi, cette particularité! Vous partez de l'idée qu'une solution interne doit être privilégiée. Je ne la condamne pas, et j'aurai l'occasion de le dire de manière plus développée à M. Jorissen. Mais je trouve curieux que vous m'accusiez d'avoir des préjugés.

Vous avez posé une question à propos du Parlement européen et du rapport que l'on pourrait créer entre l'extension de ses droits et compétences et le développement d'une politique de défense.

D'abord, il faudrait se mettre d'accord sur les termes de la question. Il me semble, en effet, qu'on mélange plusieurs choses.

Vous l'avez dit, la défense ne fait pas l'objet du Traité de Rome.

Ensuite, pour ce qui concerne le problème des industries d'armement, le Parlement européen aurait mieux à faire, à mon avis, que de commencer à s'en occuper, et cela pour une raison très simple: dans certains pays ce ne sont pas les gouvernements qui sont les actionnaires principaux et les gestionnaires des industries d'armement, mais le secteur privé. Ainsi donc, avant de songer à donner une dimension européenne à l'industrie des armements, il faudrait qu'interviennent sur le plan du secteur privé les rapprochements et les restructurations qui s'imposent. A ma connaissance, s'il existe certaines entreprises conjointes regroupant deux ou trois pays, particulièrement en matière de production aéronautique, on ne peut parler, de la part du secteur privé de l'industrie des armements, d'une volonté délibérée de privilégier des partenaires européens. Et je pense que ceci ne se produira pas dans un avenir prévisible. Par ailleurs, quantité de liens existent dans ce secteur avec des entreprises américaines et je ne crois pas que cette situation puisse se modifier à bref délai.

Enfin, je le répète, si le Parlement doit, à un moment donné, entamer contre les gouvernements la bataille de l'extension de ses compétences, et dès lors de la modification du Traité, il devrait le faire dans un certain nombre de domaines plus utiles que celui que vous envisagez et qui relève de la philosophie du Traité, lequel est essentiellement politique et économique. Je vous en cite immédiatement un; on en a parlé brièvement, ce qui ne signifie pas qu'il soit sans importance.

Si le Parlement souhaite réellement servir les populations européennes, il a un très grand combat à mener pour que l'Europe se dote enfin d'une politique énergétique digne de ce nom, dans ses prolongements internes pour chacun des pays, mais également dans ses prolongements externes qui concernent les rapports avec des pays producteurs et des pays consommateurs. Si le Parlement européen parvenait déjà à amener la Communauté à se doter d'une telle politique, à développer les principes sur lesquels elle devrait reposer et, par là, à faire céder les intérêts particuliers nationaux devant l'intérêt européen, il aurait mené un très grand combat, rendu un précieux service aux populations européennes et fourni la meilleure justification de son existence.

Je ne pense pas, en effet, que les plus grands Etats de la Communauté acceptent de gaité de cœur que le Traité de Rome soit modifié. Le Parlement devra donc imposer cette modification par une pression constante sur les gouvernements d'abord et sur les opinions ensuite, et ce, au cours de la première législature, sur la base des compétences qui lui sont dès à présent reconnues et qui sont moins négligeables qu'on ne le croit. Ce qui me frappe, c'est que tout le monde parle de l'extension des pouvoirs du Parlement, mais que personne ne paraît se préoccuper de l'utilisation que le Parlement pourrait faire dès à présent des compétences qui lui sont déjà reconnues par le Traité.

Vous le savez comme moi, dès maintenant, en matière budgétaire, par exemple, le Parlement a des possibilités d'action. L'accord auquel on est arrivé à propos des dépenses facultatives du Fonds de développement régional a donné bien davantage raison au Parlement, après une crise incontestable entre lui-même et le Conseil des ministres, plutôt qu'aux gouvernements et en particulier à ceux qui s'opposaient à l'extension du crédit pour ledit Fonds.

Le Parlement me semble avoir dès à présent une possibilité d'action, par laquelle il répondra certainement de manière très claire à la question que se posent beaucoup de gens à quelques jours de l'élection: pour quoi allons-nous voter?

La première tâche du Parlement européen, avant de se lancer dans un certain nombre d'entreprises qui ne seraient pas comprises, sera de justifier son existence en tentant précisément d'amener les gouvernements à adopter une réponse proprement européenne à un certain nombre de problèmes que chacun de nos peuples ressent de manière quotidienne.

M. Radoux. — En soulignant, Monsieur Simonet, que, comme ministre, vous avez en 1970 accepté de modifier le Traité pour donner certains pouvoirs au Parlement.

M. De Bondt. — C'est l'essentiel.

M. Radoux. — Pas du tout.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Je n'étais pas ministre des Affaires étrangères en 1970, Monsieur Radoux.

M. Radoux. — Il s'agit d'une remarque générale.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Par ailleurs, Monsieur De Bondt, M. Radoux a parlé d'une modification du Traité.

M. De Bondt. — Dans l'avenir.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — En tout premier lieu, le Parlement doit justifier son existence, en apportant des réponses proprement européennes aux problèmes qui se posent à l'opinion, en usant des pouvoirs qu'il détient à l'heure actuelle.

Aucune modification au Traité n'est nécessaire pour que l'Europe règle certains problèmes urgents en matière de politique énergétique. J'ai pris délibérément cet exemple, parce qu'il est d'actualité.

Si le Parlement parvient déjà à amener les gouvernements à faire céder leurs égoïsmes nationaux devant l'intérêt européen, il aura réalisé une œuvre considérable.

Je le répète, la question que se posent nombre d'électeurs aujourd'hui est celle-ci: pour quoi allons-nous voter?

De heer de Bondt. — Mijnheer de Minister, het is toch niet zonder belang in de huidige omstandigheden te weten welk het standpunt is van de minister van Buitenlandse Zaken die optreedt namens de Belgische regering. Gesteld dat het Europees Parlement de wens uitspreekt bevoegdheden te hebben die thans tot de nationale parlementen behoren, zullen de ministers van Buitenlandse Zaken die deel uitmaken van de Raad van ministers van Europa die overdracht van bevoegdheden in hun eigen parlementen willen verdedigen?

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Le problème ne se pose pas pour l'instant. Je me refuse personnellement à dire — d'autant plus que nous n'en avons pas délibéré — que le gouvernement belge se saisira prématurément du problème de l'extension des compétences du Parlement européen si celui-ci n'a pas d'abord accompli la tâche qui doit être la sienne dans le cadre du traité existant. Que ce Parlement exerce d'abord convenablement sa mission, que les élus assument leurs responsabilités à l'égard de leurs électeurs! Le débat pourra s'ouvrir ultérieurement.

De heer De Bondt. — Maar daaruit kan men besluiten dat u veronderstelt dat de huidige leden van het Europees Parlement de hun toegewezen taken niet naar behoren vervullen.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Mais non, Monsieur De Bondt. Ou je dois être obscur, ou bien vous avez décidé de ne pas me comprendre. Ik zal mij dus in het Nederlands uitdrukken.

M. De Bondt. — C'est inutile, Monsieur le Ministre; j'ai, en effet, l'avantage de comprendre tous les parlementaires, qu'ils s'expriment en néerlandais ou en français.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Comme moi j'ai l'avantage de pouvoir m'adresser à vous dans votre langue, pourquoi voudriez-vous m'en priver? (*Sourires.*)

M. De Bondt. — Je m'en garderai bien.

De heer Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — In de eerste fase, dit wil zeggen in de vijf komende jaren, zal het probleem voor het Parlement vooral een probleem van geloofwaardigheid zijn. Wat betekent dit? Thans heeft het Europees Parlement reeds bepaalde bevoegdheden. Ik heb u een voorbeeld gegeven op een zeer belangrijk vlak, met name het probleem van de begrotingsprocedure en van het vastleggen van de niet verplichte uitgaven.

Het is mogelijk dat het Europees Parlement de nationale regeringen er zal kunnen toebrengen maatregelen te nemen die ze tot nu toe geweigerd hebben.

Indien dit Parlement erin slaagt zijn taak te vervullen tijdens de eerste legislatuur, zal zich het probleem voordoen van het uitbreiden van zijn bevoegdheden. Indien het niet in staat is zulks te doen, is het nutteloos voor de openbare mening van de verschillende Lid-Staten een uitbreiding van deze bevoegdheden te verdedigen.

Ben ik nu duidelijk genoeg geweest?

De heer De Bondt. — U bent zeer duidelijk, Mijnheer de Minister.

Ik verwachtte echter dat de minister van Buitenlandse Zaken van België, een minister van een klein land, ten minste de hoop zou hebben uitgesproken dat het Europees Parlement, zoals het in de toekomst zal zijn geconstitueerd tengevolge van directe verkiezingen, de opening zal vinden voor de uitbreiding van bevoegdheden, behalve dan de ambuïtoefening waarop u terecht wijst, Mijnheer de Minister.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Je formule le vœu que les parlementaires qui seront élus accomplissent correctement, loyalement et efficacement leur mandat. Vous ne me voyez quand même pas dire que je souhaite qu'ils ne l'exercent pas. Ils donneront ainsi au Parlement européen sa justification et sa crédibilité. Se posera alors le problème de l'extension des compétences de celui-ci, c'est-à-dire de son développement vers un véritable Parlement fédéral, ce que nous souhaitons tous.

De heer De Bondt. — Ik ben blij, Mijnheer de Minister, dat u ingevolge mijn vraag die hoop hebt uitgesproken.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Je suis heureux que vous soyez heureux de ma réponse. (*Sourires.*)

M. Lahaye. — Voilà le vrai bonheur! (*Nouveaux sourires.*)

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — J'en viens maintenant très brièvement au problème de la sécurité. Je ne sais pas si M. Verleysen parle en son nom personnel ou au nom de son groupe. S'il parle au nom de son groupe, je crains que ne se pose un problème. En effet, il a développé une série d'idées qui, à la lecture attentive que je fais périodiquement avant chaque campagne électorale du programme du CVP en matière de politique étrangère, paraissent être des idées neuves et à la limite du révolutionnaire.

Il y a des moments où certaines personnes se trouvent des vocations latentes, Monsieur Verleysen; vous êtes peut-être un révolutionnaire qui s'ignore.

M. Busieu. — Heureusement qu'il y en a de temps à autre!

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — C'est certain!

Le retour à la politique de neutralité est, permettez-moi de vous le dire, sous-jacent à toute votre argumentation. Vous paraissez ignorer qu'étant membre de l'Alliance atlantique, nous assumons un certain nombre d'obligations. Nous pouvons parfaitement dire, à un moment donné, que nous n'assumons plus nos obligations militaires ou budgétaires qui découlent de notre participation à l'Alliance, mais nous mettons fin alors, en ce qui nous concerne, au principe fondamental de l'Alliance, qui est celui de la solidarité entre tous ses membres.

De heer Verleysen. — Dat heb ik niet gezegd.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Vous ne l'avez peut-être pas dit, mais j'analyse, quant à moi, les conséquences de ce que vous avancez. A partir du moment où vous dites que la Belgique doit réduire unilatéralement, d'une manière drastique, son budget militaire, consacré d'ailleurs à des causes louables, je dis que vous sortez du cadre de l'Alliance. Lorsque vous affirmez que la Belgique ne peut, en aucun cas, souscrire à l'utilisation des armes nucléaires, vous sortez également du cadre de l'Alliance. En effet, font partie de la panoplie de défense de l'Alliance des armes stratégiques thermonucléaires que nous ne contrôlons pas et que contrôlent les Américains, mais aussi un certain nombre d'armes tactiques nucléaires. Je n'ai pas de peine à comprendre vos idées dans ce domaine; il y a aussi un certain nombre de choses qui ne me réjouissent pas. Cependant, j'affirme que vous entrez alors dans une voie dangereuse, parce que vous remettez fondamentalement en cause les principes sur lesquels repose l'Alliance atlantique. Nous faisons partie d'une alliance et nous devons assumer certaines obligations, car une alliance ne comporte pas que des avantages. Je sais qu'il existe dans certaines fractions — cela reflète très normalement quelques craintes de l'opinion publique — une tendance à considérer qu'après tout, les choix pénibles, ce n'est pas pour nous.

Je me suis permis de prendre un ton un peu vaticinateur lorsque je me suis tourné vers MM. Lahaye et Jorissen. Je vais vous dire ce qui va se passer à l'intérieur des alliances. Si les petits pays évitent de manière systématique de participer à ces choix douloureux — nous aurons peut-être à le faire dans les mois à venir —, à un moment donné va se créer un réseau de quelques alliances bilatérales entre les Etats-Unis et deux ou trois grands pays. Nous seront alors mis systématiquement devant le fait accompli, sans possibilité d'avoir encore quelque chose à dire. En conséquence, à un moment donné, si la Belgique, les Pays-Bas ou d'autres pays peuvent intervenir, nous assisterons non seulement à la neutralisation de la Belgique, mais aussi à la finlandisation de l'Europe. Il faut se dire qu'il n'y a de sécurité et de détente qu'à partir d'un niveau déterminé de défense. Croire que l'on aura la possibilité de développer nos régimes et notre mode de vie comme nous l'entendons, sans risque de pressions extérieures, sans supporter le coût et les conséquences de notre participation à l'Alliance, me paraît être une erreur grossière. Je vous mets en garde. Après tout, vous prendrez encore position lors de débats ultérieurs, mais je ne puis de toute manière être d'accord sur ce que vous avez dit.

Enfin, je voudrais parler brièvement des droits de l'homme et des ventes d'armes.

Je suis d'accord avec M. Jorissen: il n'y a pas deux poids et deux mesures, lorsque les droits de l'homme sont violés de la manière la plus flagrante et la plus grossière. Sans doute notre définition des droits de l'homme n'est-elle pas celle que nous pouvons imposer à toutes les autres parties du monde. En URSS et dans les pays de l'Est, — cela a fait l'objet de tout le débat à Belgrade —, les droits de l'homme ne sont pas conçus comme nous les convenons. Il ne le sont pas davantage en Afrique et en Amérique latine. Compte tenu du caractère circonstanciel de certaines conceptions dans ce domaine, il est malgré tout un minimum sur lequel tous les êtres civilisés doivent être d'accord. A cet égard, je voudrais émettre deux réflexions.

D'abord, contrairement à ce que pense M. Jorissen, il y a bel et bien eu, au niveau national mais aussi à celui de la Communauté, non seulement une condamnation, mais aussi des mesures à l'égard de pays africains noirs qui violaient de manière scandaleuse les droits de l'homme. Le cas de l'Ouganda doit lui être connu: en dehors de l'aide humanitaire, dont on pouvait vérifier si elle arrivait à ses desti-

nataires, toutes les autres formes d'aide à l'Ouganda avaient été suspendues. Par ailleurs, des mesures ont été prises à l'égard de certains pays d'Amérique latine. J'ajoute immédiatement que, dans certains régimes qui se disent progressistes, les droits de l'homme sont scandaleusement violés. Partant du principe, auquel je souscris, qu'il ne faut pas deux poids et deux mesures, et compte tenu du correctif que je viens d'apporter, que je sache, l'Afrique du Sud fait partie de la société occidentale. Elle repose sur son système de valeurs et son système culturel. Elle se présente comme une démocratie, ce qu'elle est d'ailleurs pour les Blancs. Disons simplement que, lorsqu'un pays se réclame de manière générale du système des valeurs occidentales, nous avons peut-être le droit de lui opposer en pratique ce qu'il fait au nom des principes qu'il défend.

Voilà ce que je voulais dire à propos de ce problème.

J'en viens aux ventes d'armes. Personnellement, je ne souhaite pas du tout et, à certains égards, je regrette que la Belgique ait une industrie d'armement. Je préférerais que les moyens matériels, les équipements, l'ingéniosité technique des milliers de travailleurs qui y sont employés soient orientés vers un autre type d'activité. Le fait est que cela existe. Je ne plaide pas. Je me rends compte qu'il y a là aussi une certaine hypocrisie. Je ne connais aucun groupe qui, en tant que groupe, oserait demander au gouvernement de refuser dorénavant systématiquement l'octroi de licences d'exportation pour toute exportation d'armement quelle qu'elle soit. S'il le faisait, il devrait savoir que cela aurait des répercussions économiques graves dans notre pays. Ce que nous essayons, c'est de concilier les contraintes économiques et le respect d'un certain nombre de principes que je viens d'évoquer. Il est vrai qu'à certains moments le ministre des Affaires étrangères est amené à refuser des licences d'exportation. Il est vrai qu'à d'autres moments, il les donne, et je vous assure qu'il les donne à regret. Et ici, toute l'opinion doit savoir, avec ce Parlement, qu'il y a, à ce point de vue, une responsabilité collective. On ne peut pas à la fois faire des discours généraux pour condamner les exportations d'armes et souhaiter en même temps que soit maintenu le plein-emploi ou que soit assurée la survie de telle région. On ne peut pas vouloir l'un et refuser les conséquences de l'autre.

M. Lahaye. — C'est dommage!

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Oui, c'est dommage. Je voulais seulement vous indiquer que les choses ne sont peut-être pas aussi simples, aussi nettes, aussi idéales qu'on le voudrait à certains moments. *(Applaudissements sur les bancs de la majorité.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Jorissen.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal zeer kort antwoorden. Ik wil in de eerste plaats aan de minister zeggen dat hij mij klaarblijkelijk niet goed kent, wanneer hij meent dat ik nog het kolonialisme zou verdedigen. Mijnheer de Minister, toen iedereen het kolonialisme verdedigde was ik er reeds tegengekant. Ik heb het kolonialisme nooit verdedigd, ook niet in Congo, thans Zaïre.

Mijnheer de Minister, u vergist zich wanneer u meent dat ik de superioriteit van de blanken verdedig. Ik ben volkswaardig. Alle volkeren zijn mij dierbaar, of zij nu blank, geel of zwart zijn. Of groen, zo dat zou zijn! Maar ik verzet mij ertegen dat de slinger thans aan de andere kant overslaat. Daarmee ga ik niet akkoord. We moeten geen antizwarteracisten zijn, maar we moeten ook niet zover gaan dat we antiblankeraciste, worden. Dat is op dit ogenblik een bijna ziekelijke strekking bij sommige mensen in het Westen.

De minister heeft de gevooente, als men hem geschakeerd interpeleert, hiervan een caricatuur te maken. Hij zegt dat wij alleen het communistisch gevaar zien. Ik meen dat ik hem juist aan de hand van voorbeelden van de onderscheidenheid in volkeren en tegenstellingen in Zuid-Afrika heb aangetoond dat we dingen die men hier niet ziet, wel zien. De fout die de minister maakt ligt aan de andere kant. Hij onderschat het communistisch gevaar dat toch reëel is, al is het niet de enige factor. Daartegen willen wij ons afzetten.

De minister heeft het ook nog gehad over een kleine minderheid die een meerderheid wordt. Dat is vaak juist geweest. Maar wat hij weer niet wil zien is dat we thans vijftien à twintig jaar verder zijn. En dat in dat land waarover ik spreek, die kleine minderheid niet het monopolie heeft van het onafhankelijkheidsstreven. Er zijn andere partijen die dat ook nastreven en hun doel bereiken zonder terrorisme. Dat we dus duidelijk in dat land een tegenstelling krijgen tussen de democratische krachten die voor de onafhankelijkheid zijn en de terroristen die voor de onafhankelijkheid zijn. Als democraat juich ik de onafhankelijkheid van die zwarte volkeren toe. Ik sta echter aan de kant van de democraten eerder dan van de terroristen. Ik begrijp volkomen dat de Sovjetunie het anders ziet en aan de kant van de

terroristen staat. Ik wens echter niet dat door de minister in mijn naam wordt gesproken alsof ik aan de kant van de terroristen zou staan tegen de democratische krachten.

Wat betreft de onopgeloste probleem in Afrika is er niet alleen het probleem van de minderheid die niet akkoord gaat met de verkiezingen in Zimbabwe. Dit is ook het geval in Angola. Daar gaat het zelfs waarschijnlijk om een meerderheid. We kunnen het niet meten vermits men zich daar ervoor hoedt om verkiezingen uit te schrijven. Nochtans, Mijnheer de Minister, daar bent u vlug geweest met de erkenning. Daar bent u vriendschappelijke gesprekken gaan voeren zonder dat u dat probleem in acht neemt. Dan stel ik ook hier de vraag: Waarom met twee maten meten?

Wat de rechten van de mens betreft, Mijnheer de Minister, zegt u dat men Zuid-Afrika heeft bekritiseerd. Voor mij mag men Zuid-Afrika bekritiseren op elk punt waarop dit land fouten maakt. Hierover ga ik met u akkoord. Ook ik heb gevraagd dat de jongste opvang niet zou plaatsvinden. Maar ik begrijp niet dat iedereen zich op die ene gehangene in Zuid-Afrika stort, terwijl er op hetzelfde ogenblik tien worden opgehangen in Mozambiek waarover men niets zegt. Precies daarom aanvaardt Zuid-Afrika onze kritiek niet meer. Zij heeft de indruk dat wij niet ernstig en niet eerlijk zijn. Men moet altijd met dezelfde maat meten. *(Applaus op sommige banken.)*

M. le Président. — La parole est à M. Jean Humblet.

M. J. Humblet. — Je serai très bref, Monsieur le Ministre. J'imagine que, comme moi, vous avez, à l'université, été initié à la critique des textes.

J'ai cité votre prédécesseur à propos des références reprises dans une question écrite qui lui a été posée en 1976 concernant les intérêts de la Belgique par rapport à Saint-Julien-des-Belges à Rome.

La dépense de 30 millions de francs à charge du budget central de l'Etat belge et non des budgets communautarisés n'a pas été engagée sous votre ministère, mais c'est en février dernier lorsque vous étiez à la tête du département des Affaires étrangères que la presse s'est émue et qu'un ambassadeur a engagé indirectement votre responsabilité.

Je vous remercie donc de bien vouloir instruire davantage cette affaire, tout en m'étonnant que votre attention n'ait pas été attirée antérieurement; l'image de la Belgique dans le monde devrait vous préoccuper. Par ailleurs je souhaiterais obtenir une réponse, compte tenu des faits nouveaux et tout récents auxquels j'ai fait allusion, à propos du Kurdistan, à la frontière entre l'Iran et l'Irak.

M. le Président. — La parole est à M. Simonet, ministre.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Monsieur le Président, je répondrai aux questions posées par M. Jean Humblet à propos du Kurdistan, au cours d'une prochaine séance, car je ne suis pas en mesure de le faire présentement.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verleysen.

De heer Verleysen. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik zou niet graag hebben dat er een misverstand is bij de minister ten aanzien van mijn uiteenzetting. Ik heb de indruk dat de nuances in mijn voorstel voor hem niet duidelijk zijn naar voor gekomen. Ik ben zo vrij ze nog even te herhalen. Ik heb gezegd: «Nochtans geloven wij dat reeds een belangrijke stap zou worden gezet indien ons land zou beslissen bij het opmaken van de begroting voor 1980 een nulgroei in absolute cijfers te aanvaarden voor de uitgaven voor wapeniging. Dit betekent dat wij het volgende jaar niet eens de aangroei in constante waarde zouden toepassen.» Verder heb ik gezegd: «Wij weten dat wij hiermede ingaan tegen de recente beslissing van de Navo-raad, maar het wil ons voorkomen dat het aan de nationale parlementen behoort, stellingen te formuleren die dan in gemeenschappelijk overleg worden onderzocht en die richtinggevend zijn voor de toekomst.»

Wij hebben geen andere plaats, Mijnheer de Minister, dan deze tribune om u bepaalde suggesties te doen. Wij hebben de indruk dat wat wij hier vandaag doen de enige weg is waarlangs wij tot een vermindering van de wapeniging kunnen komen. Wij vragen gewoonweg het volgende jaar eindelijk eens wat minder uit te geven. Wij stellen voor dat eens te bespreken met de Navo-partners want — ik citeer verder — «Wij breken niet met het verleden, we zijn niet ontrouw aan onze Navo-verbintenissen; wij willen alleen dat men onderzoekt op welke wijze de Navo eveneens tot een geleidelijke vermindering van haar wapeniging zou kunnen komen.»

Ik zie niet in waarom deze voorstellen blijk zouden geven van ontrouw ten aanzien van aangegane verbintenissen en getuigen van naïviteit. Dat mag niet worden beweerd.

Mijnheer de Minister, u hebt mij gevraagd of ik namens mijn fractie heb gesproken.

Waar ik tijdens het eerste gedeelte van mijn uiteenzetting op u een beroep heb gedaan om aan te dringen op de goedkeuring van de Saltakkorden en op het verbod tot fabricatie van chemische wapens, sprak ik inderdaad namens mijn fractie.

Waar ik vervolgens heb gezegd dat ik tegen elk gebruik van atoomwapens ben gekant, sprak ik in eigen naam.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer van Waterschoot.

De heer van Waterschoot. — Mijnheer de Voorzitter, de minister legt in zijn antwoorden een aantrekkelijke toon, wat echter meebrengt dat sommige senatoren graag achteraf nog even met hem van gedachten wisselen.

Ik was — om het woord te gebruiken — «gelukkig» met het antwoord van de minister op mijn vraag wat de Westeuropese Unie betreft.

Ik meen dat ik hem nog een precisering verschuldigd ben in verband met de woordenwisseling die wij hadden naar aanleiding van de vraag *ben ik klaar over Zimbabwe?* Vermits ik over geen micro beschikte, moest ik in drie woorden antwoorden *J'évite d'être long et je deviens obscur.*

Wat mij in uw uiteenzetting heeft getroffen, is dat u een uitstekend onderscheid hebt gemaakt tussen enerzijds wat u noemt *les faits sous-jacents* en anderzijds het imago-beeld dat wordt opgeroepen door de regeringen en de volkeren.

Wat mij dan ook is opgevallen is, dat u bij uw beoordeling omtrent Zimbabwe niet meer die *faits sous-jacents* onder de loupe neemt, maar eigenlijk voorgaat op dit imago-beeld en dat u op een globale, formele wijze vaststelt dat er aan de rand van dat land belangrijke guerrillalegers bestaan waarmee men rekening moet houden.

Onze vraag is juist of wij dan geen inhoudelijke opinie over die zaak hebben. Men kan toch de feiten, de waarheid niet altijd maar subjectiveren omdat er bijvoorbeeld zeer weinig kans bestaat dat de Afrikaanse regeringen Keizer Bokassa zullen afkeuren. Er bestaat toch de sfeer «waarheid» en de sfeer «imago».

Hebt u, op ons waardestelsel of op onze politieke overtuiging gebaseerd, een inhoudelijke mening over de interne regeling Zimbabwe en niet alleen maar een formele en globale benadering die louter gebaseerd is op een machtsrevolutie? U schijnt impliciet te zeggen dat indien de legers van Nkomo en Mugabe kleiner worden, afbrokkelen, het probleem verdwijnt en wanneer zij sterker worden, zij het gelijk aan hun kant krijgen.

De Voorzitter. — Vraagt nog iemand het woord in verband met de bespreking van de budgettaire gegevens over de kredieten «Buitenlandse Zaken»? Zo neen, dan verklaar ik deze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion des données budgétaires relatives aux crédits «Affaires étrangères», je la déclare close.

Ik stel de Senaat voor thans over te gaan tot de behandeling van de op onze agenda voorkomende ontwerpen van wel betreffende internationale overeenkomsten en het voorstel van resolutie. (*Instemming.*)

Aldus wordt beslist.

Il en est ainsi décidé.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN DE EUROPESE OVEREENKOMST INZAKE DE BESCHERMING VAN DIEREN IN VEEHOUDERIJEN, OPGEMAAKT TE STRAATSBURG OP 10 MAART 1976

*Beraadslaging en stemming
over het enig artikel*

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CONVENTION EUROPEENNE SUR LA PROTECTION DES ANIMAUX DANS LES ELEVAGES, FAITE A STRASBOURG LE 10 MARS 1976

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten eerste de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake de bescherming van dieren in veehouderijen.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention européenne sur la protection des animaux dans les élevages.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de verslaggever.

De heer Verleysen, verslaggever. — Ik verwijs naar mijn verslag, Mijnheer de Voorzitter.

M. le Président. — Personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé:

Enig artikel. De Europese Overeenkomst inzake de bescherming van dieren in veehouderijen, opgemaakt te Straatsburg op 10 maart 1976, zal volkomen uitwerking hebben.

Article unique. La Convention européenne sur la protection des animaux dans les élevages, faite à Strasbourg le 10 mars 1976, sortira son plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We zullen morgen stemmen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé demain au vote de l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN VOLGENDE INTERNATIONALE AKTEN:

1. EUROPESE OVEREENKOMST INZAKE DE UITWISSELING VAN REAGENTIA VOOR WEEFSELTYPERING, EN PROTOCOL MET BIJLAGE, GEDAAN TE STRAATSBURG OP 17 SEPTEMBER 1974
2. AANVULLEND PROTOCOL BIJ DEZE OVEREENKOMST, GEDAAN TE STRAATSBURG OP 24 JUNI 1976

*Beraadslaging en stemming
over het enig artikel*

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DES ACTES INTERNATIONAUX SUIVANTS:

1. ACCORD EUROPEEN SUR L'ECHANGE DE REACTIFS POUR LA DETERMINATION DES GROUPES TISSULAIRES, ET PROTOCOLE AVEC ANNEXE, FAITS A STRASBOURG LE 17 SEPTEMBRE 1974
2. PROTOCOLE ADDITIONNEL A CET ACCORD, FAIT A STRASBOURG LE 24 JUIN 1976

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van internationale akten.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation d'actes internationaux.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de verslaggever.

De heer Verleysen, verslaggever. — Ik verwijs naar mijn verslag, Mijnheer de Voorzitter.

M. le Président. — Personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé :

Enig artikel. Volgende Internationale Akten zullen volkomen uitwerking hebben :

1) Europese Overeenkomst inzake de uitwisseling van reagentia voor weefseltypering, en Protocol met Bijlage, gedaan te Straatsburg op 17 september 1974;

2) Aanvullend Protocol bij deze Overeenkomst, gedaan te Straatsburg op 24 juni 1976.

Article unique. Les actes internationaux suivants sortiront leur plein et entier effet ;

1) Accord européen sur l'échange de réactifs pour la détermination des groupes tissulaires, et Protocole avec Annexe, faits à Strasbourg le 17 septembre 1974;

2) Protocole additionnel à cet Accord, fait à Strasbourg le 24 juin 1976.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. We zullen morgen stemmen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé demain au vote de l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN DE OVEREENKOMST TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE REPUBLIEK KOREA TOT HET ONTGAAN VAN BESLATING MET BETREKKING TOT BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN, EN VAN HET PROTOCOL, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 29 AUGUSTUS 1977

*Beraadslaging en stemming
over het enig artikel*

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CONVENTION ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LE REPUBLIQUE DE CORÉE TENDANT A EVITER LA DOUBLE IMPOSITION ET A PREVENIR L'EVASION FISCALE EN MATIERE D'IMPOTS SUR LE REVENU, ET DU PROTOCOLE, SIGNES A BRUXELLES LE 29 AOUT 1977

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Korea.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention entre le royaume de Belgique et la république de Corée.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan verslaggever.

De heer Boey, verslaggever. — Ik verwijs naar mijn verslag.

M. le Président. — Personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé :

Enig artikel. De Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Korea tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen en het Protocol, ondertekend te Brussel op 29 augustus 1977, zullen volkomen uitwerking hebben.

Article unique. La Convention entre le royaume de Belgique et la république de Corée tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et le protocole, signés à Bruxelles le 29 août 1977, sortiront leur plein effet et en entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We zullen morgen stemmen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé demain au vote de l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN DE OVEREENKOMST TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIË EN DE REPUBLIEK VAN DE FILIPPIJNEN TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING EN TOT HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING MET BETREKKING TOT BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN, EN VAN HET PROTOCOL, ONDERTEKEND TE MANILLA OP 2 OKTOBER 1976

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE LA CONVENTION ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET LA REPUBLIQUE DES PHILIPPINES TENDANT A EVITER LA DOUBLE IMPOSITION ET A PREVENIR L'EVASION FISCALE EN MATIERE D'IMPOTS SUR LE REVENU, ET DU PROTOCOLE, SIGNES A MANILLE LE 2 OCTOBRE 1976

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van het houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek de Filippijnen.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant approbation de la Convention entre le royaume de Belgique et la république des Philippines.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de verslaggever.

De heer Boey, verslaggever. — Ik verwijs naar mijn verslag, Mijnheer de Voorzitter.

M. le Président. — Personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé :

Enig artikel. De Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek van de Filippijnen tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen, en het Protocol, ondertekend te Manilla op 2 oktober 1976, zullen volkomen uitwerking hebben.

Article unique. La Convention entre le royaume de Belgique et la république des Philippines tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu, et le Protocole, signés à Manille le 2 octobre 1976, sortiront leur plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We zullen morgen stemmen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé demain au vote de l'ensemble du projet de loi.

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE L'ACCORD RELATIF AUX TRANSPORTS INTERNATIONAUX DE DENREES PERISSABLES ET AUX ENGINS SPECIAUX A UTILISER POUR CES TRANSPORTS (ATP) ET DES ANNEXES, FAITS A GENEVE LE 1ER SEPTEMBRE 1970

Discussion et vote de l'article unique

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN DE OVEREENKOMST INZAKE HET INTERNATIONAAL VERVOER VAN AAN BEDERF ONDERHEVIGE LEVENSMIDDELEN EN HET GEBRUIK VAN SPECIALE VERVOERMIDDELEN BIJ DIT VERVOER (ATP) EN VAN DE BIJLAGEN, OPGE-MAAKT TE GENEVE OP 1 SEPTEMBER 1970

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet portant approbation de l'Accord relatif aux transports internationaux de denrées périssables.

Wij vatten de beraadslaging aan over het ontwerp van wet houdende de goedkeuring van de Overeenkomst inzake het internationaal vervoer van aan bederf onderhevige levensmiddelen.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

Personne ne demandant la parole, je la déclare close.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé:

Enig artikel. De Overeenkomst inzake het internationaal vervoer van aan bederf onderhevige levensmiddelen en het gebruik van speciale vervoermiddelen bij dit vervoer (ATP), en de Bijlagen, opge maakt te Genève op 1 september 1970, zullen volkomen uitwerking hebben.

Article unique. L'Accord relatif aux transports internationaux de denrées périssables et aux engins spéciaux à utiliser pour ces transports (ATP), et les annexes, faits à Genève le 1er septembre 1970, sotiront leur plein et entier effet.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We zullen morgen stemmen over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé demain au vote de l'ensemble du projet de loi.

PROPOSITION DE RESOLUTION RELATIVE AUX EXECUTIONS POLITIQUES DANS PLUSIEURS PAYS DU MONDE

Discussion

VOORSTEL VAN RESOLUTIE BETREFFENDE DE POLITIEKE TERECHTSTELLINGEN IN VERSCHILLENDE LANDEN VAN DE WERELD

Beraadslaging

M. le Président. — Nous abordons l'examen de la proposition de résolution relative aux exécutions politiques.

Wij vatten de beraadslaging aan over het voorstel van resolutie betreffende de politieke terechtstellingen.

La discussion est ouverte.

De beraadslaging is geopend.

Il conviendra sans doute au Sénat de prendre comme base de la discussion le texte proposé par la commission?

Ik stel de Senaat voor de tekst, aangenomen door de commissie, als basis te nemen voor de bespreking. (*Instemming.*)

Il en est ainsi décidé.

Aldus is besloten.

Je vous rappelle les termes de cette proposition de résolution:

De Senaat

— Geeft uiting aan zijn diepe bezorgdheid omtrent het toenemende aantal terechtstellingen in verschillende landen, zonder enige vorm van proces of na politieke spoedprocessen die geen rekening schijnen te houden met de elementaire rechten van de verdediging en die elke mogelijkheid van beroep uitsluiten;

— Verzoekt de regering te blijven ijveren om de rechten van de mens te doen eerbiedigen.

Le Sénat

— Exprime sa profonde préoccupation devant les exécutions qui se multiplient dans divers pays, sans procès ou à la suite de procès politiques expéditifs qui semblent ne pas garantir les droits élémentaires de la défense et qui excluent toute possibilité de recours;

— Demande au gouvernement de poursuivre ses démarches pour que soient respectés les droits de l'homme.

Personne ne demandant la parole dans la discussion, je la déclare close. Il sera procédé demain au vote de la proposition de résolution.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1979

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN, BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1978

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

- a) VAN DE HEER JORISSEN TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER «DE BESLUITEN DIE DIENEN TE WORDEN GETROKKEN UIT DE PAS GEHOUDEN DEMOCRATISCHE VERKIEZINGEN IN ZIMBABWE-RHODESIË;
- b) VAN DE HEER LAHAYE TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVER «DE WESTEUROPESE UNIE EN DE VERKIEZING VAN HET EUROPEES PARLEMENT BIJ ALGEMEEN STEMRECHT».

Hervatting van de behandeling

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1979

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES, DU COMMERCE EXTERIEUR ET DE LA COOPERATION AU DEVELOPPEMENT DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1978

INTERPELLATIONS JOINTES:

- a) DE M. JORISSEN AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR «LES CONCLUSIONS QU'IL Y A LIEU DE TIRER DES ELECTIONS DEMOCRATIQUES TENUES RECENTEMENT AU ZIMBABWE-RHODESIE»;
- b) DE M. LAHAYE AU MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES SUR «L'UNION DE L'EUROPE OCCIDENTALE ET L'ELECTION DU PARLEMENT EUROPEEN AU SUFFRAGE UNIVERSEL».

Reprise de la discussion

M. le Président. — Nous reprenons le débat relatif aux Affaires étrangères par l'interpellation de M. Jorissen.

Wij hervatten het debat over Buitenlandse Zaken met de interpellatie van de heer Jorissen.

Het woord is aan de heer Vanderpoorten.

De heer Vanderpoorten. — Mijnheer de Voorzitter, wanneer zullen wij de bespreking aanvangen van de twee andere afdelingen van de begroting Buitenlandse Zaken?

De Voorzitter. — Ik stel u voor de twee andere afdelingen van de begroting Buitenlandse Zaken morgen te 15 uur aan te vatten. Wij zullen trachten de behandeling daarvan morgen te beëindigen. De stemming over Buitenlandse Zaken kan eventueel worden uitgesteld indien de vergadering te lang zou duren. Er moet morgen echter wel over andere ontwerpen worden gestemd.

De heer Vanderpoorten. — Het zou dus kunnen, Mijnheer de Voorzitter, dat na de artikelsgewijze beraadslaging over de begroting van Nationale Opvoeding en over de begroting van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de stemmingen later plaatshebben?

De Voorzitter. — Ik vermoed dat morgen zal worden gestemd over de ontwerpen die wij daarnet hebben behandeld, evenals over de begrotingen die wij vorige week hebben besproken, maar dat de Senaat zich over de begroting van Buitenlandse Zaken morgen niet zal kunnen uitspreken omdat er nog heel wat sprekers zijn ingeschreven.

De heer Vanderpoorten. — Ik dank u, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Het woord is aan de interpellant.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik wens deze interpellatie niet te beginnen zonder hier mijn kritiek aan de minister te herhalen, die ik in zijn afwezigheid ook geuit heb. Wij vinden het niet netjes dat wij vijf weken moeten wachten vooraleer op een interpellatie wordt geantwoord.

Mijnheer de Minister, ik heb mij twee jaar lang verzet tegen de oekazes van de junta van de partijvoorzitters. Ik zou niet graag in een nieuw debat verwickeld geraken met ministers die het Parlement eindeloos laten wachten wanneer men een interpellatie wil houden. Ik neem aan dat u veel in het buitenland was, een minister van Buitenlandse Zaken moet dat trouwens zijn, maar ik zou toch willen vragen dat u in de toekomst, als een interpellatieverzoek wordt ingediend, u niet meer zo lang wacht alvorens erop te antwoorden.

En dan het thema zelf. Van 17 tot 21 april werden in Zimbabwe-Rhodesië democratische verkiezingen gehouden die in dit land, tot vorig jaar geregeerd door een blanke minderheid, een zwart meerderheidsbewind tot stand dienden te brengen. Dit zwart meerderheidsbewind was sinds enkele jaren door de westerse machten als wenselijk zo niet noodzakelijk vooropgezet. Zimbabwe-Rhodesië telt op het ogenblik inderdaad slechts een klein kwart miljoen blanken — het zijn en bijna 300 000 geweest — tegenover een meerderheid van bij de 7 miljoen zwarten, die voor ongeveer 80 pct. uit Mashona bestaat en voor iets minder dan 20 pct. uit Matabele. Er leven echter ook zeer kleine groepjes van andere zwarte stammen die aansluiten bij zwarte stammen van over de grenzen, zoals onder meer Sotho's, Tsonga's en Venda's.

Een paar historische feiten nog om de zaak te situeren.

Blanken kwamen er in het land sinds 1890. De British South Africa Company, gesticht in 1889, door Cecil Rhodes, naar wie het land, ongeveer 13-maal België of 390 000 km² groot, werd genoemd, bezette geleidelijk heel het grondgebied. Die maatschappij bestuurde het van 1897 tot 1923, toen het een autonoom geregeerde Britse kolonie werd. Dertig jaar later, in 1953, werd Rhodesië, toen Zuid-Rhodesië genoemd, lid van de Federatie van Rhodesië en Nyasaland. Naast Zuid-Rhodesië maakte ook Noord-Rhodesië deel uit van de Federatie, samen met Nyasaland. Noord-Rhodesië en Nyasaland verkregen de onafhankelijkheid in 1964 onderscheidenlijk als Zambië en Malawi.

In Zuid-Rhodesië kwan er geen akkoord en in 1965 riepen de blanken onder Jan Smith eenzijdig de onafhankelijkheid uit onder de naam Rhodesië. Het land kreeg geen erkenning in het buitenland en de Verenigde Naties kondigden sancties af. Sinds 1965 was er een blanke meerderheid in het Parlement naast een zwarte minderheid. Voor de blanken bleef Jan Smith ononderbroken Eerste minister. De bekendste persoonlijkheid van de zwarte parlementaire minderheid was het stamhoofd Chirau. Andere zwarten gingen in de buitenparlementaire oppositie: dominee Sithole en de methodistische bisschop Muzorewa zijn de meest bekende. Daarnaast bewogen zich N'Komo en Mugabe, welke beide laatste thans los verenigd zijn in het Patriottisch Front dat door terrorisme zijn doeleinden probeert te bereiken. Op 3 maart 1978 kwam er een akkoord tot stand tussen Jan Smith, Chirau, Muzorewa en Sithole. Dat akkoord voorzag in een overgangsregering van deze vier genoemden, in een zwarte meerderheidsregering na te houden verkiezingen en in bepaalde waarborgen voor de blanke minderheid.

De Verenigde Staten en Groot-Brittannië poogden nadien nog besprekingen te krijgen van de vroeger vermelde vier met het Patriottisch Front, maar deze laatste wezen zulk gesprek af. Zij wensten de macht alleen en wilden de strijd voortzetten. Zij dreigden ermee bij de algemene verkiezingen alle stemlokalen te overvallen en hoopten daarmee de bevolking van de stembus verwijderd te houden. De overgangsregering daarentegen riep de bevolking op om bij deze eerste verkiezingen waaraan de zwarten konden deelnemen massaal te gaan stemmen.

Tot daar, in een notedop samengevat, de voornaamste historische feiten.

Hoewel de verkiezingen voor de zwarten iets nieuws en dus iets vreemds, iets onbekends waren, kwam 63,9 pct. van de geschatte bevolking op om te stemmen. Deze bijval bleek alleszins niet te zijn verwacht door degenen die de toestand in Zimbabwe-Rhodesië geregeld verkeerd hebben beoordeeld. Men kon dit vroeger reeds vermoeden aan de hand van bepaalde feiten.

Het gros van de bevolking was steeds tegen het terrorisme gekant. Ten bewijze trouwens de 70 pct. zwarten in het geregelde leger ook toen uitsluitend de blanken aan het bewind waren. Bij de verkiezingen behaalde de partij van de methodistenbisschop Muzorewa, de United African National Council, 51 van 72 voor de zwarten te begeven zetels. Dominee Sithole met zijn Zimbabwe African National Union kreeg er 12. De Ndebele-leider Ndiweni met de United National Federal Party behaalde er 9. Terwijl de Zimbabwe United Peo-

ple's Organization van stamhoofd Chirau met 6 pct. beneden de minimumdrempel van 10 pct. bleef en geen enkele zetel wist in de wacht te slepen.

Na deze verkiezingen diende er een regering van nationale unie te komen waarbij alle partijen zullen zetelen in verhouding tot hun uitslag en waarbij de blanken een vierde van de ministerzetels zullen toegewezen krijgen. Die regering kwam er ook, hoewel Chirau en Sithole er niet bij zijn doch wel de Matabele-leider Ndiweni die 9 zetels haalde. Er blijven echter twee ministerportefeuilles ter beschikking van Sithole, indien hij akkoord zou gaan.

Deze verkiezingen en de bepalingen van het politiek akkoord dat de partijen sloten hebben tal van vaststellingen en commentaren uitgelokt. Wij zullen de voornaamste ervan behandelen.

Allereerst de democratische verkiezingen op zichzelf. Zij zijn voor Afrika al geen gewone zaak. De democratieën in Afrika zijn uiterst zeldzaam en betreffen uitsluitend kleinere of weinig bevolkte landen, overigens voormalige Britse koloniën zoals Gambia, Botswana en het eiland Mauritius, met een zeer geringe bevolking.

De overgrote meerderheid van de Afrikaanse Staten zijn éénpartij-diktaturen en de variëteit daarop zijn de militaire diktaturen. Democratie was tot vóór kort slechts de regeringsvorm voor een paar procenten van de Afrikaanse bevolking. Het is dus al enorm veel gevraagd voor Afrika het beginsel « één man, één stem » toe te passen. Zimbabwe-Rhodesië bracht echter de enorme inspanning op om te proberen de grondslagen voor de democratie te leggen in dit land. Daarom alleen al zou het Westen, willen wij onze opvattingen nog verdedigen, hen heel dankbaar moeten zijn en de nodige achting dienen op te brengen. Want dit is een test voor de geloofwaardigheid van het westerse ideeëngoed.

Zeer terecht heeft onze collega, de heer van Waterschoot, daarstraks die vraag gesteld.

Het was niet zonder enige ontroering dat men voor de stemlokalen de dansende en zingende militanten van de deelnemende partijen kon doende zien.

Dit krijgen wij hier wellicht niet meer gedaan. Niet dat de militanten ook zouden moeten dansen en zingen. Maar het was toch opvallend dat zij zo talrijk hun partijen voor de stemlokalen kwamen aanbevelen. Op hun wijze toonden ze daarmee aan dat ze in de verkiezingen geloofden. Hier werd een democratie geboren. Het zal mee van het Westen afhangen of ze levenskansen krijgen.

Een tweede punt betreft de regelmatigheid van de verkiezingen. Ik was daar met een paar collega's senatoren. Daar er geen kiezerslijsten bestonden voor de zwarten, diende men voor hen zijn toevlucht te nemen tot een ander procédé om te beletten dat zij meer dan éénmaal zouden stemmen. De vingertoppen dienden in een kleur- en reukloos vocht gedompeld dat minimum veertien dagen onder een speciale belichting zichtbaar bleef. Iedere kiezer nu diende, vooraleer te stemmen, de vingertoppen in een speciaal daarvoor bestemd controletoestel te steken om te controleren of er nog niet werd gestemd. Voor de rest geleken de verkiezingen zeer sterk op verkiezingen zoals gebruikelijk in Europa, behalve dan dat bij sommige stemlokalen zelf op het platteland nog aanschouwelijk onderwijs werd gegeven over de techniek van het kiezen.

Er waren bij deze verkiezingen meer dan 250, hoofdzakelijk westerse, journalisten aanwezig naast een 70-tal waarnemers meestal uit westerse politieke, economische of rechterlijke kringen. Elke avond was er een grote perskonferentie waarop alle journalisten en waarnemers vrij hun vragen en kritiek konden naar voren brengen. Hoewel deze waarnemers gedurende de hele verkiezingsperiode over heel het land toezicht hebben uitgeoefend, werd er geen enkele ernstige technische kritiek naar voren gebracht op deze perskonferenties. Integendeel, de grote meerderheid van de journalisten en van de waarnemers hebben hun positief oordeel over de eerlijkheid van de verkiezingen naar voren gebracht, zeker in aanmerking genomen dat het de eerste democratische verkiezingen waren.

Een paar kritieken kwamen achteraf. Een Engelse lord, genaamd Chitnis, meende dat er dwang was uitgeoefend om de mensen te doen stemmen. Hij beweerde gezien te hebben dat soldaten een bus deden stoppen en de inzittenden, die nog niet hadden gestemd, verplichtten te stemmen. Ik kreeg zijn rapport toegestuurd en las het aandachtig. Hij is werkelijk een ideale democraat die België zeker een ondemocratisch land zou noemen, daar bij ons stemplicht bestaat. Een tweede element is het feit dat die soldaten niet konden zien wie al dan niet gestemd had, daar dit een speciaal toestel vereiste. Ten derde heeft alleen deze lord iets soortgelijks gezien en betreft het dus een vereenzaamd geval, gesteld dat het juist is. Tenslotte zou heel zijn kritiek geloofwaardiger hebben geklonken zo hij die dezelfde avond op de perskonferentie had uitgebracht in plaats van te wachten tot hij terug in Engeland was. Integendeel, ter plaatse noemde hij de verkie-

zingen fair. Erg moedig vind ik zulke houding niet. Maar een lord kan er anders over oordelen.

Anderzijds heeft ook de heer Sithole achteraf kritiek uitgebracht en een onderzoek gevraagd over bepaalde feiten. De heer Sithole heeft een flinke indruk gemaakt. Maar zijn kritiek achteraf wekt de indruk dat hij zijn aanhangers wat moet oppeppen. Dus komt ook deze kritiek niet zo geloofwaardig over. Des te meer omdat hij de fairheid van de verkiezingen tot op de laatste dag van de verkiezingen bevestigde. Ik blijf echter betrouwen dat Sithole vooralsnog zijn plaats noch in het Parlement, noch in de regering inneemt.

Deze beide negatieve kritieken waren en zijn echter de uitzondering. De positieve kritieken waren overdonderend in de meerderheid. De algemene mening kan worden samengevat met de woorden van de kleurling Bayard Rustin, destijds politiek adviseur van Martin Luther King, die als zijn mening te kennen gaf dat deze verkiezingen tot de eerlijkste behoorden die in Afrika al werdene gehouden. En inderdaad. Jammer genoeg worden er niet veel verkiezingen gehouden.

Er was uiteraard ook kritiek van de UNO-veiligheidsraad, kritiek die men vooraf kon voorspellen. Vertegenwoordigers van Bangla Desh, Bolivia, Gabon, Jamaica, Koeweit, Nigeria en Zambia verkiezingen te horen betwisten, wekt bij ons slechts verbazing op. In hun eigen land hebben ze nog nooit aan vrije verkiezingen kunnen deelnemen omdat die er niet bestaan. Hun kritiek kan dus bezwaarlijk ernstig worden opgenomen. Dat de westerse landen zich bij zulke stemming in de UNO-veiligheidsraad slechts onthouden in plaats van tegen te stemmen, spreekt niet in hun voordeel. Wordt de regelmatigheid van de verkiezingen dus niet ernstig betwist, er waren andere kritieken.

Sommigen beweren dat het Patriottisch Front van de taktisch verenigde vijandige groepen van Mugabe en N'Komo uitgesloten werden van verkiezingsdeelname. Dit is onjuist, want bij herhaling werden ze uitgenodigd om wel mee te doen. De uitspraken van Muzorewa, Sithole, Chirau en Smith ter zake zijn duidelijk genoeg. Zij zijn zelfs samengebundeld verkrijgbaar.

Daarnaast slechts één feit om te tonen waar de goede wil ligt en waar niet. Na een ontmoeting te Washington op 21 oktober 1978 tussen Amerikanen, Engelsen en leden van de Uitvoerende Raad van Zimbabwe-Rhodesië zegden zowel Smith als Muzorewa dat ze akkoord gingen met een ontmoeting van alle partijen. En het «State Department» gaf een mededeling uit waarin werd gesteld dat de leden van de Uitvoerende Raad van Rhodesië akkoord gingen om een alpartijenkonferentie bij te wonen en dit zonder voorafgaande voorwaarden. Op 23 oktober, twee dagen nadien, verklaarde Mugabe echter alleen met de Engelsen te willen praten. En de vertegenwoordiging van de ZAPU, dus van N'Komo in de UNO sprak op 27 oktober al over zulke samenkomst als over een circus.

Wat alles nogal duidelijk is. Ze weten dat ze een kleine minderheid zijn en dat ze, zo ze de macht willen, die gewelddadig moeten veroveren. Ze hebben dan ook iedereen die ging kiezen bedreigd door overvallen op alle kieslokalen aan te kondigen. Ondanks dit dreigement kwam bij niet-verplichte verkiezingen ongeveer twee derde van de bevolking naar de stembus. Voor wie cijfers kan interpreteren is het dus duidelijk dat het Patriottisch Front een kleine minderheid vertegenwoordigt waarvan het hoofdstrijdobject, de zwarte meerderheid, is weggevallene en waarvan alleen het ideologisch programma overblijft. Ik leg daar de nadruk op, Mijnheer de Minister, in tegenstelling met de vele voorbeelden die u hebt gegeven van twintig à vijftientig jaar geleden.

Het voorbeeld van Mozambique en Angola — en hetzelfde geldt *mutatis mutandis* voor Namibië — is echter te aantrekkelijk voor hen dan dat ze zich houden willen inschakelen in het normale democratische spel. Het is duidelijk dat in zulke omstandigheden hun afzijdigheid geen ernstig argument kan zijn tegen de regelmatigheid en de geldigheid van de verkiezingen. Blijven verklaren dat ze als minderheid een normale groei in zich dragen omdat ze een bevrijdingsbeweging zijn, gaat evenmin op omdat het land nu al bevrijd is daar het een zwarte meerderheid heeft. Het enige wat hen blijft te doen, is te werven voor een ruimere aanhang van hun marxistisch-leninistische doktrine, maar dat heeft dan niets meer te maken met een nationale bevrijding.

Sommigen kanten zich tegen wat ze noemen voorrechten die de blanken behouden, voorlopig of tijdelijk.

Ik ben wat verbaasd dat hier blijkbaar het anti-blank racisme om de hoek komt kijken. Het is klaarblijkelijk de mening van tal van mensen dat de blanken best zouden worden uitgeroeid en dat ze zouden verdwijnen. De blanken zullen inderdaad voorlopig technisch de leiding van het leger en de politie mee in handen houden. Dit berust

op een vrije beslissing van de zwarte meerderheid. De zwarten voeren aan dat dit thans de beste oplossing is, technisch gezien, omdat er nog te weinig zwarten zijn die het thans aankunnen. Ze verwijzen hierbij naar het voorbeeld van Angola waar de troepen ook door blanken worden opgeleid en wel door Oostduitsers, naast Cubanen dan, terwijl ook het Patriottisch Front zulke instructeurs gebruikt in Zambië en Mozambique. Zij verwijzen naar Zaïre waar Belgische instructeurs de Zaïrese valschermspringers opleiden, naar de Franse instructeurs bedrijvig in zoveel voormalig Franse koloniën, naar de instructeurs van Israël in Swaziland en naar de instructeurs van achter het IJzeren Gordijn in Ethiopië, Mozambique en elders. Aan voorbeelden in de rest van Afrika ontbreekt het beslist niet.

De zwarten van Zimbabwe-Rhodesië zeggen dat ze hun blanken meer vertrouwen dan zulke buitenlanders. Het is duidelijk dat dit hun goed recht is. Daarnaast heeft de blanke minderheid een aantal zetels in het Parlement (28 op 100) dat hen toelaat gedurende twee maal vijf jaar grondwetwijzigingen te blokkeren. De zwarte meerderheid komt er rond voor uit dat zij deze toegeving deden om de blanken gerust te stellen en in hun land te houden omdat ze hun kennis nodig hebben. Zij voeren aan dat de minderheden in tal van landen een grotere vertegenwoordiging krijgen dan een strikt matematische. Zij verwijzen naar de Verenigde Staten waar elke Staat 2 senatoren telt, zowel Alaska met 400 000 inwoners als Californië met 30 miljoen. Zij verwijzen naar de Raad van Europa waar Luxemburg, België en Nederland naar verhouding beter vertegenwoordigd zijn dan Frankrijk of Italië. Deze voorbeelden kennen ze. Eén van hen, die België kende, verwees me zelfs naar de paritaire Belgische regering en naar de drie provinciale senatoren in Luxemburg en Namen, samen minder bevolkt dan Limburg dat er ook slechts drie telt. Vermits het hier gaat om vrijwillige overeenkomsten, die overigens de zwarte meerderheid niet aantasten en die daarenboven tijdelijk zijn, is het duidelijk dat er voor ons geen redenen bestaan om de zwarten van Zimbabwe de les te lezen. De zwarten van Zimbabwe doen dit toch ook niet met België waar de Brusselaars een overdreven grote rol spelen, die daarbij dan nog niet wettelijk in de tijd is beperkt.

Ik zou, vooraleer te besluiten, nog op een paar feiten willen wijzen, een paar evoluties, die trouwens niet alleen typerend zijn voor Zimbabwe-Rhodesië alleen, maar ook voor andere landen in Zuidelijk Afrika.

Dit is ten eerste de groeiende verstandhouding tussen blank en zwart. Men kan daarover verbaasd zijn, maar men leert van het verleden. Deze verstandhouding is nieuw, al beweer ik niet dat er geen tegenstellingen meer zouden bestaan.

Tegenover de bedreiging van het buitenland sluiten zij de geleiden. Volgens de uitspraken van Muzorewa en Sithole moeten de blanken blijven en daarom hebben ze ook wettelijk, ook al is het tijdelijk, enkele waarborgen gekregen. De zwarte leiders willen namelijk de blanke uittocht, die sinds de jongste maanden belangrijk is, stuiten. En ze verklaren waarom ze zo handelen. Zij verwijzen naar de voorbeelden van Mozambique, Angola, Zambië, Oeganda en andere landen, die eens economisch bloeiende landen waren tot men de blanken verdreef. Thans leven al deze Staten aan de rand van het bankroet. Ik druk erop. Dit zijn de woorden van de zwarte leiders. Op een diner dat de huidige Eerste minister aanbood op 20 april te Salisbury drukte hij zich als volgt uit, waarom de blanken moeten blijven: «Wij zullen niet toelaten dat ons land hetzelfde pad afglijdt naar de tragedie en de ruïne zoals dit het geval was voor andere Afrikaanse landen in het noorden. In deze landen is onafhankelijkheid een hol woord geworden terwijl het volk holle magen heeft.» Die uitspraak is pertinent. Zij zien daarbij en ze zeggen het dat Angola thans Cubanen, Oostduitsers en Russen ter hulp roept en dat Mozambique Zuidafrikaners vraagt naast Russen — de combinatie is eigenaardig maar is een feit. Muzorewa en anderen vinden het beter hun blanken voor die ontwikkelingstaken te gebruiken. Moeten wij nu deze visie van de zwarten bevesten zoals de anti-blanke racisten of zoals de kommunisten? Dit is zeker niet mijn mening en zeker niet het belang van West-Europa.

Er is een tweede opvallende evolutie: de groeiende vervreemding, zo niet het groeiend misprijzen in Zimbabwe-Rhodesië en in Zuidelijk Afrika voor West-Europa. Alleen voor Engeland werd nog wat uitzondering gemaakt. Men hoopte op een overwinning van de conservatieven en op een wijziging van de Engelse politiek. Zowel blank als zwart hebben van de Europese landen heel wat verwacht. Ten minste begrip, in plaats van voortdurende tegenkanting. West-Europa komt thans in Zimbabwe-Rhodesië over als losgeslagen, als karakterloos, als niet meer gelovend in de eigen democratische opvattingen, in de eigen westerse waarden, als gefinlandiseerd. En de ach-

ting en de sympathie voor West-Europa is aan het omslaan in minachting en antipatie zoals dat doorgaans gaat met niet-beantwoorde liefde. Een van de thema's die altijd opnieuw naar voren kwamen was het « Wat can we do more? ». Wat kunnen wij nog meer doen om Europa ter wille te zijn? West-Europa heeft aangedrongen op een zwart meerderheidsbestuur op basis van één man één stem. Men geeft West-Europa voldoening. En toch weet West-Europa nu niet wat doen.

Praten met het Patriottisch Front? Goed, men verklaart zich bereid. Doch het Patriottisch Front wil geen democratie. Veel vertegenwoordigt dit Front niet, doch het wil de volledige macht voor een marxistisch-leninistisch bewind. Het heeft daarvoor de steun van de Sovjetunie. Dat is normaal. Het zijn geestesverwanten. Doch wat doen wij met onze geestesverwanten, de democraten, de zwarte democraten? En wordt dit geen systeem?

Valt het dan te verwonderen dat de voormalige Eerste minister, thans president van Transkei, Kaiser Matanrime, in een interview met een Duits blad uitroept: « Het Westen, wat een verzameling platbroeken! »

Het is wat ondiplomatisch uitgedrukt voor een president, maar het klopt ongeveer met hetgeen blank en zwart in Zuidelijk Afrika op het ogenblik over West-Europa denken en wel dat wij in West-Europa de moed van onze overtuiging missen. Want de logica dat democraten anti-democraten moeten steunen, begrijpen zij niet. Bij ons trouwens gelukkig ook hoe langer hoe minder.

Vanzelfsprekend roept de politiek van westerse landen grote vragen en scherpe kritiek op in Zimbabwe. Wanneer nog slechts een deel van Oeganda veroverd is door Tansaniaanse troepen met de hulp van Oegandese uitgewekenen, wordt de nieuwe regering al erkend. Angola werd erkend, ondanks het feit dat de meerderheid van de bevolking in het verzet staat, verzet dat in het zuiden ganse gebieden controleert en belet dat de Benguela-spoorweg opnieuw operationeel wordt. In Zimbabwe-Rhodesië controleert het verzet geen enkel deel van het grondgebied. Het moet opereren vanuit het buitenland. Noch in Angola, noch in Oeganda werden vrije verkiezingen gehouden, in Zimbabwe wel. Dit meten met twee maten doet vooral de zwarten thans revolteren. De blanken zijn het al gewoon geraakt.

Deze politiek wekt gelukkig ook steeds meer kritiek overal in het Westen. Zowel in het congres als in de Senaat in de Verenigde Staten is er groeiend verzet. De Senaat keurde zelfs met 75 tegen 19 — en ik meen dat die meerderheid indrukwekkend is en zich over de twee partijen uitstrekt — een motie goed om de President te vragen een einde te maken aan de economische boycot tegen Zimbabwe. Als men dan in een rapport van westerse diplomaten de sinds lang bekende waarheid leest dat de Sovjetunie tegen deze boycot in jarenlang chroom heeft gekocht van Rhodesië door bemiddeling van een Zwitserse groep en dit sinds acht jaar en dat ze die chroom met een flinke winst hebben doorverkocht aan de Verenigde Staten, dan moet de vraag toch niet meer worden gesteld dat die onzinnige boycot wordt stopgezet. Trouwens, werden op dezelfde methode ook grote hoeveelheden maïs en tabak aangekocht.

Met wie licht men feitelijk, tenzij met ons als men anderszids weet dat tal van zwarte staten in centraal en zuidelijk Afrika geregeld, vooral levensmiddelen in Zimbabwe-Rhodesië kopen?

In de Duitse Bundestag is de CDU-oppositie sinds jaren gekant tegen de regeringspolitiek in heel zuidelijk Afrika en in het Verenigd Koninkrijk wordt diezelfde vroegere westerse politiek thans grondig gekritiseerd. In de jongste troonrede heeft men uitdrukkelijk een nieuwe politieke voorgestaan. Ook in Frankrijk leeft deze kritiek. Onder meer verscheen er een opgemerkt artikel van oud-minister Jacques Soustelle in *L'Aurore* van 24 april 1979, waarin de erkenning van Zimbabwe-Rhodesië met nadruk wordt gevraagd. Ook wij hier zijn onze weinig principiële politiek beu.

Ik zou willen besluiten met enkele vragen.

Onze politiek tegenover het nieuwe Zimbabwe-Rhodesië is niet duidelijk. Men geeft de indruk geen politiek te hebben en te zwalpen. Men kijkt uit naar wat de Sovjetunie wenst en wat de Afrikaanse landen wensen die tactisch op dezelfde golfengete spelen als de Sovjetunie, en men doet alsof men die politiek volgt. Men volgt ze echter niet helemaal. Men weet het niet goed. Men ziet het niet zitten. Men wil klaarblijkelijk de sympathie van enkele Afrikaanse landen zoals Nigeria winnen, maar men deinst terug voor hetgeen dat land allemaal eist.

Men wil zeker niet alles doen wat dit land wenst.

Heel de politiek van het Westen is dus een politiek van schipperen, van tussen twee stoelen zitten. Met het waarschijnlijke gevolg dat men niet geloofwaardiger wordt voor Nigeria en andere Centraal-Afrikaanse landen, maar dat men alle geloofwaardigheid verliest in Zuidelijk Afrika en meer in het bijzonder in Zimbabwe-Rhodesië,

omdat men zelfs de democratische beginselen niet meer durft te verdedigen.

In Zimbabwe-Rhodesië heeft men nu alles gedaan wat het Westen vroeg. En daar begint men vast te stellen dat het Westen hen desondanks in de kou zou kunnen laten staan, omdat het Westen de moed schijnt te missen de democratische beginselen te verdedigen. Gelukkig maar dat de Engelsen een andere houding beginnen aan te nemen, dank zij het verlies van Labour — ik zou misschien in andere opzichten dat verlies kunnen betreuren, maar in dit geval is het wel goed —, want anders zou er niets zijn veranderd. Graag zou ik echter de huidige politiek van onze minister en van onze regering kennen in deze aanleggenheid. En meer in het bijzonder of men eraan denkt de nieuwe regering van Zimbabwe te erkennen. (*Applaus op sommige banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Lahaye.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Mijne Heren, ik heb aandachtig geluisterd naar de voortreffelijke uiteenzetting van de heer Jorissen. Hij heeft de geschiedenis van Rhodesië sedert 1965 op een merkwaardige manier ontwikkeld. Hij deed het juist, zonder overdrijving, met zijn kennis van de zaken van Zuid-Afrika waarvan wij weten dat hij een genegen vriend is. Hij deed het ook met heel zijn hart, waarvan we weten dat het groot is.

In 1965 was ik in Rhodesië te gast bij mensen die sedert vier generaties uit België waren geweken. Het waren Bruggelingen. Zij waren zeer ijverig en stelden het zeer goed. Ik heb met die mensen verder relaties onderhouden en door die mensen, die wegens hun functies zeer nauw bij de leiding van de regering waren betrokken, heb ik contacten gehad met Ian Smith en zijn omgeving. Ik heb de geschiedenis en de lijdensweg van Rhodesië kunnen volgen. Wat mij onmiddellijk heeft getroffen is de kordate samenleving die daar bestaat tussen zwart en blank. Ik heb die samenhang ook gekend toen ik in Zaïre was, het vroeger Belgisch-Congo, in 1965. Ik denk hierbij aan de Belgen die daar samenwerkten, Westvlamingen en zovele anderen, zoals de heren De Gryse en Bonte, aan de grootheid van een kolonie waarop ze fier waren en die we hebben opgegeven in omstandigheden waarop ik niet wil terugkomen.

Ik was wel verwonderd dat de eenzijdige onafhankelijkheid van Rhodesië die werd uitgeroepen door Ian Smith, zonder dat hij daarin was gesteund door Groot-Brittannië en de Verenigde Staten, zo goed werd onthaald door zwart en blank.

Ik heb kort na de uitroeping van de onafhankelijkheid kennis kunnen maken met de voornaamste en de meest rondborstige der nieuwe senatoren, de heer Chirau. Hij werd jammer genoeg niet herkozen omdat hij het quorum van 10 pct. niet had bereikt. Ik heb kunnen vaststellen welke degelijke ontwikkeling die mensen uit Europa aan de zwarten hadden gegeven. Nergens heb ik, bijvoorbeeld, zulk degelijk net van universiteiten en hospitalen gezien; nergens was de verbroedering zo groot en de discriminatie zo gering.

Ik herinner mij een bezoek aan Rhodesië met Wim Jorissen, Roger Deschrijver en mijn vriend Gillet...

De heer R. Gillet. — Ce n'est pas moi, c'était Jean Gillet.

De heer Lahaye. — Roland, ge hoeft u niet te schamen over Jean Gillet. (*Gelach.*) Hij is een vooraanstaand, treffelijk, eerlijk politicus die het goed meent, zoals u. Ikzelf ben trouwens nooit beschaamd wanneer men mij vergelijkt met, bijvoorbeeld, John van Waterschoot, of met Mevr. Pétry, hoewel het geslacht verschilt. (*Gelach.*) Ik ben daarmee eerder vereerd.

Mijnheer Gillet, u hebt ongelijk met zo te reageren, want Jean Gillet is een voorbeeldig mens op alle gebied.

Ik heb destijds in Rhodesië kunnen vaststellen hoe die mensen zin voor democratie hadden en hoe zij een ontwikkeling hadden bereikt die elders niet te vinden was. De zwarten waren de blanken genegen. U zult zich herinneren dat wij in Bulawajo een zwarte industrieel hebben ontmoet die aan het hoofd stond van een 40-tal arbeiders, geval dat ik nooit elders in Afrika heb ontmoet. De ontwikkeling is steeds verder gegaan. Ik heb betreurd dat men die mensen veertien jaar lang een lijdensweg heeft opgelegd. Wanneer later de geschiedenis zal worden geschreven — u zult er misschien nog zijn, ik niet —, dan zal vooral beklamtoond worden dat nooit een Europees land een protest heeft geuit tegen de economische sancties waarmee niet de 300 000 blanken, maar de 2 miljoen zwarten werden gestraft. Zij kwamen daardoor vaak tot een ellendig bestaan.

Al het overige heeft Wim Jorissen al gezegd.

Nog een paar woorden over de omstandigheden waarin de verkiezingen zijn verlopen.

Dames en Heren, niemand verliest graag een verkiezing. Wanneer een kandidaat geen succes heeft, dan is het normaal dat hij misnoegd is en beweert dat het allemaal op een eigenaardige manier is verlopen. De heer Sithole hoeft geen wrok te koesteren. Er waren daar 250 journalisten en 70 parlementsleden, voornamelijk uit Europa.

Onder hen ook onze Belgische collega's en vrienden Octaaf Van den Broeck, Wim Jorissen en Van Canneyt.

Mocht dit in België op dezelfde manier gebeuren, dan zou er zeker veel minder protest zijn. Men heeft mij alles uitgelegd. Ik heb die uitleg aanvaard, want ik ken die personen en dat volk.

Wanneer voor de eerste maal in de geschiedenis van Afrika de zwarten verkiezen te leven in een democratie in samenwerking, in verstandhouding en in liefde met de blanken, zonder discriminatie, kan men hen geen ongelijk geven. Men kan toch niet de dictatoriale Afrikaanse regimes verkiezen die door macht, drang en geweld de ene leider na de andere afzetten. Wij verkiezen de democratie.

De heer Jorissen heeft enkele vragen gesteld waarop ik wil inhaken. Ik heb tijdens het debat over de begroting van Buitenlandse Zaken niet over Rhodesië gesproken precies omdat ik de voorzitter ervan had verwittigd dat ik in dit verband een uiteenzetting zou houden naar aanleiding van de interpellatie van de heer Jorissen.

De eerste vraag luidde: welke houding neemt de regering aan na de verkiezingsuitslag in Rhodesië?

De tweede vraag was of de regering in het algemeen en de minister van Buitenlandse Zaken in het bijzonder eraan denken de nieuwe regering van Rhodesië te erkennen.

Mijnheer de Minister, u hebt het recht om mij te vragen wat ik ervan denk. Ik ga akkoord met wat verstandige mensen zeggen en schrijven.

Ik heb veel bewondering voor de nieuwe verkozen Premier van Engeland, Mevr. Thatcher, die er geen gras heeft over laten groeien en die gezegd heeft dat zij ten stelligste haar kiesbeloften zou houden wanneer zij het pleit won. Het probleem-Rhodesië wil zij vlug oplossen.

Wat Mevr. Thatcher de dag van haar verkiezing heeft verklaard, stemt ons tot nadenken.

« Le nouveau Premier ministre britannique, Mme Margaret Thatcher, a dénoncé, avec vigueur, la menace soviétique dans une interview à *Time* à l'occasion de laquelle elle a porté aussi un jugement favorable sur les élections qui viennent de se dérouler en Rhodesie.

Mme Thatcher a lié, dans cette interview accordée au magazine américain avant la victoire remportée par le parti conservateur et publiée lundi à New York, les questions de la Rhodesie et de l'Afrique du Sud à l'action internationale de l'URSS qu'elle a accusé d'essayer de nous couper de nos approvisionnements en matières premières.

En ce qui concerne plus particulièrement la Rhodesie, a poursuivi Mme Thatcher, j'estime que les élections au suffrage universel qui ont eu lieu, ont constitué un événement unique en Afrique.

Ik kan Mevr. Thatcher alleen maar gelijk geven.

Ik schaar mij aan de kant van de verstandige mensen. Journalisten — en dat zijn gewoonlijk verstandige en begaafde personen — die zich bezighouden met een materie die ze goed kennen en waarin zij zich gedurende jaren hebben verdiept, weten waarover ze schrijven.

Christan d'Epenoux schrijft in *L'Express* van 27 mei jl.:

« Margaret Thatcher, tenue par ses promesses électorales, et pressée par l'aile droite de son parti, s'engage délibérément dans la voie des concessions. Elle va prudemment, mais plus vite que prévu.

A peine acquise la victoire conservatrice, Lord Carrington annonce: « Le plan anglo-américain semble à présent totalement dépassé. » Le 14 mai, l'envoyé spécial du *Foreign Office*, Sir Anthony Duff, débarque à Salisbury pour cinq jours de consultations positives. Le 18 mai, devant le Parlement britannique, l'adjoint de Lord Carrington, Ian Gilmond, définit la nouvelle politique: « Il faut tenir compte du changement fondamental (les élections) intervenu dans la situation rhodésienne. »

De Voorzitter. — Gelieve in te korten, Mijnheer Lahaye.

De heer Lahaye. — Ik zal inkorten, Mijnheer de Voorzitter, vermits u dit wenst.

De teksten welke ik nog wenste voor te lezen, Mijnheer de Minister, zal ik u laten bezorgen en ook mededelen aan de pers.

In ieder geval verwijs ik naar wat in Amerika werd gepubliceerd en naar wat verschenen is van de hand van Jacques Soustelle in *L'Aurore* van 24 april 1979: « Il faut reconnaître la Rhodesie nouvelle! »

Verder verwijs ik nog naar een artikel van Norman Kirkham, diplomatiek correspondent: « De grands profits dans le marché du

chrome. L'URSS brave toutes les interdictions de commerce avec la Rhodesie. » Volgt een rapport over wat Rusland sedert jaren koopt in Rhodesië.

In het artikel « Face aux réalités rhodésiennes » verschenen in *Daily Telegraph*, brengt Gordon Brook-Shepherd kritiek uit op die toestand.

Rusland koopt enerzijds van Rhodesië en levert anderzijds wapens aan die landen welke Rhodesië ten val willen brengen.

Dames en Heren, ziedaar de toestand. Collega Jorissen had volledig gelijk. Ik kan niet aanvaarden dat men verder zou aarzelen de onafhankelijkheid van dat land te erkennen, onafhankelijkheid die zoveel mensen in de wereld voor Rhodesië eisen en die zoveel parlementsleden bijvallen.

Mijnheer de Minister, hier is voor u weer een rol weggelegd. De vraag van Wim Jorissen was of u de regering van Rhodesië zal erkennen. Ik voeg eraan toe: waarom en voor wie zou u het niet doen? Indien u de bedoeling hebt de regering van Rhodesië te erkennen, dan is het uw taak Engeland en Amerika langs diplomatieke wegen ervan op de hoogte te brengen dat België ter zake dat standpunt heeft ingenomen en die bedoeling heeft. Ik denk dat u daarmee en de wereldvrede, en de vrede in Rhodesië zou dienen. (*Applaus op sommige banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Simonet.

De heer Simonet, Minister van Buitenlandse Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens de heer Jorissen vooraf te bedanken voor deze interpellatie. Inderdaad geeft dit ons de gelegenheid om de evolutie in dit deel van Afrika aan een nader onderzoek te onderwerpen. Men kan niet ontkennen dat onder meer de verkiezingen die in Rhodesië-Zimbabwe hebben plaatsgegrepen een nieuw element zijn.

In de eerste plaats wens ik te stellen dat de Belgische regering van oordeel is dat de kwestie Rhodesië-Zimbabwe tot de bevoegdheid behoort van Groot-Brittannië. Inderdaad is Rhodesië in rechte nog steeds een Britse kolonie.

Het geachte lid wijst erop dat de verkiezingen die in april jongstleden gehouden werden vrijwel geen kritiek hebben uitgelokt.

De meningen hierover zijn echter verdeeld.

In de eerste plaats nam de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties op 30 april 1979 de resolutie nummer 448 aan, waarin deze verkiezingen veroordeeld worden. Volgens deze resolutie zouden de verkiezingen beletten dat een werkelijke meerderheidsregering tot stand komt. Weliswaar werd deze resolutie aanvaard onder impuls van de bekende harde kern. In de tweede plaats vermeldde de delegatie van Britse waarnemers, die onder de leiding van Lord Boyd de verkiezingen volgden, in hun verslag dat de organisatie « fairly conducted and above serious reproach » was. Tenslotte noemde Lord Chitnis, waarnemer voor de Britse parlementaire groep voor de mensenrechten, de verkiezingen « a gigantic confidence trick ». Deze verkiezingen zouden volgens hem het zwart electoraat een regeling en grondwet opleggen die zonder zijn toestemming werden geformuleerd en toegepast.

Uit dit alles blijkt dat de meningen op zijn minst verdeeld zijn.

Bekijken wij nu even de feiten. Het is wel zo dat de verkiezingen steunden op het beginsel « één man één stem ». Hieruit dient men evenwel niet onmiddellijk te besluiten dat de uit deze verkiezingen voortgekomen regering volledig democratisch is. Inderdaad dienen volgende feiten in overweging te worden genomen.

Ten eerste, alleen het blank electoraat heeft gestemd over de grondwet die deze verkiezingen mogelijk maakte;

Ten tweede, de blanke bevolking die 5 pct. vertegenwoordigt beschikt over 28 zetels in het 100 zetels tellend Parlement; daarenboven beschikt de huidige Rhodesische regering voor 10 jaar over een veto om te beletten dat die grondwet zou gewijzigd worden;

Ten derde, belangrijke diensten zoals rechterlijk apparaat, openbaar ambt, gevangeniswezen en politie blijven voor 5 jaar uitsluitend in blanke handen;

Tenslotte heeft het Patriottisch Front niet aan de verkiezingen deelgenomen. In dit verband weze onderstreept dat de Frontlijn-Staten een tweede burgeroorlog tussen de legers van Mugabe en N'Komo niet uitsluiten, gezien beide groepen hun inspanningen opvoeren om het militair en politiek overwicht binnen Rhodesië te verwerven.

Wat is nu de houding die aangenomen wordt door andere landen? Zoals ik gezegd heb, behoort deze kwestie tot de bevoegdheid van het Verenigd Koninkrijk. In dit verband is het dan ook interessant na te gaan welke houding de Britse regering ter zake zal aannemen.

Groot-Brittannië is van oordeel dat de uitslag van de Rhodesische verkiezingen van april een feit is dat niet kan over het hoofd worden

gezien. Een beslissing inzake de erkenning van de uit de verkiezing gekomen regering en de gebeurlijke opheffing van de sancties tegen Rhodesië zal echter niet worden getroffen zonder dat de Britse regering vooraf de landen van het Commonwealth en de Britse partners, waaronder de EEG, zal hebben geconsulteerd.

Niet enkel de houding die zal worden aangenomen door de Britse regering is belangrijk. Ook de gedragslijn die de Verenigde Staten zullen volgen, zal van belang zijn. Men mag immers niet uit het oog verliezen dat de Verenigde Staten van Amerika samen met het Verenigd Koninkrijk de coauteur zijn van het Anglo-Amerikaans plan voor een vreedzame regeling van het Rhodesische probleem. In de Amerikaanse Senaat werden onlangs twee amendementen aanvaard met het oog op de opheffing van de economische sancties. Het Amerikaans Huis van Afgevaardigden moet zich hierover nog uitspreken. De uiteindelijke beslissing ter zake ligt bij President Carter.

Tenslotte is de houding die door de Afrikaanse landen aangenomen wordt natuurlijk eveneens van belang. Het spreekt vanzelf dat de erkenning van de huidige regering in Salisbury en de opheffing van de economische sancties zeer heftige reacties zou uitlokken in de zwarte Afrikaanse landen. Bovendien zou een dergelijke stap een vreedzame oplossing van het probleem-Namibië nog verder komen compliceren. Sommigen zouden immers doen gelden dat het Rhodesisch systeem als voorbeeld zou kunnen worden genomen om ook in dat land een «interne oplossing» na te streven.

Tot besluit meen ik te mogen stellen dat het niet opportuun is, dat de Belgische regering thans reeds een standpunt zou innemen ten aanzien van de huidige regering te Salisbury. Derhalve is het eveneens voorbarig nu de economische sancties op te heffen.

Een en ander zal in zekere mate bepaald worden door de houding die het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika zullen aannemen.

Voor zover ik weet, nemen de andere westerse landen dezelfde houding aan.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Jorissen.

De heer Jorissen. — Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, het antwoord van de minister is zo als ik had verwacht en gevreesd. Niet dat ik sommige punten niet kan onderschrijven, maar het getuigt van een instelling waarmee ik niet akkoord ga en waarover ik even wil spreken.

De minister heeft gezegd dat de meningen over de verkiezingen «op zijn minst» verdeeld zijn. Ik beklemtoon «op zijn minst». Daarbij suggereert hij dat de voornaamste getuigenissen negatief zijn. Hieruit laat hij zijn voorkeur blijken voor de krachten in Rhodesië die de getroffen oplossing bekampen.

Hij haalt voor zijn betoog een paar uitzonderingen aan. Hij spreekt niet over de overgrote meerderheid van hen die de verkiezingen hebben gevolgd en een positieve kritiek formuleerden. Hij haalt alleen een Engelse lord aan en spreekt niet over de delegatie gestuurd door Mevr. Thatcher die een positief oordeel gaf.

Ik heb reeds mijn mening gegeven over de resolutie van de Veiligheidsraad, waar wij democratische landen een kleine minderheid vormen. Mij moet men het niet als norm aanhalen dat een meerderheid van ondemocratische landen hun *a priori*-stelling bevestigen en de verkiezingen verketteren. Zij hebben geen enkel moreel recht op zulk oordeel vermits zij in hun landen geen verkiezingen houden.

Ik betreur dat men zo een resolutie kan aanhalen als argument tegen de geldigheid van de verkiezingen.

Ik heb mijn mening gezegd over de achtentwintig zetels van de blanken tegenover de zwarte vertegenwoordiging. Zij vormen een minderheid. In België gaan wij er ook naartoe dat een minderheid een grotere vertegenwoordiging krijgt dan haar strikt genomen toekomt.

In een democratie moet men zien of er één of meer volkeren zijn. Als er in een Staat meerdere volkeren leven, of zelfs, zoals in de Verenigde Staten, een volk, maar waar de verschillende landsdelen historisch verdeeld waren en naar elkaar dienden toe te groeien, hanteert men andere normen dan in een Staat zoals Nederland waar tenslotte maar één volk leeft en waar men het principe één man één stem strikt kan toepassen.

Ik waarschuw ook tegen de houding altijd te kijken naar de andere Afrikaanse landen. Wij stellen immers duidelijk vast dat de meerderheid van die landen, al is het slecht tactisch, gebonden zijn aan de Sovjetunie die met hen haar spel daar speelt.

Wanneer wij dit moeten volgen, Mijnheer de Minister, dan zullen ook wij het spel van de Sovjetunie spelen. U zegt dat wij alles terugbrengen tot de communistische invloed. Ik zeg u dat de communisten u leiden.

Ik ontken de andere factoren niet maar ik wens niet te worden gefinlandiseerd. Dat is het grote gevaar dat wij lopen.

Finland kan geen enkele vrije houding aannemen. Het heeft nog slechts formeel zelfbeslissingsrecht. Wij laten ons in West-Europa bij de neus leiden zodanig dat wij niet meer durven in te gaan, op basis van onze democratische beginselen, tegen oekazen van de Sovjetunie al dan niet formeel afgekondigd door haar volgelingen of door degenen die aan de Russische leiband worden gehouden. (*Applaus op sommige banken.*)

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in verband met de interpellatie van de heer Jorissen?

Dan verklaar ik het incident voor gesloten.

L'incident est clos.

Het woord is aan de heer Lahaye om zijn interpellatie uiteen te zetten.

De heer Lahaye. — Mijnheer de Voorzitter, om uw tijd niet langer dan nodig in beslag te nemen, zal ik aantonen dat ik een vlugge voorlezing kan doen wanneer dit nodig is. Ik hou er niet van een tekst voor te lezen, maar ik zal doen zoals de pastoor die zijn brevier leest in de kerk.

Mijnheer de Minister, geachte collega's, nu reeds blijkt zeer duidelijk dat de verkiezing van de leden van het Europees Parlement door alle stemgerechtigden in de negen Lid-Staten van de Europese Gemeenschap niet alle problemen zal oplossen die rijzen voor de toekomst van Europa. Tot vóór enkele maanden kon men inderdaad de mening zijn toegedaan dat het nieuw, rechtstreeks verkozen Parlement verregaande initiatieven zou kunnen treffen en in zekere zin een Europese grondwetgevende vergadering zou zijn, die op grond van haar verkiezing zich zou geroepen voelen om zich met het geheel der Europese aangelegenheden bezig te houden.

Dit zal niet het geval zijn, want sommige regeringen werden ertoe gebracht tijdens de verkiezingscampagne, zich uit te spreken tegen elke verruiming van de bevoegdheden van deze vergadering, meer bepaald dan wat betreft de problemen inzake landsverdediging.

Het Europees Parlement zal bijgevolg, en wellicht nog voor lange tijd, blijven wat het is en wat het steeds is geweest. Het zal niet meer worden dan hetgeen bepaald is in het Verdrag van Rome. Dit Verdrag zal — of men er al dan niet akkoord mee gaat — de bevoegdheden blijven bepalen van het Europees Parlement.

Toch betekent dit nog geenszins dat Europa op andere gebieden niet reeds bestaat, en dan meer bepaald op dit van de verdediging. Doch dan gaat het om andere verdragen, ik wil verwijzen naar het gewijzigde Verdrag van Brussel, dat aanleiding gaf tot het ontstaan van de Westeuropese Unie (WEU) en van haar assemblée, de tot nog toe enige juridische basis voor de verdediging van Europa. Wellicht zullen wij nog ooit mogen getuige zijn van het samensmelten van de verdragen en van de organisaties, waardoor de Europese Unie morgen, of meer dan waarschijnlijk overmorgen, een eengemaakte structuur zal krijgen. Doch we moeten ons zeker niet gedragen alsof die, vandaag reeds, een uitgemaakte zaak was.

De Westeuropese Unie dankt haar ontstaan aan de Akkoorden van Parijs van 23 oktober 1954, dat het Verdrag van Brussel van 17 maart 1948 wijzigt. Ondertekenaars van het Verdrag van Brussel waren het Verenigde Koninkrijk, Frankrijk en de Beneluxlanden, die aansluiting tot elkaar zochten om het hoofd te bieden aan de Duitse bedreiging. De akkoorden van Parijs daarentegen zouden aanleiding geven tot de opneming van Duitsland en Italië in een defensief bondgenootschap van zeven Europese landen. Het kwam er, in feite, op aan om na de verwerping van de Europese Verdedigingsgemeenschap door het Franse Parlement, in een kader en begrenzingen te voorzien voor de herbewapening van Duitsland en Italië, en deze landen in staat te stellen deel te nemen aan de verdediging van Europa tegen een gevaar dat thans hoofdzakelijk uit de Sovjetunie afkomstig scheen te zijn.

Om dit mogelijk te maken zou Duitsland bij het Atlantisch Bondgenootschap moeten aansluiten, hetgeen gemakkelijker was indien dit land vooraf lid werd van een zuiver Europese organisatie en zo het een aantal waarborgen gaf aan zijn Europese partners, zonder dat het principe van de supranationaliteit werd opgeroepen.

Het essentieel element van het gewijzigde Verdrag van Brussel is zijn artikel V, dat de verplichtingen van zijn ondertekenaars als volgt bepaalt:

«Ingeval een van de hoge contracterende partijen het voorwerp zou uitmaken van een gewapende agressie in Europa, zullen de andere hulp en bijstand bieden, conform de bepalingen van artikel 51 van het Handvest van de Verenigde Naties en dit met alle middelen, militaire en andere, waarover zij beschikken.»

Dit Verdrag houdt dwingend verplichtingen in dan het Noordatlantisch Verdrag, waarin geen clause voorkomt die in de automatische bijstand in geval van agressie voorziet.

Artikel VIII van het Verdrag richt een Raad op, zodanig georganiseerd dat het « zijn bevoegdheden doorlopend kan uitvoeren om zich op de hoogte te houden van de vraagstukken in verband met de toepassing van het Verdrag, van zijn protocollen en hun bijlagen ». Deze Raad treft al zijn beslissingen bij eenparigheid, behalve wat betreft de toepassing van de protocollen betreffende het niveau van de bewapening en de controle ervan. Artikel IX houdt de verplichting verslag uit te brengen aan een parlementaire vergadering, bestaande uit vertegenwoordigers van de zeven Lid-Statens bij de Vergadering van de Europese Raad.

De bevoegdheden van de Westeuropese Unie zijn algemeen, doch de uitoefening kan worden toevertrouwd aan andere organisaties, zoals bijvoorbeeld de NATO voor de problemen in verband met de geïntegreerde verdediging, de Raad van Europa voor sociale en culturele aangelegenheden, de EEG voor economische vraagstukken. Zij heeft evenwel haar bevoegdheden behouden voor de problemen inzake de beperking en controle van de bewapening, alsmede voor de gemeenschappelijke wapenproductie, en zij is ertoe gemachtigd deze bevoegdheden terug te nemen telkens een organisme met een ruimere samenstelling niet bij machte lijkt deze te vervullen. Dit zou onder meer het geval kunnen zijn voor de NATO, aangezien het Noordatlantisch Verdrag slechts een beperkte geografische zone bestrijkt, terwijl raadplegingen onder leden van de Raad van de WEU kunnen betrekking hebben op elk gebied van de wereld.

De beperking en de controle van de bewapening is voornamelijk.

De Lid-Statens zijn verplicht elk jaar aan de Raad verslag uit te brengen over de stand van hun strijdkrachten en van hun bewapening op het grondgebied van West-Europa. Een aantal bijzondere verplichtingen werden evenwel opgelegd aan de Westduitse Bondsrepubliek die, krachtens dit Verdrag, aan de vervaardiging verzaakte van sommige conventionele en vooral chemische, biologische en atoomwapens. Over de toepassing van deze verbodsbepalingen wordt gewaakt door het Agentschap voor Bewapeningscontrole dat hiervoor beschikt over de nodige middelen om per stuk en ter plaatse controle uit te oefenen. In feite betekent dit dat de WEU de enige doeltreffende waarborg biedt dat de Westduitse Bondsrepubliek geen atoomwapens zal vervaardigen.

In mei 1955 werd een Permanent Bewapeningscomité opgericht waarvan de bedoeling was de generale staven van de Lid-Statens te betrekken bij de gemeenschappelijke productie van militair materieel. Het kwam erop aan de Europese wapenindustrie in staat te stellen zich te reorganiseren en aldus, dank zij een ruimere markt, de Lid-Statens toe te laten zich uit te rusten met materieel dat niet langer uitsluitend zou worden aangeschaft in de Verenigde Staten. In feite heeft dit Permanent Bewapeningscomité tot nog toe een eerder bescheiden rol gespeeld omdat in het kader van de NATO — en dus niet in een Europees kader — de pogingen om de coproductie van wapens te verzekeren niet veel succes hebben gehad. Aldus, ondanks de oprichting van de Europese Onafhankelijke Programmagroep, is de samenwerking op dit domein zeer gering gebleven, in weerwil van de vaak door sommige landen en ook door de Westeuropese Vergadering vaak geformuleerde wensen.

Qu'a fait l'UEO? Elle a joué un rôle important dans le développement des relations franco-allemandes et dans la solution du problème de la Sarre, jusqu'à la signature du traité d'amitié et de coopération entre le général de Gaulle et le chancelier Adenauer.

Le conseil de l'UEO a notamment contribué au rapprochement de l'économie britannique avec celle de l'Europe des Six jusqu'à l'adhésion du Royaume-Uni à la Communauté européenne.

Dans le domaine de la politique de défense, l'UEO a maintenu un lien étroit entre la France et ses partenaires de l'Alliance atlantique après le retrait de la France de l'organisation militaire intégrée de l'OTAN.

Le contrôle des armements a fonctionné d'une façon tout à fait satisfaisante sur le plan technique. Cependant, à partir du moment où la France a entrepris la mise sur pied d'une force nucléaire, elle a refusé que le contrôle soit appliqué à cette arme. Il semble que le gouvernement de la République fédérale éprouve aujourd'hui certaines répugnances en face du traitement jugé discriminatoire qui lui est infligé. Ses réserves portent sur les restrictions apportées à son droit de fabriquer des armes conventionnelles.

Tous les pays membres semblent considérer que le traité, notamment par son article V, constitue un élément important de leur sécurité. C'est notamment le cas de la République fédérale, puisqu'il s'agit du seul texte par lequel les autres pays membres se trouvent fermement engagés à défendre la République fédérale si elle fait l'objet

d'une agression. Un article aussi contraignant que l'article V implique une coopération permanente entre tous ses signataires et une confiance mutuelle qui ne peut se fonder que sur le respect du traité dans son ensemble.

Vingt-cinq ans d'application du traité de Bruxelles modifié ont abouti à un certain dessaisissement de l'UEO au profit d'autres organisations européennes ou atlantiques. La France a fait, à plusieurs reprises, des propositions tendant à relancer l'activité du conseil de l'UEO, à la fois en tant que forum où les Européens devraient examiner effectivement, entre eux, les problèmes touchant à leur sécurité commune et en tant que centre d'une coopération entre Européens dans le domaine de la production des armements. La plus notable de ces tentatives a été entreprise par M. Jobert, dans un discours à l'Assemblée de l'UEO, le 21 novembre 1973, pour ce qui concerne la concertation des politiques de défense.

Elle a été suivie de propositions parallèles du ministre belge des Affaires étrangères, M. Van Elsen, qui portaient sur la production en commun des armements. Mais, sans qu'ils aient jamais rejeté ces propositions, les autres Etats membres ne les ont jamais retenues et ils ont cherché, d'une part, à développer la coopération politique dans un cadre plus proche des Communautés européennes, celui des « Consultations politiques à Neuf », et, d'autre part, à développer la coopération dans le domaine des armements dans un cadre plus proche de l'OTAN, celui de l'« Eurogroup » d'abord, auquel la France a refusé de participer, celui du « Groupe européen indépendant de programmes », ensuite, auquel la France participe.

Jusqu'à présent, les pays européens membres de l'Alliance atlantique ne sont parvenus à des résultats notables dans le domaine de la coproduction des armements que par des accords associant directement des entreprises. Aucune organisation européenne ne peut prétendre orienter véritablement cette production en commun.

L'UEO constitue actuellement, et malgré l'absence de volonté politique manifestée par la majorité des membres du Conseil des ministres, la seule organisation proprement européenne ayant compétence en matière de défense. Elle est distincte de l'Alliance atlantique et fondée sur le principe de l'unanimité qui préserve la liberté de décision et d'action de ses membres.

D'autre part, l'UEO ouvre la voie à une coopération étroite, sur une base proprement européenne, dans le domaine de la fabrication des armements et elle constitue un facteur de détente et de paix d'une importance considérable du fait qu'elle interdit à la République fédérale de produire l'arme nucléaire. En effet, elle donne ainsi à l'Union soviétique la garantie que l'Allemagne respecte le traité de non-prolifération et elle assure aussi les partenaires de l'Allemagne qu'aucun revirement de la politique extérieure de la République fédérale ne pourra lui donner une puissance susceptible de mettre en cause l'équilibre et la paix en Europe.

Le maintien de l'UEO jusqu'à l'expiration du traité, en 2004, ne semble pas faire de doute. Mais il est certain que toutes les virtualités qu'elle offre sont loin d'être exploitées. La relance de ses activités pourrait cependant fournir le gage d'une orientation différente de l'Europe occidentale.

L'Assemblée de l'UEO, pour sa part, a toujours demandé au Conseil l'application intégrale du traité de Bruxelles modifié et de l'ensemble des protocoles annexes. On pourra encore le constater lors de la prochaine session qui doit se tenir à Paris du 18 au 21 juin prochain, puisque son ordre du jour comporte trois rapports destinés à la préparation d'un vaste colloque qui aura lieu à Bruxelles en octobre, afin d'associer parlementaires, fonctionnaires et industriels dans l'examen des perspectives ouvertes à la production en commun en Europe. L'un concerne les parlements et les achats militaires, le deuxième les conditions politiques d'une coopération européenne en matière d'armements, le troisième, les bases industrielles de la sécurité en Europe.

Va-t-elle, une fois de plus, débattre de problèmes qui touchent de si près à la sécurité de l'Europe sans que le Conseil, dûment représenté par quelques-uns des ministres des Affaires étrangères ou de la Défense des sept pays membres, ne participe réellement à un débat sur des questions essentielles soulevées par les parlementaires et sur les textes des recommandations? Ou bien préférera-t-il encore s'en remettre au Conseil permanent à l'échelon des ambassadeurs pour élaborer pendant des mois des réponses écrites dissimulant sous les artifices du langage diplomatique une fuite constante devant les responsabilités politiques? Le Conseil est pourtant saisi à l'avance des textes proposés par les commissions à l'assemblée plénière et rien ne l'empêcherait de préparer sa participation aux débats sans enfreindre la règle de l'unanimité que lui impose le traité.

Si le Conseil consentait à faire cet effort, les parlementaires auraient sans doute un peu moins le sentiment de dialoguer avec des ombres et, revenus dans leur pays, ils pourraient rapporter à leurs

collègues, qui les ont désignés pour représenter leur parlement national à l'Assemblée de l'UEO, une information substantielle sur les perspectives qui s'ouvrent à l'Europe dans les domaines de la défense, des armements et de la politique de sécurité. Ne pourrions-nous, pour notre part, demander au moins à notre gouvernement de tout faire pour qu'un traité qui fonde la politique de défense de l'Europe sur un dialogue entre représentants des gouvernements et des représentants des parlements, soit réellement appliqué, dans son esprit comme dans sa lettre?

On peut penser qu'une initiative d'un seul gouvernement, le nôtre, en conduirait d'autres à le suivre sur cette voie.

J'aimerais entendre votre avis à ce sujet, Monsieur le Ministre. D'avance je vous remercie. (*Applaudissements sur les bancs libéraux.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer van Waterschoot.

De heer van Waterschoot. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, ik zal zeer kort gaan maar ik meen dat het niet ongepast is vandaag, 6 juni, dag op dag 35 jaar na D-Day, de langste dag, zo laat in de avond, over Europese defensieproblemen te spreken.

De heer Lahaye. — Ik heb het gedaan in 10 minuten 3 seconden, wanneer het reglement mij als interpellant 35 minuten toestaat.

De heer van Waterschoot. — Wij waren in bewondering voor uw snelheid.

Zoals de heer Lahaye het heeft gezegd, is er op het Europese vlak als anker voor de organisatie van de Europese defensieproblemen deze Westeuropese Unie opgericht door het gewijzigd Verdrag van Brussel. In aanvulling aan zijn interpellatie, die ongetwijfeld nuttig is om de aandacht te vestigen op een reël maar toch wat vergeten organisme, wou ik nog twee preciserende vragen aan de minister stellen, die misschien niet onmiddellijk kunnen worden beantwoord. Ik zou het dan evenwel waarderen achteraf hierop een schriftelijk antwoord te bekomen.

De Westeuropese Unie met zijn ministerraad en assemblee behoort inderdaad tot de iet wat vergeten Europese organisaties die nochtans een juridische reële basis vormen voor de defensiegemeenschap en die wellicht in de nog ongedetermineerde weg naar een Europese Unie, die wij wensen, een onmisbare schakel zou kunnen worden.

Mijn eerste vraag: zou het niet wenselijk zijn dat de ministerraad van de Westeuropese Unie aan de assemblee over afzienbare tijd de eerste resultaten zou doen kennen van de studie ondernomen door het *Comité Permanent des Armements*, het CPA, over de situatie van de wapeningsindustrie in West-Europa? Wij zullen zelf deze vraag te gepaste tijd stellen in de assemblee van de Westeuropese Unie aan het adres van de ministerraad, waarvan u trouwens lid bent, Mijnheer de Minister. Intussen acht ik het nuttig u informatief deze kwestie reeds voor te leggen.

Mijn tweede vraag geldt een verwante kwestie: zou het niet opportuun zijn een procedure te vinden omtrent de informatie-uitwisseling tussen de WEU-assemblee en de *Groupe européen indépendant de Programmes* die een coördinatie nastreeft op het stuk van bewapening van die Europese landen die lid zijn van de Atlantische Alliantie? Zou het niet wenselijk zijn, Mijnheer de Minister, dat de ministerraad de werkmethode bepaalt die het deze Europese groep, deze bekende GEIP, zou mogelijk maken geregeld verslag uit te brengen over zijn activiteiten aan de assemblee van de Westeuropese Unie die, zoals collega Lahaye het zo even uitdrukkelijk heeft gezegd, de enige Europese assemblee is, bevoegd inzake defensie?

M. le Président. — La parole est à M. Simonet, ministre.

M. Simonet, Ministre des Affaires étrangères. — Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs, je remercie M. Lahaye de l'excellente

conférence qu'il nous a faite sur l'histoire de l'Union de l'Europe occidentale et qui nous a permis d'admirer entre autres sa rapidité d'élocution. (*Sourires.*)

Je lui répondrai qu'en ce qui concerne le problème de la dimension européenne de la défense de l'Europe et de la sécurité occidentale, l'Organisation du traité de l'Atlantique Nord a bien dépassé les objectifs que s'assignait l'Union de l'Europe occidentale. De plus, s'il faut donner une dimension européenne à la sécurité, c'est à l'intérieur de l'Organisation du traité de l'Atlantique Nord que cela doit être réalisé et non pas dans le cadre de l'Union de l'Europe occidentale. Celle-ci reste un lieu de rencontre et d'échanges. Les dispositions de ce traité restent, bien entendu, de pleine application, mais ce qui compte, au-delà de ces dispositions, c'est le traité de l'Atlantique Nord, la manière dont il est appliqué et peut-être l'espoir d'ajouter un jour un prolongement militaire à la Communauté des Neuf et bientôt des Dix; cet espoir est toutefois extrêmement ténu et, de toute manière, éloigné.

Je regrette de ne pouvoir rencontrer plus positivement vos espérances, Monsieur Lahaye. Je ne crois pas que ce soit dans le cadre de l'Union de l'Europe occidentale, même revitalisée par des échanges plus nombreux et plus fournis entre le Conseil des ministres et l'Assemblée, que se trouve la solution du problème de l'organisation européenne de la défense de l'Europe.

En ce qui concerne l'intervention de M. van Waterschoot, je commencerai par répondre à sa deuxième question.

Je n'ai aucune objection à ce que le groupe de travail qui fonctionne sous la responsabilité du comité des représentants permanents fasse rapport périodiquement à l'Assemblée. Je crains cependant que ses rapports ne soient extrêmement espacés, car pour l'instant il n'a pas beaucoup à dire.

J'ajouterai, pour répondre à la première question de M. van Waterschoot, qu'à ma connaissance, le rapport qui a été demandé au Comité des représentants permanents n'est pas terminé. De plus, si le problème de la standardisation des armements doit être résolu, il ne peut l'être qu'en collaboration avec les Etats-Unis. Personne ne peut songer sérieusement à organiser la production d'équipements militaires dans le cadre de l'Union de l'Europe occidentale en laissant en dehors, ne fût-ce que provisoirement, l'industrie d'armement et la politique d'équipement militaire des Etats-Unis.

Je riske de vous décevoir et de décevoir le président du comité d'études des problèmes de défense qui a formulé quelques espoirs. Du point de vue juridique, à lire le texte que vous avez bien voulu me donner de l'interview qu'il a accordée à *La Libre Belgique*, j'imagine assez mal une situation dans laquelle le Parlement élu au suffrage universel, à la fin de cette semaine, se saisirait d'autorité des compétences d'une autre assemblee créée par un autre traité. Je ne suis pas un très grand juriste, mais j'ai la vague impression que cela créerait des problèmes juridiques sérieux, sans parler des problèmes politiques.

Je crois véritablement que le problème de notre défense se situe dans le cadre de l'Alliance atlantique. Je le répète, si une dimension européenne doit y être donnée, c'est à l'intérieur de l'Alliance et non pas en dehors.

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in verband met de interpellatie van de heer Lahaye? Dan verklaar ik het incident voor gesloten.

L'incident est clos.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 7 juin 1979, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 7 juni 1979 te 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 19 h 20 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 19 u. 20 m.*)